

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitusel ja arvamused

RESOLUTSIOONID

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

EMSK täiskogu 552. istungjärk (+ telekonverents Interactio vahendusel), 10.6.2020–11.6.2020

2020/C 311/01	Resolutsioon teemal „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepanekud COVID-19 kriisi järgse ülesehituse ja taastumise kohta: „EL peab juhinduma põhimõttest, et liitu tuleb vaadelda ühise saatusega ühendusena“ COVID-19-järgse taastumise ja ülesehituse allkomitee töö põhjal	1
---------------	---	---

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

EMSK täiskogu 552. istungjärk (+ telekonverents Interactio vahendusel), 10.6.2020–11.6.2020

2020/C 311/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühtne turg kõigile“ (ettevalmistav arvamus) .	19
2020/C 311/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kampaaniate mõju poliitilises otsustusprotsessis osalemisele“ (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Horvaatia taotlusel)	26
2020/C 311/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Vähese CO ₂ heitega majandusele ülemineku rahastamine ja probleemid kliimamuutustega kohanemise rahastamisel“ (ettevalmistav arvamus) . . .	36

III Ettevalmistavad aktid

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

EMSK täiskogu 552. istungjärk (+ telekonverents Interactio vahendusel), 10.6.2020–11.6.2020

2020/C 311/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa standardimist käsitlev liidu töökava aastaks 2020““ (COM(2019) 486 final)	45
2020/C 311/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta (kodifitseeritud tekst)“ (COM(2020) 48 final – 2020/0029 (COD))	52
2020/C 311/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2016/1628 seoses selle üleminekusätetega, et võimaldada toime tulla COVID-19 kriisi mõjuga“ (COM(2020) 233 final – 2020/0113 (COD))	53
2020/C 311/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse õiglase ülemineku fond“ (COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD)) ja „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad finantseeskirjad“ (COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD))	55
2020/C 311/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Kestliku Euroopa investeerimiskava. Euroopa roheline kokkuleppe investeerimiskava““ (COM(2020) 21 final)	63
2020/C 311/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 575/2013 ja (EL) 2019/876 seoses kohandustega COVID-19 pandeemia reageerimiseks“ (COM(2020) 310 final – 2020/0066 (COD))	71
2020/C 311/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL, et tegeleda kiireloomulise vajadusega lükata COVID-19 pandeemia tõttu edasi teatavad maksustamisalase teabe esitamise ja vahetamise tähtajad“ (COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS)) ja teemal „Ettepanek: nõukogu otsus, millega muudetakse direktiive (EL) 2017/2455 ja (EL) 2019/1995 seoses nende ülevõtmise ja kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“ (COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS)) ning teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2454 seoses kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“ (COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS))	76
2020/C 311/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1305/2013 seoses erimeetmetega EAFRD raames erakorralise ajutise toetuse andmiseks COVID-19 puhangule reageerimiseks“ (COM(2020) 186 final – 2020/0075 (COD))	79
2020/C 311/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv maksustamisalase halduskoostöö kohta (kodifitseeritud tekst)“ (COM(2020) 49 final – 2020/0022 (CNS))	81

2020/C 311/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 223/2014 seoses erimeetmete kehtestamisega, et reageerida COVID-19 kriisile“ (COM(2020) 223 <i>final</i> – 2020/0105 (COD))	82
2020/C 311/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse eelnõu teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 seoses noorte tööhõive algatuse jaoks ette nähtud sihtotstarbelise eraldise vahenditega“ (COM(2020) 206 <i>final</i> – 2020/0086 (COD))	83

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

RESOLUTSIOONID

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EMSK TÄISKOGU 552. ISTUNGJÄRK (+ TELEKONVERENTS INTERACTIO VAHENDUSEL),
10.6.2020–11.6.2020

Resolutsioon teemal „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepanekud COVID-19 kriisi järgse ülesehituse ja taastumise kohta: „EL peab juhinduma põhimõttest, et liitu tuleb vaadelda ühise saatusega ühendusena“ COVID-19-järgse taastumise ja ülesehituse allkomitee töö põhjal

(2020/C 311/01)

Raportöörid: **Petr ZAHRADNÍK (I rühm)**

Stefano PALMIERI (II rühm)

Jan DIRX (III rühm)

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 10.–11. juuni 2020 istungjärgul (11. juuni istungil) vastu järgmise resolutsiooni. Poolt hääletas 221, vastu hääletas 0, erapooletuks jäi 6.

1. Sissejuhatus

1.1. Komitee toetab ja tervitab soojalt Euroopa Komisjoni ettepanekuid ELi taasterahastu „NextGenerationEU“ ja ELi 2021.–2027. aasta kogueelarve kohta. Käesolevas seisukohavõetus visandame, mis tuleks koroonaviiruse kriisi järgse ülesehituse ja taastumise ettepanekute abil saavutada. Meie jaoks on kesksel kohal järgmised neli punkti:

1.2. Komitee on veendunud, et koroonaviiruse kriisi mõjust saab taastuda edukalt ainult siis, kui sellega kaasneb meie ühiskonna ümberkujundamine. Peame keskenduma nii ülesehitusele kui ka taastumisele. Me ei saa lihtsalt taastada varasemat olukorda, vaid vaja on ümberkorraldusi ja parandusi. Komitee seisukohalt peab ümberkorraldamine ja parandamine põhinema kogu meie töö aluseks olevatel põhimõtetel: sotsiaalsete ja inimõiguste ning demokraatlike väärtuste ja õigusriigi kaitsmine, ühtse turu potentsiaali täielik rakendamine, kestliku arengu eesmärkide saavutamine, ringmajanduse loomine ja kliimaneutraalsuse saavutamine ELis hiljemalt 2050. aastaks. Samuti peame tagama hea valitsemistava ja demokraatliku vastutuse. Sama oluline on mõista, miks teatavad sotsiaalsed rühmad olid kriisi ajal haavatavamad, seda nii ebapiisava kaitse tõttu nakkuse eest kui ka elatusvahendite kaotamise tõttu, ning tegutseda sellise haavatavuse edasise piiramise nimel.

1.3. Euroopa poolaasta protsessi tähtsus taasterahastu „NextGenerationEU“ raamistikus sätestatud sekkumiste jälgimisel ja hindamisel üha suureneb ning sellega seoses leiab komitee, et majandus- ja sotsiaalpartneritel ning kodanikuühiskonna organisatsioonidel peaks olema selles protsessis oluline roll.

1.4. Uue taaste- ja ülesehitusprotsessi käigus loodab komitee, et eelseisev Euroopa tulevikku käsitlev konverents annab võimaluse tugevdada ja süvendada ELi institutsioonilist struktuuri ning ELi projekti tõeliselt uuendada, et suuta tulla toime järgmiste kümnendite katsumustega.

1.5. Lühiajalise majandusstiimuli raames tehtavad investeeringud peaksid olema kas neutraalsed või kiirendama Euroopa majanduse struktuurset üleminekut nullsaaste majandusele, bioloogilise mitmekesisuse taastamist ja kliimaneutraalsust 2050. aastaks.

1.6. Kõigi kodanike osalemine sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu teeb majanduse ja ühiskonna reformimise võimalikuks. Seetõttu peavad liikmesriigid ja EL tagama, et selles keerulises protsessis ei jäeta kedagi kõrvale.

1.7. Kõige olulisem aga, mida koroonaviiruse kriisi üks peamisi õppetunde näitas, on vajadus tugevdada ELi terviseliidu loomise kaudu peaaegu iga Euroopa riigi tervishoiusüsteeme.

2. COVID-19 kriis on ELile väline sümmeetriline šokk, mille mõju liikmesriikides on erinev

2.1. COVID-19 kriis ja selle mõju ELile

2.1.1. Kuigi COVID-19 pandeemia täieliku mõju hindamine oleks käesoleva resolutsiooni koostamise ajal ennatlik, on juba praegu selge, et see on suurim majanduslik šokk, mis on Euroopa majandust tabanud pärast II maailmasõda. Taastumise tee saab olema pikk ja konarlik. Rahvusvahelise Valuutafondi ja Euroopa Komisjoni prognoos kinnitab, et kriis on mõjutanud kõiki ELi liikmesriike erineva intensiivsusega ⁽¹⁾. Kriis ei pane proovile mitte ainult meie käitumisharjumusi, vaid ka meie tootmis-, tarbimis- ja tööharjumusi.

2.1.2. Kriis on tõsine, kuna tabas liitu suure majandusliku ja poliitilise nõrkuse ajal. Mõnes riigis ei ole eelmise majandus- ja finantskriisi (2008–2010) negatiivne mõju veel leevenenud ning nende majandus on ikka veel üsna tundlik, õrn ja šokkide suhtes haavatav. Lisaks ei ole isegi jõukamates liikmesriikides mõned ühiskonnarühmad veel viimase majanduskriisi mõjust toibunud. Näiteks käib see puuetega inimeste kohta ⁽²⁾. Lisaks tekkis kriis ELi jaoks otsustaval ajal, mil toimub üleminek majandusliku, keskkonnavalase ja sotsiaalse kestlikkuse suhtes tundlikule digimajandusele.

2.1.3. Kriisil on majanduslikust ja sotsiaalsest seisukohast häiriv mõju ning paljude tegevuste ja poliitikavaldkondade jaoks on esmatähtis, et meie elu, meie majandus-, sotsiaal- ja keskkonnasüsteemid ning meie organisatsioonid naaseksid „uue normaalsuse“ juurde.

2.1.4. Kriis on tõsine stressitest Euroopa Liidule tervikuna, meie majandussüsteemile ja sotsiaalsetele mudelitele, meie väärtustele ja demokraatialle.

2.2. Majanduslik mõju

2.2.1. Erinevalt eelmisest kriisist sunniti meid seekord paljusid tegevusi ilma viivitusega täielikult katkestama, mis tõi kaasa toodangu järsu languse, töötuse kiire kasvu ja elatustaseme halvenemise (reaalsissetuleku vähenemine, töökohtade ebakindlus, piiratud liikuvus), väliskaubanduse käibe tohutu vähenemise nii ELis endas kui ka kolmandate riikidega ning riigi rahanduse näitajate äkilise halvenemise.

⁽¹⁾ Georgieva, C., 2020, „The Great Lockdown: Worst Economic Downturn Since the Great Depression“. IMFi pressiteade nr 20/98.

⁽²⁾ Sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika näitajate kohaselt suurenes puuetega inimeste vaesus ja sotsiaalne tõrjutus aastatel 2010–2018 Eestis, Luksemburgis, Saksamaal, Rootsis, Iirimaaal, Tšehhis, Leedus, Itaalias, Madalmaades, Maltal ja Hispaanias.

2.2.2. Võttes aluseks olemasoleva analüüsi COVID-19 kriisi mõjust majanduskasvule, milles prognoositakse SKP kasvu vähenemist ligikaudu 8 %, ⁽³⁾ suureneks töötute arv maailmas 24,7 miljoni võrra, kusjuures 13–36 miljoni töökoha püsimine oleks ohus ⁽⁴⁾. Oodata on ELi töötuse määra suurenemist 6,7 %-lt (2019) 9,0 %-le (2020) ⁽⁵⁾. Kriis paneb tõsiselt proovile ka: i) väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate süsteemi, mis moodustab Euroopa tootmissüsteemi alustala; ii) suurte Euroopa ettevõtete süsteemi konkurentsivõime; iii) mõne majandussektori (majutus, turism, transport ja kultuur) püsimajäämise.

2.2.3. Prognoosid 2021. aastaks ⁽⁶⁾ on palju optimistlikumad, kuid tingimuseks on taastumine, mis sõltub siiski järgmistest parameetritest: piiravad meetmed peavad olema tühistatud; pandeemia tuleb hoida kontrolli all; liikmesriikide ja ELi poolt vastu võetud enneolematud rahandus-, fiskaal- ja regulatiivsed meetmed peavad osutama tõhusaks, st need pehmed kriisi vahetus majanduslikku ja sotsiaalset mõju ning leevendavad majanduslike ja sotsiaalsete suhete ja üleilmsete väärtusahelate kauakestvat kahju.

2.2.4. ELi seisukohast on ühtne turg praktiliselt halvatud. Lisaks on liikmesriikide kriisipaketid põhjustanud ebavõrdsete tingimuste ohu, millele tuleb viivitamata tegeleda. Tulevaste investeeringute ebakindlus kasvas ja peamised näitajad, mh ostuhalduse indeks või ettevõtjate ja tarbijate usaldus, saavutasid ajaloolise madalseisu.

2.2.5. Raskeim majanduslik ja sotsiaalne mõju avaldub seega tõenäoliselt käesoleva aasta teises kvartalis, sõltuvalt eri sektorites kogetud intensiivsuse astmest. 2020. aasta teisel poolel võib loota majanduse taastumist, kuigi selle olemus võib riigiti erineda.

2.2.6. Kuid veelgi rängem on asjaolu, et šokk on täielikult halvanud ja muutnud meie tavapäraselt eluviisi. Taaste- ja taaskäivitamise protsessi osana tuleb keskenduda mitte ainult majandustulemuste taastamisele, vaid ehk veelgi hädavajalikum ja olulisem on anda lootust ja võimalusi kohandada oma elu „uue normaalsusega“, olles seejuures täielikus kooskõlas kestliku arengu põhimõtetega.

2.3. Sotsiaalne mõju

2.3.1. COVID-19 mõju tööturu tulemustele on ulatuslik. Lisaks pakilisele murele töötajate ja nende perede tervise pärast tuleb tõdeda, et viirus ja sellele järgnevad majandussokid mõjutavad töömaailma kolmel olulisel viisil: 1) töökohtade arv (nii töötus kui ka vaeghõive); 2) töö kvaliteet; 3) mõju konkreetsetele rühmadele, kes on tööturu negatiivsete tulemuste suhtes haavatavamad. Mõned töötajate kategooriad on rohkem mõjutatud, sest neil puuduvad sotsiaalsed turvavõrgud: ebakindla töökohaga noored, eakad töötajad, puuetega töötajad, naised, sest nad on kõige tõsisemalt mõjutatud sektorites ülesindatud või pereliikmete eest hooldamise tõttu kodus, füüsilisest isikust ettevõtjad või platvormitöötajad, madalalpalgalised töötajad, võõrtöötajad ja need, keda kutsutakse nähtamatuteks töötajateks, st deklareerimata töö tegijad. Tõenäoliselt suureneb märkimisväärselt ka palgavaesus ⁽⁷⁾.

2.3.2. Kõigi töötajate tööhõive ja sissetuleku tagamine on prioriteet ning praeguseid poliitikameetmeid tuleb kujundada pikaajalist perspektiivi silmas pidades. EL vajab ELi ja liikmesriikide tasandil tugevat Euroopa sotsiaalse taastumise ja ülesehitamise strateegiat, mis kaasab aktiivselt sotsiaalpartnereid, selleks et ergutada majandust, kaitsta töötajate õigusi ja tagada kõigi heaolu. Vaja on põhjalikumaid institutsioonilisi ja poliitilisi reforme, et tugevdada taastumist ja suurendada vastupanuvõimet tugevate ja universaalsete sotsiaalkaitse süsteemide kaudu, mis kriiside korral toimiksid automaatsete majanduslike ja sotsiaalsete stabilisaatoritena. See aitab taastada ka usalduse institutsioonide ja valitsuste vastu.

⁽³⁾ Euroopa Komisjon, majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat.

⁽⁴⁾ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, märts 2020, „COVID-19 and the world of work: Impact and policy responses“.

⁽⁵⁾ Euroopa Komisjon, kevad 2020, „Euroopa majandusprognoos“. Institutsiooni töödokument nr 125, mai 2020.

⁽⁶⁾ Euroopa Komisjon, majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat.

⁽⁷⁾ Eurofoundi uuring „Elamine, töötamine ja COVID-19: esimesed järeldused – aprill 2020“. Uuringu tulemustest nähtub, et COVID-19 pandeemia kriisi majanduslike mõjude tõttu on rahalistes raskustes rohkem kodumajapidamisi kui enne kriisi algust. Peaaegu pooled vastajatest (47 %) märgivad, et nende leibkonnal on raske ots-otsaga toime tulla. Kriisi ajal püsiva töö kaotanud vastajatest 90 % teatas, et nende leibkonna rahaline olukord halvenes, üldse puuduvad säästud 44 %-l vastajatest ja 35 %-l vastajatest piisab sääste vaid oma praeguse elatusaseme säilitamiseks kolme kuu vältel.

2.3.3. Kahe- ja kolmepoolne sotsiaaldialoog valitsuste, töötajate ja tööandjate organisatsioonide vahel on kestlike lahenduste väljatöötamise ja rakendamise keskne vahend ühenduse tasandist ülemaailmse tasandini. Selleks on vaja tugevaid, sõltumatuid ja demokraatlikke sotsiaalpartnerite organisatsioone.

2.3.4. Eriti hoolikalt tuleb tagada, et kriisist taastumine ei toimuks kahel kiirusel, nagu nägime viimase kriisi puhul. Toetada tuleb kõiki, et rühmad saaksid ühtselt, ilma et haavatavamad ühiskonnarühmad peaksid kannatlikult ootama, enne kui kogevad samasugust tööhõive ja elatusaseme paranemist nagu ülejäänud elanikkond. Eelkõige kehtib see noorte, puuetega inimeste, vähemusrahvuste ning rändajate ja pagulaste kohta.

2.3.5. Lisaks vajavad eritählepanu ja -meetmeid tööturult välja jäänud rühmad, kes juba kannatavad vaesuse all, samuti uued vaeste rühmad, kelle osakaal eeldatavasti suureneb. Neid rühmi ohustab edasine marginaliseerumine, millega kaasnevad paljud sotsiaalsed ja terviseprobleemid.

2.3.6. Kodanikuühiskonna organisatsioonid ise on süsteemi ebavõrdsuse ja nõrkuse ohvrid. Nende praegust ja tulevast suutlikkust vajadustele reageerida ohustavad sageli napid ja kõikuvad ressursid. Selle probleemi tuleb käsitleda kodanikuühiskonna organisatsioonide rahastamismehhanismide abil.

3. Hinnang ELi reageerimise kohta COVID-19 kriisile

3.1. Erakorralised meetmed

3.1.1. Praegu määrab koroonaviiruse pandeemia Euroopas (ja samamoodi kogu maailmas) meie elu kõiki parameetreid, sealhulgas majandustegevust, -korraldust ja -süsteeme. Majandus ja majanduspoliitika vahendite kogum teenib täielikult kriisi eduka lahendamise huve ja annab olulise panuse selle lõpetamiseks. Kuid isegi sel kriitilisel ajal on asjakohane tagada, et

— kättesaadavaks tehtud rahastamisallikaid kasutatakse tõhusalt ja sihipäraselt vajadusi arvesse võttes;

— kõik toetuskõlblikud isikud (mh füüsilised isikud, ettevõtted ja äriühingud, mittetulundusühendused, avalike teenuste osutajad), keda pandeemia mõjutab, saaksid õiglast hüvitist;

— pandeemia lõppemisel on majandus taaskäivitamiseks valmis, olles võtnud õppust praeguse kriisi sotsiaalsetest probleemidest, mida on vaja kiiresti lahendada.

3.1.2. Kuigi turg ja majandus ei saa võtta endale diagnoosija ja hindaja rolli tundmatu meditsiinilise probleemi lahendamisel, oleks samas praktiliselt võimatu pandeemia probleemi lahendada ilma majanduslikke ja finantskulusid nõuetekohaselt arvesse võtmata.

3.1.3. Seni on liikmesriigid ja asjaomased ELi institutsioonid võtnud kriisile reageerimisel mitmeid hädaolukorra-, ennetus-, stabiliseerimis- ja kompenseerimismeetmeid. Meetmed võib tüpoloogia alusel liigitada mitmesse kategooriasse, näiteks rahandus ja stabiliseerimine, fiskaal-, tagatis- ja krediitipõhine, regulatiivne ja menetluslik. Meetmed on suunatud kõigile eluvaldkondadele, kuigi peamiselt majandusele ja ettevõtlusele ning sotsiaalküsimustele (vt I lisa).

3.1.4. Meetmed moodustavad kõikehõlmava majanduspoliitika kombinatsiooni, sealhulgas rahapoliitiline reaktsioon, peamiselt uue kvantitatiivse lõdvendamise laine kaudu, mida täiendab uus väärtpaberite ostukava finantsturu likviidsuse toetamiseks EKP vastutusallas, Euroopa stabiilsusmehhanismi makromajandusliku stabiliseerimise funktsioon, fiskaalmeetmete kogum, alates paindlike eelarve- ja riigiabi eeskirjade ajutisest vastuvõtmisest kuni tohutute eelarvesüstideni pandeemiast mõjutatud ettevõtete ja üksikisikute toetuseks, tagasimaksekohustuste edasilükkamine ning ELi eelarvevoogude massiline ümberjaotamine. Väga oluline on ka erinevat liiki regulatiivsete ja menetluslike meetmete pakett.

3.1.5. Euroopa ühiskonna toetamise meetmetega seotud rahastamisallikate maht on hinnanguliselt peaaegu 3 triljonit eurot (16 % ELi 2019. aasta SKPst). Seni on see olnud majanduspoliitika meetmete kogum, mida rakendatakse ELi, kuid enamasti siiski liikmesriikide tasandil. ELi algne majanduslike meetmete kava koroonaviirusele reageerimiseks sisaldab ainult 165 miljardit eurot, mis on otse seotud ELi ühiste rahastamisallikatega toetuste ja rahastamisvahendite kujul. Teised ELi algatatud meetmed hõlmavad likviidsuse toetamist, paindlikumate eeskirjade rakendamist või tagatispõhiste finantsinstrumentide algatamist. Kõik muud otsesed fiskaalsed meetmed on liikmesriikide võetud või nende rakendatud. Tagantjärele on suurenenud ELi ettevalmistatud meetmete osakaal.

3.1.6. Hiljutine Euroopa Komisjoni pakett ELi tulevase rahastamise kohta, mis sisaldab ettepanekuid Euroopa ajutise hädaolukorra taasterahastu „NextGenerationEU“ ja ELi esialgse mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) märkimisväärse kohandamise kohta, on selles valdkonnas pöördelise tähtsusega.

3.1.7. Viimane laiaulatuslik pakett kuulutati välja maikuu lõpus ja sellega on Euroopa Komisjon andnud tähelepanuväärse panuse praeguse olukorra lahendamisse. See on seotud tugeval ja asjakohasel suunitlusel põhineva uue vahendiga, milles keskendutakse üksnes COVID-19-järgsele väljumis-, taaskäivitamis- ja taastestrateegile. Selles püütakse keskenduda tegelikele vajadustele, et tagada ühtse turu ühtsus ja toimimine. Rahastamismudel näib olevat küllaltki mõistlik, sisaldades innovatsiooni ja solidaarsust liikmesriikidega. Tulevane taasterahastu „NextGenerationEU“ peab täiendama uut mitmeaastast finantsraamistikku, milles peavad piisavalt kajastuma ka muud ELi prioriteetidid, mis ei ole tingimata seotud pandeemiaga (näiteks ELi roheline kokkulepe, ühtse turu ja ELi konkurentsivõime tingimuste parandamine, Euroopa sotsiaalõiguste samm ja järkjärguline kohanemine kestliku arengu põhimõtetele, kõik rahvusvahelised lepingud ja konventsioonid, mille EL ja liikmesriigid on allkirjastanud ja ratifitseerinud).

3.2. Meetmete asjakohasuse/(eba)piisavuse analüüs ja järeldused

3.2.1. Nagu eespool mainitud, on tegu äärmiselt laiaulatusliku küsimusega, mistõttu on õige lahendus võimalik ainult siis, kui tagatud on hästi koordineeritud poliitikameetmete kombinatsioon, konkreetsete osalejate selged pädevused ning tegevuse asjakohane suunitlus ja ajakava. Vastuvõetud meetmete hulgas võime leida mitu uut ja uuenduslikku lähenemisviisi, mida saaks kasutada ka järgmisel perioodil.

3.2.2. Esimest korda pärast eelmist kriisi ja selle tagajärgi on hiljuti loodud stabiilsusmehhanismil võimalik stabiliseerida euroala makromajanduslikku keskkonda. Ka rahapoliitika vastus on olnud äärmiselt asjakohane, võimaldades finantssektoril säilitada töö ja tõhususe ning piisava likviidsuse. Väga olulised on ka meetmed, millega kehtestatakse paindlikumad riigijabi eeskirjad ja eelarvedistsipliin, mis võimaldab hoida rahalised vahendid ringluses ajal, mil kogunõudluse vähenemise oht suureneb. Äärmiselt oluline on olnud tagada võimalikult kiiresti kompensatsioon kõigile kriisist mõjutatutele – üksikisikutele, ettevõtjatele ja mittetulundusühendustele –, lubades neil lükata kohustuste täitmise edasi ja hüvitades neile karantiini ajal tekkinud kahju.

3.2.3. Ka hädaolukorrameetmed on olnud väga asjakohased. Kohapealne tegelikkus näitas, et isegi eluohtlikes olukordades eelistavad liikmesriigid ise hakkama saada. Koordineeritud meetmeid oluliste meditsiinitoodete ja -seadmete tarnimisel oleks olnud vaja mitte ainult praktilistel põhjustel, vaid ka selleks, et anda tähendus ELi ühtse turu väärtustele. See annab samuti inspiratsiooni väljumisstrateegia meetmete võtmisel ja piirangute kaotamisel, mida tuleb hoolikalt koordineerida. Hädaolukord avab ka tohutuid võimalusi tagatis- ja krediitipõhiste vahendite, mida sel korral juhib peamiselt EIP vahendite kogum. See kajastab vajadust kaasata rohkem erakapitali avaliku huviga seotud eraldamiseskirjade alusel. Kui tegelik vajadus ületab nii suurel määral riigi rahanduse piiratud vahendeid, on see ainus lahendus, mida saab „uues normaalsuses“ edasi arendada.

3.2.4. Sarnaselt kümne aasta taguse kriisiga on ka praegune periood näidanud ELi eelarve ohtlikku piiratust reageerimisel ootamatutele šokkidele, eriti kui šokid ilmnevad kehtiva finantsraamistiku lõpus. ELi eelarve paindlikkus paljastab korduvalt ELi finantsstruktuuri üht suurimat nõrkust. Kui on vaja mobiliseerida väga suures summas rahalisi vahendeid, tuleb luua uus vahend (näiteks taasterahastu „NextGenerationEU“) või usaldada see liikmesriikidele. Olukord osutab selgesti vajadusele ELi finantsüsteemi veelgi parandada, eriti ootamatute šokkide korral. Praegune mudel ei paku piisavat ühist ELi finantsbaasi, et toetada ELi ja euroala makromajanduslikku stabiilsust.

3.3. ELi institutsioonide pädevuse hindamine selliste meetmete võtmiseks

3.3.1. Eeltoodud kirjelduse ja analüüsi järel on meil väga hea meel Euroopa Keskpannga ja eurorühma asjakohase ja õigeaegse tegutsemise üle Euroopa stabiilsusmehhanismi aktiveerimisel. Samuti oli äärmiselt asjakohane Euroopa Komisjoni reageerimine, eriti paindlikumate eeskirjade ja hädaolukorra meetmete vastuvõtmine, et toetada selliste väga oluliste kaupade ja seadmete tarneahelaid, mida oli vaja vastulöögi andmiseks pandeemia alg- ja levikufaasis. Mõne aja möödudes võttis komisjon endale juhirolli, mais viidi sisse ulatuslik pakett ja asuti seda rakendama, sealhulgas kohandatud uue mitmeaastase finantsraamistiku ettepanek ja taasterahastu „NewGenerationEU“. Nüüd on oluline saada liikmesriikide toetus, et jõuda kokkuleppele paketi üle ja rakendada see võimalikult kiiresti. Kõige olulisem on aru saada asjaolust, et EL tervikuna jääb ulatuslike väliste šokkide korral endiselt küllaltki haavatavaks ja vaatamata pidevale paranemisele on ta valmisolek nende lahendamiseks teataval määral puudulik. Kõige kujundlikum näide selle kohta on ELi eelarve väga piiratud paindlikkus ja valmisolek reageerida.

3.3.2. Lisaks hakkasid ELi institutsioonid ja liikmesriigid alles mõne aja möödudes võtma meetmeid, et kaitsta terviklikku, ühtset ja tõhusat ühtset turgu – ELi integratsiooniprotsessi kõige olulisemat majanduslikku saavutust.

3.4. Tulevikutsenaariumid ja -probleemid

3.4.1. Kõige tõenäolisema tulevikutsenaariumi põhjal saavutatakse majandustsükli madalseis 2020. aasta teises kvartalis, mille teises pooles ilmnevad märgid majanduse järkjärgulisest taastumisest. Kui pandeemia teist lainet ei toimu ning väljumis- ja taastestrategieid on asjakohased ja tõhusad, peaks 2021. aastal kasv jätkuma: majandustoodang saavutaks COVID-19-eelse taseme 2022. aastal ja investeringud 2023. aastal. Seda stsenaariumi võib pidada realistlikuks, ehkki veidi optimistlikuks. Kuid tingituna suurest ebakindlusest peaks EL olema valmis vähem positiivseks sündmuste käiguks, mis võib hõlmata ka piiravate meetmete taaskehtestamist, rohkem erakorralisi meetmeid, suuremat pühendumist tagajärgede leevendamisele ning abi vajavatele ettevõtete ja üksikisikute sihipärasemat kompenseerimist.

3.4.2. Praegu ei ole käes mitte ainult tsüklilise majandusarengu etapp, vaid ka oluline ja otsustav hetk struktuuriliste ja reformidega seotud muudatuste tegemiseks Euroopa majandus- ja sotsiaalsüsteemides ning nende korralduses. Käesoleva perioodi eesmärk ei ole mitte ainult majanduse taaskäivitamine praktikas (tuues tsükli tagasi COVID-19-eelsele tasemele), vaid ehk veelgi olulisem on kavandada ning rakendada suuri kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid muudatusi. Eesmärk on anda üldine hinnang meie sotsiaalsele, majanduslikule ja keskkonnamudelile ning teha kindlaks selle eelised ja puudused. Radikaalne ülesehitamine peab kajastuma lisaks uutele või kohandatud poliitikameetmetele ka uutes pädevustes, mis hõlmavad subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt kõiki osalejaid (suhted liikmesriikide ja ELi institutsioonide vahel ning ELi institutsioonide omavahelised suhted). Samuti on aeg analüüsida, miks meie praegused sotsiaalsed ja majanduslikud struktuurid jätavad nii paljud inimesed selliste šokkide ohtu. Praegune pandeemia seadis eriti haavatavasse olukorda need, kes on ebakindla töösuhte tõttu jäänud ilma sotsiaalkaitsest ja häda korral sundpuhkuse kasutamise võimalusest, samuti need, kes olid oma kogukondadest ja neis toimivatest tugivõrgustikest isoleeritud.

3.4.3. Taaste- ja ülesehitusprotsessi peamised valdkonnad on järgmised:

- kasutada ära ühtse turu kogu potentsiaal eesmärgiga säilitada selle integreeritus, toimivus ja tõhusus, et taastada konkurentsivõime;
- täiendada ühtset turgu ulatusliku sotsiaalmeetmete kavaga, eelkõige Euroopa sotsiaalõiguste samba täielik rakendamine, et tagada ülespoole suunatud sotsiaalne lähenemine.
- jätkata vajalikke struktuurimuutusi ja seotud investeerimistegevust, eelkõige seoses digitaalse, aruka ja sotsiaalse innovatsiooni ning kestlikule majandusele üleminekul;
- pidevalt parandada ELi konkurentsivõimet;
- luua tingimused ELi omavarustatuse ja vastupanuvõime tugevdamiseks üleilmse mõjuga probleemidega tegelemisel;
- luua tingimused kontrolli säilitamiseks ELi strateegiliste varade ja tööstuse üle;

- toetada kõigi juurdepääsu tööturule, et luua kaasav ja vastupanuvõimeline tööjõud;
- investeerida teatavate tõrjutud kogukondade kaasamisse, et tagada täielik sotsiaalne ja majanduslik osalemine;
- jõuliselt parandada ELi tarneahelaid riskide ja hädaolukordade korral.

4. COVID-19 kriisi järgne aeg: Euroopa Liidul on võimalus ja vajadus muutuda

4.1. Must luik

4.1.1. Paljud vaatlejad seostavad COVID-19 kriisi Liibanoni matemaatiku Nassim Nicholas Talebi poolt kasutusele võetud musta luige mõistega: harvaesinev ja ettearvamatu sündmus, mis ei lähe kokku inimese tavapärase ootustega, vaid on nii häiriv, et võib segi paisata elusid, muuta ettekujutusi ja igaveseks isegi kogukondi, keda see nähtus mõjutab⁽⁸⁾. Kas seisame COVID-19 hädaolukorraga tegelemisel ka tegelikult silmitsi musta luigega? Kas tegu on sellise ootamatu sündmusega? Või oleme nõrgendanud oma tervishoiusüsteeme, strateegilist tootmist ja sotsiaalseid struktuure järjestikuste valede valikutega? Tavaolukord saa enam olla poliitiline valik kriisi mõjude käsitlemisel. Euroopal on võimalus ehitada üles teistsugune maailm ning ELil peab olema selles oluline roll.

4.1.2. Sellest kriisist taastumiseks on seetõttu vaja teistsugust poliitikameetmete kombinatsiooni ja ajastust. Õige reageerimise korral saame kriisist üheskoos üle, päästame elusid ja ühiskonna heaolu, asetame veelgi selgemini oma sotsiaal-majanduslike mudelite keskmesse inimesed ja looduse ning edendame ülemaailmset partnerlust kestliku arengu nimel.

4.1.3. Seetõttu tuleb nüüd keskenduda igapäevaseks olulistele küsimustele: ettevõtete toetamine kriisist ülesaamiseks, et nad suudaksid pakkuda inimväärset tööd, head elu- ja töötingimused, võrdne juurdepääs tervishoiule, puhas toit, vesi, õhk ja tarbekaubad, rikkalik loodus, ohutud kliimatingimused järgmise põlvkonna jaoks, üha kaasatum ja kõigile kättesaadav ühiskond ning tugevad ja toimivad demokraatiad, mis kaitsevad meid vajaduse korral ka edaspidi. Selle saavutamiseks peame olema edasipüüdlikud ja tegema õigel ajal õigeid valikuid. Vaja on ELi ülesehitus- ja taastekava.

4.1.4. Euroopa Komisjon peab võtma konkreetseid meetmeid, lubamata valitsustel rakendada „eriolukorda“, mis õhnestab inimõigusi ja õigusriiki. Valitsused ei tohiks koroonaviiruse kriisi kuritarvitada ega võtta meetmeid, mis ületavad kriisile reageerimiseks hädavajaliku, nt meetmed, mis on vastuolus eraelu puutumatuse, asjakohase seadusandluse menetluse, kohtusüsteemi volituste ja rollidega või kodaniku- ja kodanikuühiskonna õigustega. Kõik võetavad meetmed peavad olema proportsionaalsed ja aitama tagada avaliku julgeoleku. Eelkõige tuleb kaitsta nende sõnavabadust, kes toovad esile praegusest olukorrast tulenevad probleemid.

4.2. ELi taaste- ja ülesehituskava suunised

4.2.1. Komitee on veendunud, et koroonaviiruse kriisi mõjust saab taastuda edukalt ainult siis, kui sellega kaasneb meie ühiskonna ümberkujundamine. Peame keskenduma nii ülesehitusele kui ka taastumisele. Me ei saa lihtsalt taastada varasemat olukorda, vaid vaja on ümber korraldada ja parandada. Komitee jaoks peab ümberkorraldamine ja parandamine põhinema kogu meie töö aluseks olevatel põhimõtetel: siseturu täieliku toimimise saavutamine, inimõiguste, demokraatlike väärtuste ja õigusriigi kaitsmine, kestliku arengu eesmärkide saavutamine, ringmajanduse loomine ja kliimanetraalsuse saavutamine ELis hiljemalt 2050. aastaks. Samuti peame tagama hea valitsemistava ja demokraatliku vastutuse.

4.2.2. Ükskõik kui head ja ulatuslikud võetavad meetmed ka pole, on need tõhusad ja neid toetatakse ainult siis, kui neid rakendatakse kohapeal ja neist saavad kasu inimesed, kellele need on mõeldud. Seetõttu on äärmiselt oluline usinalt töötada, et tagada nende tõhus rakendamine nii ELi institutsioonides kui ka liikmesriikides.

⁽⁸⁾ Nassim Nicholas Taleb (2007), „The Black Swan: the impact of the highly improbable“.

4.2.3. Kõige tähtsam on õppida ühiskonna ebaõnnestumistest, mis tingis pandeemia ajal ebaoproportsionaalselt suure surmajuhtumite arvu. Peame silmas puuetega inimeste ja eakate hoolekandeesutusi, mis muutusid kriisi ajal nakkuste ja surmajuhtumite kasvulavaks. Sellest peab saama häirekell, et ELi raha ei või kunagi investeerida asutustesse, mis lisaks sellele, et neis jäetakse inimesed ilma õigusest vabalt valida seda, kuidas nad oma elu elavad, on ka oma struktuurilt ebasobivad nende kaitsmiseks vääramatu jõu korral.

4.2.4. Koroonaviiruse kriis on kahjuks ka selgelt näidanud, et kogu ELis on oluline süvendada intensiivset kasvatustööd, mille eesmärk on edendada inimõigustel ja demokraatlikul kooseksisteerimisel põhinevat kodanikukultuuri, tuginedes ELi toimimise lepingu artiklis 2 sätestatud põhimõtetele ja väärtustele. Kordame oma sügavat ja pidevat pühendumist sellistele ELi aluslepingutes väljendatud põhiväärtustele nagu inimõigused, demokraatia ja õigusriik.

4.2.5. Solidaarsus on kriisi lahendamise võtmesõna. Solidaarsus haiglate ja hooldekodude töötajatega. Solidaarsus palgast ilma jäänud töötajatega ja tööandjatega, kes oma ettevõtte päästmiseks loobuvad samuti palgast ja preemiast. Valitsuste solidaarsus majandus- ja kultuurisektori aga ka ühiskonna muude sektoritega, mis ei saa hakkama ilma abita. Ning eelkõige riikidevaheline solidaarsus, eriti Euroopa Liidus, sest liikmesriigid on majanduslikult nii tihedalt seotud, et tõhusaks osutub ainult kriisi mõju ühine ja toetav käsitlus.

4.2.6. Väga laiaulatuslik kestlik investeerimiskava annab vajalikud majanduslikud stiimulid ja suurendab vastupanuvõimet tulevastele šokkidele. Sellised ulatuslikud ja ümberkujundavad volitused annavad tulemusi ainult teatavatel konkreetsetel tingimustel, mida tuleb sõnaselgelt tunnustada. Seetõttu peaksid ELi koroonaviiruse kriisist taastumise kava majanduslikud ja keskkonnavalised eesmärgid olema seotud, tuues kasu kõigile. Selleks on vaja investeerimisprogrammide hoolikat valikut, pöörates tähelepanu sektoritele, millel on suured võimalused majanduse stimuleerimiseks, töökohtade loomiseks ja keskkonna ümberkujundamiseks (keskkonnahoidlikud stiimulid).

4.2.7. Seda silmas pidades tuleks Euroopa keskkonnahoidlikud stiimulid kujundada sobivaks mõlema üldeesmärgi saavutamiseks. Esiteks tuleb stimuleerida majandust ja luua töökohti, kindlustades samal ajal ohustatuid, ning teiseks toetada Euroopa majanduse ümberkujundamist puhta ja vastupidava tuleviku nimel. Korrates komisjoni asepresidendi Frans Timmermansi sõnu: „Meie kavandatav taastumine loob puhta, õitsva ja vastupidava ühiskonna, mida vajavad nii praegune põlvkond kui ka järgmised. Ühiskonna, kus kedagi ei jäeta kõrvale.“

4.2.8. Vastastikkus peab saama nõudeks. Kui avaliku sektori vahendeid kasutatakse erasektorile tulevikuväljavaadete pakkumiseks, on ühiskondliku väärtuse loomine ühiskonna õiguspärane ootus. Mõelgem kokkulepetele maksude maksmise, heade sotsiaalsete tööandjate, dividendide ja preemiade maksmata jätmise kohta, samuti kohustusele pingutada CO₂ heite vähendamise nimel, järgida keskkonnavaliseid õigusakte ja muuta ettevõtete liikuvuse poliitika kestlikumaks.

4.2.9. Praegusel majandusmudelil on mõõdupuu SKP kujul olemas, kuid see ei ole kunagi suutnud arvestada seda, mida inimesed tegelikult vajavad. Mõeldes täna järele, mida uus majandus- ja sotsiaalarengu mudel ELi jaoks tähendab, tuleb komitee arvates see oluline majandusnäitaja integreerida teise samaväärsega: kogukonna heaoluga.

4.2.10. Komitee leiab, et ülesehitus- ja taastekava keskmesse tuleb asetada kodanikud ja meie planeedi tulevik. Selleks on väga oluline lühikeses perspektiivis säilitada võimalikult palju netotööhõivet. Kuid samuti on oluline silmas pidada silmapiiri. Selline on tulevikukindel majandus, mis vastab ühiskonna vajadustele, ei soodusta kliimamuutusi, kasutab ressursse arukalt ning täiendab Euroopas põhivajaduste rahuldamise suutlikkust tervisliku elukeskkonna ja hea tööõhuga. Sellest juhindudes peame edasi liikuma, et tagada kestlik tulevik. Tulevikukindla majanduse eeldus on, et tagatud on võimalikult suur kättesaadavus kõigile töötajatele ning igaljuhul on võimalus panustada oma kogukonda ja ühiskonda tervikuna. Peame õppima uuest paindlikkusest, mille tööandjad on kriisi ajal kasutusele võtnud, et arvestada tööturust kõige rohkem kõrvale jäänud inimeste (puuetega inimesed, pikaajalised töötud, eakad töötajad) vajadustega, hõlbustades nende osalemist uues, keskkonnahoidlikumas majanduses. Seadkem sihiks liikumine kestliku tuleviku poole.

4.2.11. EL ja liikmesriigid peaksid tagama, et uutel puhta majanduse ettevõtetel, eelkõige idufirmadel ja VKEdel, oleks juurdepääs kapitalile, mida neil on vaja tulevikulahenduste väljatöötamise jätkamiseks.

4.2.12. Sotsiaalpartnerid tuleb kaasata toetusmeetmete väljatöötamise ja tõhustamise, et kompenseerida majandustegevuse puudumist paljudes sektorites ja kaitsta Euroopa raamistiku abil igat liiki töötajaid ja väikeettevõtteid. Vaja on piisavat ja kestlikku töötushüvitist ja muud liiki toetusi, sealhulgas Euroopa miinimumstandardeid netoasendusmäära, töötushüvitise õiguse kestuse ja ulatuse kohta. Sektorites, kus see on teostatav, võib pärast konsulteerimist sotsiaalpartneritega võtta kasutusele lühendatud tööaja. Mõnes liikmesriigis saavad karantiinis olevad töötajad haigushüvitist. Konsulteerimine sotsiaalpartneritega kaugtöö kättesaadavuse lihtsustamiseks on teine võimalus ettevõtete, töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate olukorra leevendamiseks. Lisaks võiksid valitsused anda VKEdele rahalist ja tehnilist abi, et aidata neil kiiresti arendada kaugtöö suutlikkust.

4.2.13. Kõigi kodanike osalemine sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu teeb majanduse ja ühiskonna reformimise võimalikuks. Liikmesriigid ja EL peavad seetõttu tagama, et selles keerulises protsessis ei jäeta kõrvale kedagi, eelkõige kõige ebakindlamas olukorras olevaid töötajaid, pensionieelikuid, puuetega inimesi, madalalpalgalistel ametikohtadel töötavaid naisi ja noori, eriti aga neid, kelle puhul on ilmne, et nad kuuluvad vähemuste hulka, kellel on rändetaust ning eelkõige neid, kes kuuluvad samaaegselt mitmesse eelnimetatud kategooriasse.

5. Taastekava

Komitee kutsub üles koostama taastekava, mis tagaks **keskkonnahoidliku taastumise, märkimisväärse sotsiaalse taastumise ja samuti jõulise majandusliku taastumise** ning väidab, et selline edasipüüdlik ja ümberkujundav kava on võimalik, kui see tugineb kuuele põhimõttele: solidaarsus, konkurentsivõime, kestlikkus, tööhõive säilitamine ning sissetuleku ja osalemise tagamine. Mida tugevamad on taastemeetmed ja mida rohkem on need kohandatud liikmesriikide ja nende elanikkonna olukorrale, seda usaldusväärsem ja võimekam on Euroopa, et tulla toime nende enneolematute probleemidega, millega me selles kriisis silmitsi seisame.

5.1. Ühtne turg

5.1.1. Ühtse turu strateegia on Euroopa projekti keskmes ning see võimaldab inimestel, teenustel, kaupadel ja kapitalil vabalt liikuda, pakkudes võimalusi Euroopa ettevõtjatele, tarbijatele ja töötajatele. Selle potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks on vaja meetmeid tõkete kõrvaldamiseks. Lisaks peab ühtne turg pärast kriisi ja lähtuvalt muutuva keskkonna muudest aspektidest, nagu digiüleminek, täielikult kohanema uute ideede ja ärimudelitega. Eesmärk on seega taastada, taaselustada ja taas üles ehitada ühtne turg kui majanduse elavdamise vahend. Lühiajalised meetmed peavad hõlmama ka piiride viivitamatut avamist. Lisaks vajame lühiajalisi meetmeid kahes järgmises suunas.

Pingete lahendamine. Praegu välja joonistuvad ebavõrdsed tingimused tekitavad tõsist muret. Liikmesriikides rakendatavad toetuspaketid on väga erinevad ja on (vaatamata headele kavatsustele nõudlusokki veidigi leevendada) toonud kaasa liikmesriikide vahelised ebavõrdsed tingimused. Lisaks tuleb riigiabi andmist käsitleda ja analüüsida sektoripõhiselt, uurides, kuidas need meetmed moonutavad lühi- ja pikaajalises perspektiivis konkurentsi ja võrdsed tingimusi.

Majanduse ja tootlikkuse käivitamine. Me vajame tootlikkust reaalmajanduses (see tähendab töökohti, ostujõudu ning põhitoteid ja -teenuseid). Tootlikkuse vorm võib olla erinev ja see võib lähtuda erinevatest ärimudelitest, kuid ebavõrdsuse edasise suurenemise vältimiseks peame selles valdkonnas meetmeid võtma. See käivitamine tähendab VKEdele ja tööstusele toetuspakettide ning soodsat keskkonna võimaldamist. Nagu me teame, moodustavad VKEd Euroopa majanduse selgroo ja need vajavad eritoetust, kuid sellega ei tohiks kaasna lisakoormus ja bürokraatia. VKEde taastumine on võimalik ainult siis, kui neile tehakse kättesaadavaks ELi ja riiklik rahaline toetus. Siinkohal on otsustava tähtsusega toetused, laenud, likviidsuse tagamine, maksusoodustused, soodsad tingimused töötajate tööle hoidmiseks ja töölevõtmiseks, pankrotiseaduste läbivaatamine ja muu toetus. Pankrotiõiguse valdkonnas peaks EL võtma seadusandlikke meetmeid, et võimaldada COVID-19 tõttu pankrotti läinud väikeettevõtetel kiiresti oma tegevust uuesti alustada. Need meetmed peaksid olema ajaliselt piiratud.

5.2. Tööstusstrateegia

5.2.1. Hästi koordineeritud Euroopa tööstuspoliitika peab võtma arvesse nii COVID-19-st kui ka COVID-19-järgsest olukorrast tingitud praeguseid probleeme ning digiülemineku ja kestlikkuse aspekte. Seda peavad toetama ulatuslikud investeeringud kestlikesse majandus- ja ettevõttestruktuuridesse ning kvaliteetsete tavapäraste tähtajatute lepingute

sõlmimisse. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate innovatsioonipotentsiaali kasutamine ning kaasava ringmajanduse ja kliimaneutraalse majanduse poole liikumine võivad tagada nii pikaajalise ressursidega kindlustatuse kui ka lühiajalised tarded, mis on olulised tulevaste probleemide lahendamiseks.

5.2.2. Vaja on määratleda olulised tööstusharud ja sektorid ning neid tuleb toetada alates inimressurssidest kuni teadusuuringuteni. Selle tulemuseks on Euroopa tööstuspoliitika, mis kaitseb neid strateegilisi sektoreid turu eest ja tagab oluliste vahendite, näiteks respiraatorite, maskide ja muude pandeemiaolukorras vajalike toodete varustuskindluse. See tähendab nende ettevõtete toetamist, mis paigutavad oma tootmisvõimsuse ümber Euroopasse, võimaldades ELil taastada kontroll tootmise üle ja tagades autonoomia maailmaturul ning kõik see peab olema alati kooskõlas õiglase keskkonnaalase üleminekuga. Need ettevõtted ja äriühingud peavad olema kestlikud, nende töötajad peavad olema kaasatud ning nad peavad osalema rohelises kokkuleppes, mis toimib taaste- ja ülesehituskavade raamistikuna.

5.2.3. Nägemus ettevõtlusest kui teenusest tähendab selliste ettevõtete edendamist, mis annavad kõige suurema panuse ühisesse heaolusse – tervishoidu, sotsiaalhoolekandesse, haridusse, renoveerimisse, kultuuri, käsitööstusse ja loovusse, ning mis saavad kasu õiglasest, konkurentsipõhisest ja jätkusuutlikust ärikeskkonnast ja ühtlasi panustavad sellesse. Loomulikult käivad sotsiaalsed ja ökoloogilised kiireloomulised vajadused käsikäes, kuid keskkonnaalased argumendid peavad rohkem kui kunagi varem kujundama kõiki meie meetmeid ja poliitikavaldkondi, et seista vastu (öko)süsteemi hävitamisele. Sellega seoses tuleb näiteks saastavate sektorite ettevõtetele antava rahalise toetuse eraldamine siduda tegeliku üleminekuga sotsiaalsele ja keskkonnasõbralikule tootmisviisile.

5.2.4. Euroopa peab rahastama tegevusi, mis vastavad kahele kriteeriumile: strateegilise tootmise tagasitoomine, et tagada Euroopa sõltumatus, seda eelkõige tervisekaitse ja tervisealase reageerimise vallas, ning kvaliteetsete töökohtade loomine ning samuti keskendumine kestlikele investeeringutele, mis on sotsiaalselt vastutustundlikud ja keskkonnasõbralikud. Väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel (VKEd), nagu ka suuretvetvõtjatel ja sotsiaalsetel ettevõtetel, võib olla oluline roll Euroopa tootmissüsteemi ümberkorraldamisel.

5.3. Roheline kokkulepe

5.3.1. Edendades üleminekut kestlikumale ja vastupanuvõimelisemale Euroopa majandusele, peavad keskkonnahoidlikud stiimulid tagama kaasava taastumise, mille käigus ei jäeta ühtegi eurooplast kõrvale.

5.3.2. Kooskõlas põhimõttega „ära tekita kahju“ peaksid lühiajalise majandusstiimuli raames tehtavad investeeringud olema neutraalsed või kiirendama Euroopa majanduse struktuurset üleminekut nullsaaste majandusele, bioloogilise mitmekesisuse taastamist ja kliimaneutraalsuse saavutamist 2050. aastaks. Selleks peaksid keskkonnahoidlikud stiimulid olema suunatud eelkõige meetmetele, mis mõjutavad positiivselt ressursitõhususe suurendamist, austavad meie looduskapitali ning vähendavad kooskõlas kliimaneutraalsuse põhimõttega kasvuhoonegaaside heitkoguseid keskpikas ja pikas perspektiivis.

5.3.3. Oluline on, et keskkonnahoidlikud stiimulid oleksid sihipärased, pakkudes majanduslikku toetust ja ajendeid sektoritele, millel on maksimaalne positiivne mõju koondtarbimisele. Keskkonnahoidlikud stiimulid, mille eesmärk on saavutada maksimaalne mõju majandusele, peaksid olema suunatud sektoritele, millel on märkimisväärne potentsiaal töökohtade loomisel, tingimusel et olemas on piisavad oskused. Sel viisil tuleb võtta arvesse koroonaviiruse kriisi asümmeetrilist mõju, mis avaldub ebaproportsionaalselt ELi lõunapoolsete liikmesriikide majanduses.

5.3.4. Euroopa roheline kokkuleppega on Euroopa Liit alustanud üleminekut kestlikule majandusele. Seetõttu on mõistlik kombineerida majanduslikke toetusmeetmeid selle ülemineku jätkuva stimuleerimisega. Avaliku sektori vahendeid tuleb kasutada nii, et nendega kaasneks positiivne sotsiaalne ja keskkonnaalane mõju. Tööhõive puhul ei tähenda see tingimata, et säilitada või päästa tuleb samu töökohti või sama majandustegevust. Kui ettevõttel või sektoril ei ole kestliku majanduse raames asjalikke väljavaateid, võib abipaketti kasutada sektorisisesteks muutusteks või sektoritevahelisteks üleminekuteks.

5.3.5. Roheline kokkulepe nõuab tulevasi vastupidavaid äriettevõtteid, kes on pühendunud edu saavutamisele. Piiriüleselt tegutsevad Euroopa äriühingud on olulised ja kujutavad endast tähtsaid sotsiaalseid sidusrühmi. Nad peaksid oma äritegevuses juhinduma õiglase ülemineku poliitilisest kontseptsioonist. Kestlik ettevõtte, milles võetakse kuulda töötajate seisukohti ja milles on tagatud kohustuslik teavitamine ja konsulteerimisõigus ning osalemine juhatuse tasandil, integreerides seejuures makromajanduspoliitika kollektiivlepingutesse, on peamine poliitiline osaleja selle kontseptsiooni ellu viimisel. Kui töötajad saavad osaleda aktiivselt sellise äriühingupoliitika kava rakendamises, mis põhineb õiglast üleminekut soodustava kestliku ettevõtte kontseptsioonil, annab see võimaluse tagada inimväärsete töökohad ja inimväärset töötajate tervistlikus keskkonnas ja elamisväärtetes piirkondades.

5.3.6. Toetuspaketid peaksid olema etapiviisilised, sest keegi ei suuda ennustada, kuidas areneb majandus pärast koroonaviiruse kriisi. Seepärast pooldame toetusmeetmete rakendamist etappide kaupa, et oleks võimalik teha kohandusi lähtuvalt sektori edusammudest ja hindamistest, milles juhindutakse osaliselt soodsast mõjust kliimale ja loodusele.

5.3.7. Rohelises kokkuleppes tuleb säilitada kvaliteedil ja kestlikkusel põhinev Euroopa põllumajandusmudel. Taastekavaga tuleb edendada:

- kestlikumaid toidusüsteeme nii tootmise kui ka tarbimise tasandil, seda kooskõlas komisjoni kavatsustega kestlikus toidustrateegias „Talust taldrikule“;
- ELi sõltumatust toiduainetega varustamisel, ühendades seejuures Euroopa põllumajanduse eri vormid ning majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaaspektide integreerimise;
- ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia uut julget ettepanekut: bioloogilise mitmekesisuse strateegia peab olema kõigi taastamisalaste jõupinguste keskmes. Edasipüüdlik strateegia annaks tugeva ja sidusa signaali keskkonna-, kliima-, rahvatervise- ja sotsiaalmeetmete kohta. See tooks kasu nii ühisele põllumajanduspoliitikale kui ka Euroopa toidusüsteemile ning võiks seega jätkata nende kestlikumaks muutmist.

5.4. Investeeringuprioriteedid

5.4.1. Jätkusuutlik investeering kogukondadesse, juurdepääsetavasse avalikku ruumi, tervishoidu, kaasavasse haridusse, sotsiaalteenustesse, süsinikdioksiidiheitevabadesse hoonetesse ja taristusse, bioloogilise mitmekesisuse kaitsesse ja taastamisse ning energiatootmise detsentraliseerimisse on hädavajalik heaolumajanduse saavutamiseks. Üks selline valdkond, mida tuleks pidada esmatähtsaks, on hoonete energiatõhusaks renoveerimine. Renoveerimislaaine peaks andma samas ka muuta hooned tulevikukindlaks, suurendades selliste elamute kättesaadavust vananevale elanikkonnale ja üha suuremale hulga puuetega inimestele.

5.4.2. Ehitussektor on oluline: miljonite majade renoveerimine nende energiatõhusaks ja kestlikuks muutmiseks tõmbab selle sektori taas käima ja toob meid sammu võrra lähemale kliimanetraalsuse saavutamisele. Ehitus on töömahukas ja hoonete energiatarbimine (valgustus, küte) moodustab kolmandiku CO₂ heitest Euroopas. See on tohutu töö, sest 75 % elamu- ja ärihoonetest ehitati enne ELi energiatarbimise eeskirjade kehtestamist. Kütteostuvõimetute inimeste kodude renoveerimine ELis vähendaks märkimisväärselt rahvatervisele tehtavaid kulutusi. Varasemad uuringud on näidanud, et kütteostuvõimetuse hind nüüdisaegses tervishoiusüsteemis on tõenäoliselt kolm korda kõrgem kui eluaseme taastamiseks võetud meetmete maksumus^(?).

5.4.3. Arvestades eluasemete, arhitektuuri- ja taristupärandi vananemist, juhib komitee tähelepanu sellele, et oluline on teha piisav hulk investeeringuid, mille eesmärk on kindlustada (seismoloogiliselt ebastabiilsetes piirkondades) eluasemete, kunstipärandi (suurlinnapiirkonnad, linnad, külad) ja transporditaristu varad (sadamad, sillad, kiirteed jne).

5.4.4. Taastuv- ja madala süsinikusaldusega energia ulatuslikum kasutamine ei nõua mitte ainult vajalike süsteemide paigaldamist, vaid ka kogu Euroopa elektrivõrgu ja salvestusvõimaluste ajakohastamist.

5.4.5. Taastekava annab võimaluse investeerida hädavajalikku ühistransporti ning tagada tõeline üleminek ühelt transpordiliigilt teisele, vähendades õhusaastet ja aidates kaasa kliimameetmetele. See tähendab meie linnadele rohkem tramme, tava- ja heiteta busse ning tõelist ühenduvust. ELi tegevuskava ja ulatuslik rahaline toetus võimaldab ajakohastada, laiendada ja hooldada raudteid ning investeerida rongidesse, öörongidesse, piiriülestes raudteeühendustes ja muudesse raudteetranspordiga seotud uuendustesse. Vaja on koordineerimist ELi tasandil, et tagada lühilendude asendamine kestlike alternatiividega. Vähendades liiklust maanteedel, tuleb kaubavedudeks kasutada rohkem raudteid, siseveeteid ja mereteid (nt kestlik lähimerevedu).

5.4.6. Tuleb rajada alus Euroopa heitevaba liikuvuse tööstusele, mis suudab vastata kasvavale nõudlusele sisepõlemismootorite alternatiivide ja laadimistaristu järele nii autodele, kaubikutele, bussidele kui ka veoautodele, ning suurendaks ka raudteesektori tarneid. See hõlmab ka ulatuslikku elektrisõidukite laadimisjaamade võrku kogu Euroopas

^(?) Host S., Grange D., Mettetal L, Dubois U. 2014. „Précarité énergétique et santé: état des connaissances et situation en Île-de-France“, Regional Health Observatory Île-de-France, Paris, lk 14.

ning kestlike ja tõhusamate akude arendamist. Sellega peavad kaasnema ümberõppeprogrammid, mis pakuvad fossiilkütustel põhinevast transpordisektorist lahkuvatele töötajatele uusi karjäärivõimalusi.

5.4.7. Nagu oli mitmes linnas juba näha, pani liikumispiirangute periood proovile linnaruumi ja liikuvuse traditsioonilise kasutamise ning julgustas eksperimenteerimist. Taastumisperioodil võib veelgi suureneda jalgrataste kasutamise populaarsus, kuna see aitab kaasa füüsilisele distantseerumisele, vähendab ühistranspordi kasutajate hulka ning tekitab rohkem ruumi ja võimaldab lihtsamat juurdepääsu kohalikele kauplustele. Investeeringud jalgrattataristu parandamiseks võivad avaldada kiiret mõju linnades ja linnadevahelises liikluses ning stimuleerida jalgrattasõidu ökosüsteemi.

5.4.8. Rohelise kokkuleppe õnnestumiseks on oluline majanduse ümberkujundamine ringmajanduseks. Seetõttu tuleb näiteks terase- ja tsemenditööstust (suured energiatarbijad) ning keemiasektorit ümber korraldada erinevalt.

5.4.9. Taastepakett, mille keskmes on üleminek ringmajandusele, võib märkimisväärselt kiirendada vajalike taristute arendamist ning edendada alternatiivsete materjalide ja uute tehnoloogiate innovatsiooni. Esiteks peaks EL raiskamise vältimiseks toetama algatusi, mille eesmärk on luua renoveerimise ja korduskasutamisega tegelevaid idufirmasid ja sotsiaalseid ettevõtteid, ning toetama majanduslanguse ajal töö kaotanud inimeste asjakohast (ümber)koolitust. See võiks keskenduda eelkõige õiglase ülemineku piirkondadele, mis võimaldavad üleminekut kaevandamiselt jäätmesöelumisele.

5.4.10. Teiseks, olmejäätmete liigiti kogumine on peamine tingimus selleks, et jäätmetest saaks ringlussevõtu vahendusel luua uut väärtust. Seetõttu peaks EL toetama kohalikke omavalitsusi järgmise viie aasta jooksul olmejäätmete kogumise, eraldamise ja ringlussevõtu taristutesse tehtavate investeeringute puudujäägi ületamisel.

5.4.11. Koroonaviiruse kriis näitas, et digirevolutsioonil on oluline osa meie kogukondade kriisitaluvusvõime suurendamises. Ülimalt tähtis on investeerida oluliste teenuste digitaliseerimisse ning suurendada valitsuste, seadusandjate ja avaliku sektori asutuste suutlikkust osutada teenuseid kriisi ajal. Samas peame mõistma, et digitehnoloogia on vahend, mitte lõppeesmärk. Peame võtma digitaaltehnoogiat ümbritseva raamistiku avaliku sektori omandisse ja juhtima seda kõrgete kestlikkuse standardite, sealhulgas tugevate demokraatlike ja tehnoloogiliste kaitsemeetmete poole, millega kaasnevaid kulusid ja teadmisi toetavad meetmed, mis ei jäta kedagi kõrvale. Kooskõlas ELi juurdepääsetavuse aktiga tähendab see vajadust tagada, et digitaalne revolutsioon võimaldaks juurdepääsu ELis elavale rohkem kui 100 miljonile puuetega inimesele.

5.4.12. Strateegia „Talust taldrikule“ peaks andma selge suuna ELi toidusüsteemile pärast praegust tervishoiukriisi ning julgustama võtma meetmeid kestlikumate, vastupidavamate ja õiglasemate toidutarneahelate loomiseks. Hooajalise tööjõupuudusega tegelemiseks ja tarneahela häirete vältimiseks on vaja lühiajalisi meetmeid. Pikemas perspektiivis peavad strateegia „Talust taldrikule“ ja ühine põllumajanduspoliitika suurendama meie toidusüsteemi vastupanuvõimet ja kestlikkust, taastades mitmekesisemad põllumajandusmudelid, edendades kohalikke toidujaotuskeskusi ja lähemaid tarneahelaid ning parandades väikepõllumajandustootjate, väikese mõjuga kalurite ja vesiviljelustootjate turulepääsu.

5.4.13. Vaja on investeerida ümberõppeprogrammidesse sektorites, mis ei ole tõenäoliselt tulevikukindlad (näiteks seetõttu, et nad sõltuvad suurel määral fossiilkütustest). See tähendab, et nad peavad otsima võimalusi, kuidas vähendada fossiilkütuste kasutamist ja muutuda keskkonnasõbralikumaks. Me pooldame sihipärast investeerimispoliitikat, mis suunab töö kaotanud inimesed sujuvalt sektoritesse, kus valitseb töötajate nappus, eeskätt sotsiaal- ja keskkonnasektorisse.

5.4.14. Liikmesriigid peavad rohkem investeerima avalikesse teenustesse, sest nagu kriis näitas, on avalikel teenustel oluline roll inimeste elude päästmisel ja pandeemiaga võitlemisel. Seetõttu peaksid Euroopa juhid kaaluma ELi eelarve-eeskirjade kohaldamisel tasakaalus eelarve nõuet, jättes avaliku sektori investeeringud eelarvepuudujäägi arvutamisel kõrvale ning võttes arvesse olemasoleva võlataseme jätkusuutlikkust. EL peaks põhjalikult hindama konkurentsieskirjadel põhinevate strateegiliste avalike teenuste liberaliseerimist. Samuti tuleks parandada juurdepääsu avalikele teenustele.

5.5. Sotsiaalmeetmed

5.5.1. Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamine Euroopa tasandil ja kõigis liikmesriikides on oluline samm, et alustada proaktiivselt sotsiaalse lähenemise protsessi. Euroopa sotsiaalõiguste samm on vahend uue ja ajakohastatud sotsiaalvaldkonna tulemustabeli loomiseks.

5.5.2. Peame seadma töökohad ELi strateegia keskmesse, tähtsustades oskusteavet ja selle pidevat rakendamist haridus-, koolitus- ja elukestva õppe süsteemi kaudu, mis võimaldab Euroopa tööjõul kohaneda muutustega tootmissüsteemis pärast digi- ja rohepöoret.

5.5.3. Äärmiselt tähtis on COVID-19 kriisist taastumise etapis tööd uuesti mõtestada. Tööviljakuse kasvu taotlemine nii era- kui ka avalik-õiguslikel alustel toimivas tervishoiu- ja hooldussektoris kahjustas teenuse kvaliteeti ja halvendas töökogemust, põhjustades tervishoiukriisi ajal ulatuslikke tagajärgi enamikus ELi riikides. Tegevuse teenusekesksmaks muutumine viiks töömahukama majanduseni, mis tasakaalustaks töökohtade ebakindlust nendes sektorites, toetaks suuremat tööhõivet ja tooks töökohad reaalmajandusse tagasi. Seepärast on hädasti vaja poliitikat, millega toetada kvaliteetset tööd tööjõumahukates ja kvaliteetseid teenuseid pakkuvates sektorites.

5.5.4. Komitee avaldab poolehoidu Euroopa Komisjoni 2020. aasta ajakohastatud tööprogrammile⁽¹⁰⁾ kui kompromissile sotsiaalse mõõtmise säilitamiseks taastestrategias. On mitmeid seadusandlikke ja muid kui seadusandlikke algatusi, mis ei kannata viivitamist ega edasilükkamist, sest tegemist on sotsiaalmeetmete kava sammastega. See hõlmab vastuvõetud direktiivide ülevõtmist juba kokku lepitud ajakava järgi (töö- ja eraelu tasakaalustamise direktiiv, töötajate lähetamise direktiiv, läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste direktiiv). Komisjon on kinnitanud ka kõiki algatusi, mis edendaksid õiglast ja sotsiaalselt kestlikku taastumist, sealhulgas algatusi palkade läbipaistvuse, miinimumpalga, õiglase maksustamise, noorte tööhõive, Euroopa töötusedasikindlustuse skeemi, oskuste tegevuskava ja digiõppe, platvormitöö ja ELi majanduse juhtimise eeskirjade kohta. Tööprogrammist puudub tervishoiu ja tööohutuse ajakohastamine tõhusate ennetusmeetmete abil töökohtadel.

5.5.5. Tugev sotsiaalne taastumine tähendab ka paremat juurdepääsu ametiühingutele ja paremat kaitset. Peame toetama kollektiivläbirääkimisi ja töökoha demokraatiat. EL ja liikmesriigid peavad toetama sotsiaalpartnereid kollektiivläbirääkimiste ulatuse märkimisväärsel suurendamisel.

5.5.6. Tähelepanu tuleks pöörata soolisele perspektiivile. Praegusest COVID-19 puhangust põhjustatud majandussurutisel on märkimisväärne mõju soolisele võrdõiguslikkusele nii surutise kui ka sellele järgneva taastumise ajal. Võrreldes „tavalise“ majanduslangusega, millel on suurem mõju meeste kui naiste tööhõivele, mõjutab sotsiaalse distantseerumise meetmetest põhjustatud tööhõive vähenemine märkimisväärselt sektoriteid, kus on suur naiste tööhõive osakaal. Lisaks on koolide ja päevakeskuste sulgemine oluliselt suurendanud lastehoiuvajadust, millel on eriti suur mõju töötavatele emadele. Kriisi mõju töötavatele emadele on tõenäoliselt püsiv, arvestades nende kogemuse väärtust tööturul.

5.6. Tervishoiusüsteemid

5.6.1. Kõige olulisem on aga see, et koroonaviiruse kriisi üks peamisi õppetunde näitas vajadust tugevdada peaaegu iga Euroopa riigi tervishoiusüsteeme, keskendudes esmajoonel ennetusele. Koroonaviiruse mõju seab tervishoiusüsteemid kogu Euroopas tohutu surve alla; mõnes riigis on selle mõju suurem kui teistes, kus töötajate (arstid ja õed), hea kvalifikatsiooniga spetsialistide ja meditsiiniseadmetega varustatus ning haiglate võimekus on erineval tasemel. Kuigi tervishoiu eest vastutavad liikmesriigid, ei takista piirid viiruse levikut. See puudutab kogu Euroopat nii meie piiride sees kui ka neist väljaspool ning selle sanitaarsed, sotsiaalsed ja majanduslikud tagajärjed nõuavad ühist reageerimist Euroopa tasandil.

5.6.2. Koroonaviiruse kriis on näidanud ELi sõltuvust meditsiinitoodete impordist kolmandatest riikidest. Vaja on investeringuid tervisekaitse-, hooldus- ja pikaajalise hoolduse teenustesse, ennetava tervishoiu ning tervishoiu ja tööohutuse meetmetesse – elutsükli põhise lähenemisviisi kohaselt – ning neid peavad toetama ELi institutsioonid.

5.6.3. Koroonaviiruse kriis näitas selgelt, et hargmaistel farmaatsiaettevõtetel on suur võim. Farmaatsiatööstuse sõltumatus suurendamiseks tuleb luua ka ulatuslik Euroopa teadusfond uute ravimite ja vaktsiinide väljatöötamiseks. ELi institutsioonidel peaksid olema vajalikud volitused oluliste meditsiini- ja kaitsevahendite tarnimise, jaotamise ja hinnastamise kooskõlastamiseks ühtsel turul.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_et.

5.7. Rahvusvahelised suhted

5.7.1. Euroopa Liit põhineb ühistel Euroopa väärtustel, mis ei ole mitte mingil juhul läbiräägitavad: ⁽¹⁾ inimväärikuse ja inimõiguste austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus ja õigusriik. EL ja selle liikmesriigid ei tohi hädaolukorra ning selle majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgedega silmitsi seistes neid väärtusi unustada. Kuigi praegusele kriisile tuleb reageerida kiiresti ja see nõuab teatavaid erakorralisi ja ajaliselt piiratud meetmeid, ei tohi need minna vastuollu õigusriigi põhimõttega ega ohustada demokraatiat, võimude lahusust ja Euroopa kodanike põhiõigusi. Komitee rõhutab, et kõik sellega seotud poliitikameetmed peavad olema täielikult kooskõlas meie ühiste väärtustega, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2.

5.7.2. Koroonaviiruse kriis on näidanud, et rahvusvaheline vabakaubandus ei taga varustuskindlust isegi siis, kui toiduainete, tervishoiutoodete ja tööstusvarud on olemas. Sellele peame lisama veel läbipaistvuse ja jälgitavuse puudumise.

5.7.3. Mõnd Euroopa ettevõtet, kes on arendanud tööstusvõimsust kolmandate riikide territooriumil, tuleks julgustada seda tootmisvõimsust ELi ümber paigutama. Tegevuse ümberpaigutamine tööstuses, põllumajanduses ja teenustesektoris peaks võimaldama suurendada sõltumatust rahvusvahelistest turgudest, taastada kontrolli tootmismeetodite üle ning algatada tegevuses keskkonnaalane ja sotsiaalne üleminek. Sellises olukorras võivad nad saada liikmesriikide valitsustelt rahalist toetust, ilma et sellele kohaldataks riigiabi eeskirju.

5.7.4. Kriis on ka selgelt näidanud suuri riske seoses ELi sõltuvusega Hiinast suure osa tootmise puhul, eelkõige meditsiinivaldkonnas (nt kaitsevahendid). Peaaegu iga Euroopa riigi tervishoiusüsteemide tugevdamiseks on väga oluline seda sõltuvust põhitoodete puhul vähendada. Seda on võimalik teha, kui laiendada tootmist ELis (ELi tootmis-/tarnehel) ja arendada tootmisvõimsust koostöös teiste riikidega, näiteks Aafrikas (ELi-Aafrika tootmis-/tarnehel). Lisaväärtusena saaksid ka vähim arenenud riigid arendada uusi majandustegevusi ja tugevdada oma tervishoidu.

5.7.5. Pandeemijärgses maailmas tuleks luua uus rahvusvaheliste suhete, maailmamajanduse ja solidaarsuse süsteem, mille eesmärk oleks jagada maailma rikkust ja päästa elusid ning kaitsta tervisealaseid, teadus-, intellektuaal- ja tööstussaavutusi. ELil peaks olema selles uues solidaarsusel ja arengukoostööl põhinevas rahvusvaheliste suhete süsteemis juhtiv roll. Lisaks peaks EL jääma võetud arengukoostöö kohustuste juurde ja nende ulatust võimaluse korral suurendama.

5.7.6. Maailmamajanduses võrdsete tingimuste tagamine võib teha lõpu ühelt poolt töötajate eksploatatsioonile ning teiselt poolt ettevõtete põhjendamatule ja ülemäärasele kasule. ILO ja kestliku arengu standardite lisamine WTO ja teiste ÜROga seotud ametite eeskirjadesse võib oluliselt kaasa aidata uue, õiglase majanduskorra loomisele ning õiglasele ja arukale üleilmastumisele. Eeskirju tuleks vastavalt kohandada ja kasutada neid tulevikus järjepidevamalt, et suunata kõik ressursid ja olemasolevad töötajad andma abi seal, kus seda kõige enam vajatakse.

5.7.7. Igasugune põhiõiguste riive peab olema objektiivselt põhjendatud ja lisada tuleb aegumisklauslid. Oluline on tagada, et võimalikult lühikese aja jooksul taastatakse kogu maailmas normaalsus koos kõigi demokraatlike aluspõhimõtetega. Inimõiguste, nagu kogunemisõiguse, ajakirjandusvabaduse, eraelu puutumatuse jne piiramine ei tohi kunagi muutuda uueks normaalsuseks.

5.7.8. EL peab uuesti hakkama täitma geopoliitilist strateegilist rolli ülemaailmsete rahuprotsesside edendamisel, et taastada majandusarengu võimalused ELi naaberriikides – Lääne-Balkani, Euromedi ja idapartnerluse riikides – ning teistes konfliktidest vaevatud piirkondades.

5.7.8.1. Sellega seoses peab Euromedi ja Lääne-Balkani piirkonnast taas saama arenguvõimaluste piirkond, nagu see oli minevikus, kui see oli inimeste, kaupade ja ideede vahetamise keskus. Seepärast tuleb Euromedi ja Lääne-Balkani piirkond asetada sellise Euroopa strateegilise poliitika keskmesse, milles käsitletakse integratsiooni ja vastastikuseid ühendusi transpordi ning kaubandus- ja kultuurivahetuse valdkonnas, ning sellele piirkonnale tuleb pühendada eraldi sihtotstarbeline makropiirkondlik strateegia. Selle raamistiku edendamiseks tuleb anda uut hoogu Vahemere makropiirkondlikele strateegiatele ja Euroopa linnastrateegiale.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi tulevik: eelised kodanikele ja Euroopa väärtuste austamine“.

5.8. Ränne ja COVID-19-järgne ajastu

5.8.1. COVID-19 pandeemia saabumise, sellest tuleneva tohutu tragöödiaga riiklike tervishoiusüsteemide jaoks ja majanduse kokkuvarisemisega kõigis riikides tundus, et rände küsimus kaob päevakorrast ja vajub tagaplaanile, kusjuures avalik arvamus jääb selle suhtes mõnevõrra ükskõikseks. Varjupaigataotlejaid ei saa praeguse kriisi tõttu hüljata. Põhilised kaitseõigused on Euroopa väärtuste tuum ja neid ei saa üle parda heita, kui need osutuvad ebamugavaks. Uuesti tuleb kehtestada järgmised meetmed:

- jätkata elamisloa saamise ja varjupaigaõiguse tunnustamise menetlusi peaaegu kõigis Euroopa riikides;
- lahendada rändajate vastuvõtukeskuste ülerahvastatusest tingitud terviseolukord;
- tegeleda töökohtade ebakindlusega (mille tulemusel on juba vähenenud, kui mitte täielikult peatunud rahaülekanded, mis on sageli rändajate päritoluriikidesse jäänud perekondade ainus elatusallikas);
- seadustada isikliku hoolduse valdkonnas või põllumajandussektoris töötavate sisserännanute riigis viibimine;
- töötada välja kohustuslik, turvaline ja tõhus Euroopa ühine varjupaigasüsteem, et kõik ELi liikmesriigid hakkaksid kiiresti ühist vastutust jagama;
- kavandada ja arendada realistlikke, seaduslikke, ohutuid ja teostatavaid viise ELi suunduvaks tööjõurändeks;
- luua alaline ja tõhus dialoog rändajate päritoluriikidega, et arendada struktuure ja teabevahetusraamistikke;
- suurendada Frontexile antavat majanduslikku ja tehnilist toetust;
- tagada, et lühikeses perspektiivis kohustutakse hindama ka kõigi vahendite ümberpaigutamist ELi mitmeaastase eelarveraamistiku (2021–2027) raames.

6. Ülesehituskava

6.1. Kõigi eespool kirjeldatud meetmetega kaasneb vajadus töötada välja uus majanduse juhtimise süsteem koos strateegilise tööstus-, konkurentsivõime-, sotsiaal-, keskkonna- ja kaubanduspoliitikaga.

6.2. Tuleb edendada Euroopa Liidu majanduse juhtimise reformi, vaadates läbi stabiilsuse ja kasvu pakti, et tagada samal ajal stabiilsus ja majanduskasv.

6.3. Taasterahastu „NextGenerationEU“ alusel on vaja tagada ELi omavahendite järkjärguline suurenemine, võttes kasutusele asjakohased ja sobivad tuluallikad, mille hulgast valida: näiteks ELi heitkogustega kauplemise süsteemid, äriühingu tulumaksu ühtne konsolideeritud maksubaas (CCCTB), digimaks, finantstehingute maks, süsinikdioksiidimaks või emissioonitulu.

6.4. EL peab kiiresti võtma kasutusele koordineerimismehhanismi, mis suudab neutraliseerida agressiivse maksuplaneerimise ja võidelda 27 liikmesriigis maksudest kõrvalehoidumisega, mis põhjustas ELi liikmesriikides ajavahemikul 2001–2016 maksutulude vähenemise keskmiselt 46 miljardit eurot aastas (0,46 % SKPst)⁽¹²⁾. Samal ajal peab EL hakkama rakendama jõulist strateegiat, et vähendada rahapesu, mis võib rikkuda ELi tootmissüsteemi ja põhjustada ühtsel turul moonutusi, muutes tingimused ebavõrdseks.

⁽¹²⁾ Euroopa Komisjon, 2019, „Estimating International Tax Evasion by Individuals“, töödokument nr 6 – 2019.

6.5. Oluline on säilitada õiguste, standardite ja tarbijapoliitika Euroopa mudel. Just see muudab ELi ainulaadseks. Näiteks digiülemineku valdkonnas on ELi tehisintellekti eetikakoodeksis ELi seisukoht inimjuhitavuse põhimõtte kohta eristatud teiste piirkondade omast. See lähenemisviis, mis põhineb põhiõigustel ja -vabadustel, on osa ELi mudelist ning seda tuleks säilitada, hoolimata sellest, et konkurents praegu karmistub.

6.6. Täiel määral tuleb ära kasutada tekkivaid uusi ja jätkusuutlikumaid ärimudeleid (ringmajandus, jagamismajandus, sotsiaalmajandus jne). Need ärimudelid on ka osa ELi ühiskonnamudelist ja loovad kahekordset – majanduslikku ja sotsiaalset – väärtust ning on ühtlasi Euroopa roheline kokkuleppe ja kestliku arengu eesmärkide saavutamise vahendid. Nad võimaldavad aidata majandusel taastuda ja lahendada samal ajal ühiskondlikke küsimusi. Siinkohal on otsustav tähtsus ELi ringmajanduse tegevuskaval, nagu ka lubatud ELi sotsiaalmajanduse tegevuskaval (kevad 2021). Tuleks jagada inspireerivaid näiteid, nagu Euroopa klastrite liit.

6.7. Digiüleminek on taastumisele nii võimalus kui ka oht. Innovatsiooni valdkonnas võib EL tõusta esirinda, näiteks plokiahela valdkonnas, kus EL on juba juhtpositsioonil. Plokiahel kui tehnoloogia (mitte *bitcoin*) kannab demokraatlikke väärtusi, see võimaldab läbipaistvust ja paremaid juhtimisstruktuure. Siiski tuleb juhtida digiüleminekuga kaasnevaid riske, nagu suurenev töötus, digitaalne marginaliseerumine ja sotsiaalne tõrjutus. Samuti tuleb leida viis, kuidas neid võimalusi ära kasutada ja samal ajal riske tasakaalustada olukorras, kus EL püüab jääda ülemaailmselt konkurentsivõimeliseks.

6.8. Sotsiaalset innovatsiooni kui taastumise mudelit on võimalik edendada ühiskondliku, -kavandamise ja -tootmise kaudu. Keerulisel sotsiaalsel maastikul, kus esineb suuri ühiskondlikke probleeme, on ainus viis lahenduste leidmiseks mobiliseerida kõik ühiskonna ressursid ning töötada valdkonnaülesest ja multidistsiplinaarsest. Organiseeritud kodanikuühiskond on sotsiaalse innovatsiooni katalüsaator. Tegemist on liikumisega, mis on aidanud kujundada hoolekandesüsteeme, mille tulemuseks on uued poliitikameetmed, struktuurid, tooted, teenused ja töömeetodid. Kodanikuühiskonna osalus on praegu vajalikum kui kunagi varem – tõeline sotsiaalne innovatsioon toimub ainult siis, kui organiseeritud kodanikuühiskond on kaasatud.

6.9. Uue ühiskondliku mudeli tekkimine? Majandus taastub ainult tootlikkuse, fiskaalstiimulite ja jõukuse jaotamise abil. Võib-olla on jälle aeg taaslustada sotsiaalsete investeeringute paketi kontseptsioon, et töötada proaktiivselt ja ennetavalt tulevaste ühiskondlike kulude vähendamiseks. Sel viisil peaks EL suurendama investeeringuid sotsiaaltaristusse: i) haridusse ja elukestvasse õppesse; ii) tervishoidu, pikaajalisse hooldusse ja sotsiaalhoolekandesse; iii) taskukohasesse eluasemesse⁽¹³⁾. Kõik see käib käsikäs Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise ja kõigil tasanditel, kestliku arengu eesmärkidel põhineva Euroopa poolaasta jälgimissüsteemi, Euroopa roheline kokkuleppe ja ELi väärtusel põhineva õiglase digiüleminekuga, mis koos võiksid moodustada ELi uue ühiskondliku mudeli aluse.

Brüssel, 11. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ Euroopa sotsiaalse taristu investeeringute kõrgetasemelise töökonna aruanne „Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe“, Euroopa majanduse aruteludokument nr 74, jaanuar 2018.

Järgmiseks esitatakse struktureeritud uuring viimase kolme kuu jooksul COVID-19 pandeemia vastu võitlemiseks vastu võetud ELi meetmete kohta.

Meetme liik			
Rahaline ja stabiliseeriv	Fiskaalne	Tagatise- ja krediidipõhine	Regulatiivne ja menetluslik
Euroopa stabiilsusmehhanism (ESM): pandeemia kriisitoetus: 240 miljardit eurot; makromajandusliku stabiilsuse laen euroala riikidele nende makromajandusliku tasakaalustamatuse lahendamiseks; võrdub 2 %ga euroala SKPst	Investeeringisalgatus; investeeringisalgatus+: peamiselt 37 miljardit eurot; ümber jaotatud ühtekuuluvuspoliitika vahendid, mis on mõeldud viiruse leviku tagajärgede lahendamiseks; täiendatud 28 miljardi euroga, mida ei ole seni Euroopa struktuuri- ja investeeringisfondide raames eraldatud	Tööhõive toetamise erakorraline rahastu (TE-RA): 100 miljardit eurot; sooduskrediidid töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate toetuseks; toetuspaketi esimene osa	Riigiabi eeskirjad: võimalus võtta meetmeid, mis on seotud kõigi ettevõtete ja äriühingutega (palgafondi toetused, ettevõtte tulumaksu ja käibemaksu tasumise edasilükkamine ning sotsiaalkindlustusmaksed); rahaline otsetoetus tarbijatele (tühistatud teenuste või ürituste kulude hüvitamine); võimalus võtta fiskaalseid otsemeetmeid pandeemia tõttu pankrotiohtu sattunud ettevõtete suhtes, tõendatult pandeemia tekitatud kahju hüvitamine (selleks on vaja Euroopa Komisjoni teatist); võimalus eriti tugevasti mõjutatud riikidel saada avalikest allikatest muud hüvitist; võimalus saada otsetoetust kuni 800 000 eurot ettevõtte kohta
EKP: pandeemia majandusmõjude ohjeldamise erakorraline varaostukava: 750 miljardit eurot; ekspansiivne rahaprogramm väärtapaberite ostmiseks, et toetada finantssüsteemi likviidsust	Euroopa Liidu Solidaarsusfond: 800 miljonit eurot	Üleeuroopaline tagatisfond: 200 miljardit eurot; EIP sooduskrediidid eeskätt VKEdele; toetuspaketi teine osa	Riigi rahanduse kriteeriumide paindlikkus; riigi rahanduse eelarvedistsipliini kriteeriumide paindlikum põhjendamine stabiilsuse ja kasvu pakti kriteeriumide ning Euroopa poolaasta raames
	Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond: 179 miljonit eurot	Rahastamisvahend enim mõjutatud VKEde toetamiseks: EIFile antud ELi eelarvetagatise alusel EFSIst saadud 8 miljardit eurot	Kolmandatest riikidest meditsiiniseadmete ja -varustuse importimise suhtes kohaldatavate tariifide ja käibemaksu ajutine tühistamine

Meetme liik			
Rahaline ja stabiliseeriv	Fiskaalne	Tagatise- ja krediidipõhine	Regulatiivne ja menetluslik
	Suurem paindlikkus, mis võimaldab kasutusele võtta kogu seni kasutamata Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetuse; see võimaldab teha ümberpaigutusi ERFi, ESFi ja Ühtekuuluvusfondi vahel; 100 % projekti kuludest kaetakse ELi vahenditest; paindlikkus valdkondliku keskendamise põhjendamisel jne		Kriitilise tähtsusega Euroopa varade ja tehnoloogiate kontroll ja kaitse

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EMSK TÄISKOGU 552. ISTUNGJÄRK (+ TELEKONVERENTS INTERACTIO VAHENDUSEL),
10.6.2020–11.6.2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühtne turg kõigile“**(ettevalmistav arvamus)**

(2020/C 311/02)

Pearaportöör: **Antonio LONGO**

Konsulterimistaotlus	nõukogu eesistujariigi Horvaatia kiri, 10.9.2019
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Juhatuse otsus	24.9.2019
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärg nr	552
Hääletuse tulemus	224/1/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused ⁽¹⁾

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jaoks on Euroopa ühtne turg igas oma mõtmes – majanduslikus, sotsiaalses ja keskkonnamootmes – sotsiaalse turumajanduse üks alustala. Ühtne turg kujutab endast harmoonilise ja tasakaalustatud Euroopa integratsiooni keskset tegurit, mis aitab taastada avalikkuse usaldust ELi vastu, loob uusi töökohti, paneb aluse konkurentsivõimelisemale majandusele ja tugevdab Euroopa rolli maailmas.

1.2. Komitee on seisukohal, et Euroopa roheline kokkuleppe eesmärkide saavutamine võib aidata olulisel määral kaasa tulevase ühtse turu väljakujundamisele.

1.3. Komitee on veendunud, et tulevane ühtne turg saab põhineda ainult kindla majandusliku aluse ühendamisel tugeva sotsiaalse mõõtmega. Ta rõhutab vajadust ülespoole lähenemise ja tõhusama sotsiaalpoliitika järele nii ELi kui ka liikmesriigi tasandil.

1.4. Komitee leiab, et uus integreeritud ja tulevikku suunatud lähenemisviis ühtsele turule kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades ja sellele, kuidas kõrvaldada allesjäänud põhjendamatud takistused ilma uusi tekitamata, peab tingimata keskenduma kodanikele, tarbijatele, töötajatele ja ettevõtjatele kui peamistele osalejatele kogu protsessi kavandamises, kontrollimises ja järelevalves.

⁽¹⁾ 10. märtsil 2020 avaldas komisjon teatise „Pikaajaline tegevuskava ühtse turu normide paremaks rakendamiseks ja täitmise tagamiseks“ ning „Ühtse turu tõkete tuvastamine ja kõrvaldamine“.

1.5. Komitee arvates tuleb teha suuri jõupingutusi, et tõsta digikirjaoskuse taset ning parandada arusaamist andmehalduse ohtudest ja väljavaadetest, võimaldades kodanikel osaleda tulevikku suunatud otsustusprotsessis ning mõista sellega seotud potentsiaali ja piiranguid.

1.6. Vältida tuleb ülereguleerimist ning ELi direktiivide ülevõtmata ja rakendamata jätmist ettevõtluse seisukohast esmatähtsates valdkondades, kuna see takistab eriti väikestel ja mikroettevõtjatel ühtsest turust täielikult kasu saada, pidades silmas ka Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act“.

1.7. Komitee on seisukohal, et ühtse turu juhtimise taristut tuleb tugevdada kodanikke, tarbijaid ja ettevõtjaid esindavate organisatsioonide ennetava kaasamise abil – pöörates erilist tähelepanu kodanikele, kes on haavatavad või keda ohustab diskrimineerimine, samuti sotsiaalmajandusele ning mikro- ja väikestele ettevõtjatele. Selle eesmärk on töötada välja sujuvad ja kasutajasõbralikud lähenemisviisid ning tagada õigeaegne, läbipaistev ja tõhus rakendamine ja kohaldamine.

1.8. Komitee arvates peab ühtse turu rahvusvahelist mõõdet seoses Euroopa rohelise kokkuleppega tugevdama. Turujärelevalvet tuleb tõhustada, et tooted, mis on ebaseaduslikud või võltsitud või mis ei vasta keskkonna-, sotsiaalsetele ja ohutusstandarditele, ei saaks siseneda Euroopa turule kolmandatest riikidest kasvava e-kaubanduse kaudu. See meede vähendaks kõlbatut konkurentsi.

1.9. Komitee nõuab tungivalt, et tugevdataks ühtse turu ja eriti tehniliste, sotsiaalsete, keskkonna- ja ohutusstandardite jaoks olulist Euroopa tehnilist standardimissüsteemi, millega pakutakse kodanikele, tarbijatele ja ettevõtjatele, eeskätt väikestele ja mikroettevõtjatele, selget ülevaadet eeskirjadest ja menetlustest ning tagatakse neile tasakaalustatud ja tõhus osalus standardimisprotsessis.

1.10. Komitee nõuab, et õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi elluviimisel, digimaailmas ning kaupade ja teenuste ohutuse valdkonnas kaitstaks tarbijate huve, samuti nõuab ta meetmete tõhustamist energiaostuvõimetuse ja tarbimisvõimetuse vähendamiseks, tagades Euroopas kõigi juurdepääsu toidukaupadele, ravimitele ja põhiteenustele. Kestliku arengu eesmärkide saavutamise uusi viise tuleb toetada ergutusmeetmetega Euroopa, riigi ja kohalikul tasandil.

1.11. Komitee rõhutab, kui tähtis on käima panna jõuline, rohujuure tasandil elluviidav avaldamise ja interaktiivse teabe Euroopa kampaania, mis tugineb kõrgetasemelistest teabejagamiskeskustest koosnevale võrgustikule.

1.12. Komitee arvates tuleb kehtestada õiglasel tingimused, et töötajad saaksid kasutada tõelist liikumisvabadust, asuda elama ja töötama kogu ühtsel turul, eeskätt piirialadel. Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi⁽²⁾ on vaja paremini rakendada ning rahaliste ja struktuuriliste vahendite abil tuleb Euroopa tasandil teha ühiselt suuri jõupingutusi, et arendada elukestvat õpet ja koolitada inimesi uute oskuste ja kvalifikatsioonide vallas.

2. Käesoleva arvamuse taust

2.1. **Ühtne turg oma kõikides mõõtmetes – majanduslikus, sotsiaalses ja keskkonnamõõdmes – paikneb Euroopa integratsiooni keskmes** ning on uue Euroopa rohelise kokkuleppe kohaselt üks Euroopa sotsiaalse turumajanduse ja jätkusuutliku majanduskasvu strateegia alustala⁽³⁾.

2.2. Seetõttu on vaja teha **pidevaid jõupingutusi, et tagada ühtse turu edasine tugevdamine**. Üksnes juhul, kui turg on täielikult välja kujundatud, on see võimeline taastama inimeste usalduse Euroopa projekti ja looma uusi töökohti, panema aluse konkurentsivõimelisemale majandusele ning tagama Euroopa tugevama rolli maailmas.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/36/EÜ (ELT L 255, 30.9.2005, lk 22).

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

2.3. Ühtse turu väljakujundamisel on vaja rakendada integreeritud lähenemisviisi, millega suudetakse hallata protsessi, mille alusel ühendatakse kõik asjaomased poliitikavaldkonnad ja mõtted sidusasse pikaajalisse nägemusse, et lahendada praeguseid ja uusi üleilmseid, tehnoloogilisi, ohutusalseid ja kestlikkuse probleeme⁽⁴⁾. Selleks on otsustava tähtsusega Euroopa roheline kokkuleppe investeerimiskava⁽⁵⁾.

2.4. **Selle protsessi keskmes peavad olema ettevõtjad, eeskätt väikesed ja mikroettevõtjad, ning kodanikud**, kes on aktiivselt kaasatud **tulevikukindla ühtse turu** väljaarendamisse, sealjuures tuleb rohkem rakendada kasutajale suunatud lähenemisviisi, mis põhineb suures osas olukorra ja vajaduste põhjalikul analüüsil. Praegu sõltuvad mõned esmatarbekaabad ja ravimitega varustamine kolmandatest riikidest, aga selline olukord tuleb kaotada.

3. Takistused ühtse turu väljakujundamisel

3.1. Ühtse turu saavutamise protsessi tõkestavad senini ilmselged probleemid, millest on välja arenenud järgmised eeltingimused ja takistused.

3.2. Eeltingimused

Tagamaks, et ühtne turg on kõigile võrdsetel tingimustel juurdepääsetav ja kasutatav, tuleb vastata järgmistele **eeltingimustele**:

- a) ühtset turgu käsitlevate õigusaktide täielik ja õigeaegne ülevõtmine ning ülevõtmise mahajäämuse kõrvaldamine, ELi eeskirjade ühetaoline ja järjepidev kohaldamine ning neile hõlpsa, läbipaistva ja kasutajasõbraliku juurdepääsu tagamine kõigi jaoks ilma ülereguleerimiseta;
- b) ühtse turu tõhus väljakujundamine energia-, elektri- digitaalse taristu ja transpordisektoris;
- c) täielik juurdepääs ühtsele turule kõigi jaoks, pakkudes juurdepääsetavaid teenuseid ja kaupu kõigile haavatavatele või ebasoodsas olukorras olevatele kodanikele, nagu puuetega inimesed ja vaesuse ohus olevad inimesed;
- d) ühtlustatud turujärelevõtmehhanismid (nt kemikaalide ohutuse, energiatõhususe ja toote keskkonnatoime seiramiseks); täielikult toimivad vastastikuse tunnustamise mehhanismid;
- e) sujuvalt toimiv ja ühtlustatud turg ringlussevõetud toorainetele ja ringmajanduse toodetele, hõlbustades olelusringi lõppu jõudnud toodete liikumist;
- f) kõrgetasemeliste tehniliste ja regulatiivsete standardite, eeskätt keskkonna- ja sotsiaalsete standardite täielikult rakendatud raamistik. Avaliku sektori hankijatele ja asjaomastele ettevõtjatele on vaja pakkuda uute eeskirjade ühtse turu raames kohaldamist käsitlevat koolitust ning samuti on vaja parandada teadlikkust kohalike toodete ostmise kohta (nn nullkilomeetri põhimõte), et stabiliseerida piirkonna majandust ja vähendada keskkonnamõju;
- g) ühesugused nõuded avalikele hangetele koos püsiva hankekriteeriumiga kogu ELis roheliste ja sotsiaalselt kaasavate hangete tagamiseks;
- h) ELi tasandil integreeritud digitaalne ökosüsteem uute ettevõtlus-, turustamis- ja tarbimismudelite ning uute e-valitsuse suhetega;
- i) integreeritud ja väljaarendatud kapitaliturud, kus finantsteenused on kõigile kättesaadavad;
- j) õiglane andmepõhine majandus, milles tagatakse andmete kättesaadavus, juurdepääsetavus ja liikuvus ühtse turu piires, kaitstes samal ajal kodanike, tarbijate ja ettevõtjate turvalisust ja privaatsust;
- k) Euroopa teaduse pily, kuhu kogutakse andmed avaliku ja erasektori teaduskeskustest, mis saavad toetust Euroopa fondidest;
- l) täielikult integreeritud teenuste turg, sealhulgas logistika- ja võrguteenused;

⁽⁴⁾ 9743/19 COMPET 437 MI 487.

⁽⁵⁾ EESC-2020-00463 ECO/505 (raportöör: Carlos Trias Pintó) (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 63).

- m) tõhusad kaitsemeetmed sotsiaalse ja maksudumpingu vastu;
- n) ELi institutsioonid peavad koos otseselt seotud osalejatega hoolikalt kaaluma ja uurima ettevõtjaid käsitlevate õigusaktide mõju enne uute õigusaktide ettepanekute tegemist või olemasolevate muutmist;
- o) ELi poliitikas kõigi ettevõtlusliikide edendamine ning õigusaktid liikmesriikide majanduse hoogustamiseks, sealhulgas väikeste ja mikroettevõtjate ning sotsiaalmajandusettevõtete kaitsmiseks.

3.3. Takistused ⁽⁶⁾

3.3.1. Praeguse ühtse turu toimimist piiravad **olulised tõkked** – nii, nagu neid näevad kodanikud, tarbijad ja ettevõtjad – on välja toodud järgmiselt:

- a) **keerulised haldusmenetlused**: ühtset turgu käsitlevad õigusaktid hõlmavad sageli eeskirju ja menetlusi, mis on lõppkasutajatele raskesti mõistetavad või järgitavad;
- b) **erinevad riiklikud tehnilised standardid**: riiklike tehniliste standardite hulk aina kasvab, millele osutab regulatiivteatiste suurenev arv – igal aastal ligikaudu 700 kaupu käsitlevat teatist;
- c) **raskused standardeid ja nõudeid käsitlevale teabele juurdepääsul**: ühtne digivärv on samm õiges suunas, et aidata ettevõtjatel ning eriti mikroettevõtjatel ja VKEdel pääseda juurde õigele teabele, kuid seal on rohkelt kontaktpunkte. Üks **ühtne kontaktpunkt igas liikmesriigis** pakuks paremat juhendamist eeskirjade, menetluste ja vajalike dokumentide vallas ning seoses asutustega, kellega tuleb ühendust võtta;
- d) **puudused turujärelevalve tasandite vahelises koordineerituses**: kuna järelevalve kuulub liikmesriigi ja piirkonna vastutusalasse, võib see kaasa tuua järelevalve eri tasandid koos võimalike moonutustega ühtsel turul olevate toodete ja turule sisenevate toodete vahel;
- e) **ülereguleerimine ja ELi direktiivide ülevõtmata ja rakendamata jätmise ettevõtluse seisukohast esmatähtsates valdkondades**, mis tekitab ühtsel turul regulatiivsed erinevused, tõkestades eeskätt VKEdel ja mikroettevõtjatel kogu ühtsest turust täielikult kasu saada;
- f) **puudus koolitus- ja koostöömehhanismidest**, mis võimaldaksid pakkuda asjaomastele ametiasutustele, kodanikele, tarbijatele ja ettevõtjatele põhjalikke ja järjekindlaid teadmisi (võimaluse korral) kohaldatavate standardite kohta;
- g) **ebaõnnestumised turuühtluse tagamisel** esmatähtsates valdkondades, nt gaas, elekter, ning digitaalses ja transporditaristuses.

4. Ühtne turg kui keskne tegur ELi uues strateegilises tegevuskavas

4.1. Komitee on veendunud, et kõiki teenindav ühtne turg on Euroopa integratsiooni peamine tegur, mille abil taastada avalikkuse usaldus ELi vastu, luua töökohti, panna alus konkurentsivõimelisele majandusele ja säilitada Euroopa mõjuvõimu maailmas.

4.2. Komitee on seisukohal, et Euroopa roheline kokkuleppe eesmärkide saavutamine, sealhulgas näiteks ELi uue ringmajanduse tegevuskava ⁽⁷⁾ ja nullsaaste eesmärk, võib aidata olulisel määral kaasa tulevase ühtse turu väljakujundamisele.

⁽⁶⁾ 10. märtsil 2020 avaldas komisjon olulise teatise „Ühtse turu tõkete tuvastamine ja kõrvaldamine“ (COM(2020) 93 final).

⁽⁷⁾ COM(2020) 98 final, avaldatud 11. märtsil 2020.

4.3. Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et nimetatud protsess on **üks neljast strateegilise tegevuskava 2019–2024** ⁽⁸⁾ peamisest prioriteedist ja see on esimest korda kaasatud Euroopa poolaastasse ⁽⁹⁾.

4.4. Komitee leiab, et uus, integreeritud ja tulevikku suunatud lähenemisviis ühtsele turule kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades ei pea mitte üksnes **keskenduma kodanikele, tarbijatele, töötajatele ja ettevõtjatele** kui eesmärkidest kasusaajatele, vaid arvestada tuleb ka seda, et nad peavad olema peamised osalejad protsessi kavandamises, kontrollimises ja järelevalves. Nimetatud protsess peab põhinema osalejate tõelistel vajadustel, olema sujuv, lihtsasti juurdepääsetav ja hõlpsasti kasutatav.

4.5. Komitee juhib tähelepanu vajadusele **halduskorda oluliselt lihtsustada** ning rõhutab proportsionaalsuse probleemi. VKEd ja mikroettevõtjad kannavad suurt kulu, aga neil puudub tagatis, et kogu tegevus on õigusaktidega kooskõlas. Prioriteedina tuleks rakendada Euroopa väikeettevõtjalgatust „Small Business Act“ ja põhimõtet „kõigepealt mõtle väikestele“ ning need tuleks lisada VKEde ja mikroettevõtjate strateegia kaudu lühiajalisel poliitikakavasse. Ettevõtjaid käsitleva mitme õigusakti koosmõju uurimine peaks olema õigusloomeprotsessi reaalne osa.

4.6. Käima tuleks panna kõiki sidusrühmi puudutav digiülemineku ja suutlikkuse suurendamise toetamise protsess ning samuti tuleks õiglasel ja läbipaistval viisil avada teenuste ühtne turg.

4.7. Kui soovitakse saavutada tulevikku suunatud ühtne turg, tuleb teha suuri jõupingutusi, et tõsta digikirjaoskuse taset ning parandada arusaamist andmetest ja nende haldamisest, võimaldades kodanikel ja väikeettevõtjatel neis protsessides osaleda. Tuleb tunnistada teemaga seotud ebakindlust ja selle keerukust ning kujundada välja vajalik individuaalne ja sotsiaalne vastupanuvõime, eesmärgiga tegeleda nimetatud probleemidega ja paremini mõista digiplatvormide potentsiaali ja piiranguid ning nende aluseks olevaid ärimudeleid ja juhtimist, et vältida manipuleerimist.

4.8. Lisaks on vaja luua **ühtse turu juhtimistaristu, mis põhineb olemasolevatel ELi valitsemisvahenditel (nt siseturu probleemide lahendamise võrgustik, siseturu infosüsteem, Teie Euroopa Nõuanne, ühtse turu tulemustabel)** ning mida tugevdatakse ELi ja liikmesriikide tasandil kodanikke, tarbijaid ja ettevõtjaid esindavate organisatsioonide ennetava kaasamise abil. Eesmärk on töötada välja sujuvad ja kasutajasõbralikud lähenemisviisid. Ühtse turu standardeid tuleb rakendada ja kohaldada õigeaegselt, läbipaistvalt ja tõhusalt. See võib aidata minna edukalt üle digitaalsetele, tõhusale, sidusale, tasakaalustatud ja kestlikule Euroopale.

4.9. Kõlvatu konkurentsi peatamiseks ning tarbijaid ohustavate turva- ja terviseriskide vältimiseks **tuleb tugevdada turujärelevalvet** eesmärgiga ära hoida ebaseaduslike või võltsitud toodete sisenemine Euroopa turule kolmandatest riikidest e-kaubanduse kaudu. Kiiremas korras tuleks tegeleda tarbijate teadlikkuse suurendamisega.

5. Ühtne turg ja kodanikud

5.1. **Kodanikud peavad olema kogu tulevase ühtse turu loomise protsessi keskmes** mitte üksnes selle saavutustest peamiste kasusaajatena, vaid ka protsessi ennetavalt tegutsevate osalistena, lähtudes enda vajadustest ja ootustest.

5.2. Ühes varasemas arvamuses ⁽¹⁰⁾ rõhutas komitee vajadust edendada **ulatuslikku digitaalharidus- ja -koolituskava**, millega pakkuda kõigile kodanikele teavet, et saada üleminekuga hakkama võimalikult hästi.

5.3. Igas etapis tuleks tagada kõigi ELi kodanike kaasatus, seda eeskätt haavatavate või nende kodanike jaoks, keda ohustab diskrimineerimine. Puuetega ja vaesuse ohus olevatele inimestele peab olema tagatud juurdepääs teenustele ja kaupadele vastavalt direktiivile (EL) 2019/882 ⁽¹¹⁾ ja muudele õiguslikele kohustustele, nt nendele, mis sisalduvad ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis.

5.4. Komitee rõhutab, kui oluline on käivitada avaldamise ja interaktiivse teabe jõuline Euroopa kampaania, mis tugineb võrgustikule kõrgetasemelistest teabejagamiskeskustest, mis asuvad ühtse turu kesk- ja äärealade ühendkeskustes, et edendada kodanike ennetavat osalemist, võttes arvesse soovitusi, raskusi ja lahendusi organiseeritud kodanikuühiskonna aktiivsel toel.

⁽⁸⁾ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>.

⁽⁹⁾ IP/19/6770, 17. detsember 2019.

⁽¹⁰⁾ ELT C 81, 2.3.2018, lk 102.

⁽¹¹⁾ ELT L 151, 7.6.2019, lk 70.

6. Ühtne turg ja töötajad

6.1. Komitee on veendunud, et tulevane ühtne turg saab põhineda ainult **kindla majandusliku aluse ühendamisel tugeva sotsiaalse mõõtmega**,⁽¹²⁾ ja komitee on järjekindlalt toetanud ülespoole lähenemist ja tõhusamat sotsiaalpoliitikat nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil⁽¹³⁾ ning nõudnud selget ja kooskõlastatud tegevuskava, milles sätestatakse samba rakendamise prioriteetid ning kehtivate sotsiaalsete õiguste ja normide jõustamine.

6.2. Komitee rõhutab veel kord, et uue Euroopa poolaasta protsessiga tuleks sotsiaalse tasakaalustamatuse jälgimise raames saavutada sotsiaalsed eesmärgid ning võtta kasutusele **uued, mõõdetavad näitajad** koos sotsiaalvaldkonna konkreetsete riigipõhiste soovutustega⁽¹⁴⁾ ning et vältida tuleks ülemääraseid erinevusi: kuigi need kajastavad konkreetset olukorda riigis, võivad need kaasa tuua sotsiaalse dumpingu ning moonutada võrdseid tingimusi kogu Euroopa ühtsel turul.

6.3. Komitee arvates tuleb kehtestada õiglasel tingimused, et töötajad saaksid kasutada tõelist liikumisvabadust kogu ühtsel turul, eeskätt piirialadel. Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi⁽¹⁵⁾ on vaja paremini rakendada ning rahaliste ja struktuuriliste vahendite abil tuleb Euroopa tasandil teha ühiselt suuri jõupingutusi, et arendada elukestvat õpet ja koolitada inimesi uute oskuste ja kvalifikatsioonide vallas.

6.4. Komitee tuletab veel kord meelde, et uute tehnoloogiate, tehisintellekti ja suurandmete arenguga kaasnevad tootmisprotsessides ja üldiselt majanduses muudatused, mis puudutavad sügavuti ka tööturгу, ning oluline on, et need muutmisprotsessid toimuksid viljaka **sotsiaaldialoogi** raames ja neis austataks **töötajate õigusi ja nende elukvaliteeti**,⁽¹⁶⁾ vältides vaesust ja ebakindlust põhjustavasse lõksu sattumist.

6.5. Komitee on seisukohal, et kestliku arengu tagamiseks on vaja teha **ühiselt suuri jõupingutusi rahaliste ja struktuuriliste vahendite abil Euroopa, liikmesriigi ja kohalikul tasandil, et arendada elukestvat õpet ja koolitada inimesi uute roheliste ja digioskuste ning kvalifikatsioonide valdkonnas**, mis sobivad kokku uue Euroopa rohelise kokkuleppe kohaste muutuvate tööturgudega.

7. Ühtne turg ja tarbijad

7.1. **Tarbijapoliitika on sellise ühtse turu väljakujundamise protsessi oluline osa**, milles keskendutakse avalikkuse huvidele ja mis on võimeline kujundama inimeste pühendumist ELi integratsiooniprotsessile. Komitee arvates tuleb teha enamat, et tagada tarbijate tõhus kaitse, kui ettevõtjad ei vasta eeskirjadele ja kui liikmesriikidevahelist õigusaktide kohaldamise praegust killustatust ega püsivaid riikidevahelisi erisusi ei vähendata.

7.2. Komitee nõuab, et **õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi elluviimisel**, digimaailmas ning kaupade ja teenuste ohutuse valdkonnas kaitstaks tarbijate huve, samuti nõuab ta meetmete tõhustamist energiaostuvõime ja tarbimisvõime vähendamiseks, hõlbustades Euroopas kõigi juurdepääsu toidukaupadele, ravimitele ja põhiteenustele.

7.3. Tuleb lahendada probleem, mis seisneb selles, et riigid **käsitlevad** tarbijaid hindade ning müügi- ja tarnetingimuste poolest otseostude ja e-kaubanduse puhul **erinevalt**. Asukohapõhise tõkestuse probleem on endiselt eriti oluline.

7.4. Komitee tunneb heameelt **internetipõhise vaidluste lahendamise platvormi**⁽¹⁷⁾ teel tarbijakaitse tulemuste kohta esitatud teabe üle, kuid soovib näha, et tugevdataks vaidluste kohtuvälise lahendamise vahendeid, eeskätt piiriüleste juhtumite korral.

7.5. Komitee on veendunud, et **teabe läbipaistvus ja võrreldavus** on oluline osa tarbijate teadlikkuse tõstmises, et teha arukaid valikuid, eelkõige keskkonnamõju ja jätkusuutlikkuse seisukohalt.

⁽¹²⁾ ELT C 353, 18.10.2019, lk 23.

⁽¹³⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 40; ELT C 81, 2.3.2018, lk 145; ELT C 440, 6.12.2018, lk 135.

⁽¹⁴⁾ ELT C 14, 15.1.2020, lk 1.

⁽¹⁵⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽¹⁶⁾ ELT C 353, 18.10.2019, lk 6.

⁽¹⁷⁾ Volinik Jourová sõnul lahendati esimesel aastal enam kui 24 000 juhtumit.

8. Ühtne turg ja ettevõtjad

8.1. Komitee arvates on vaja ühtse turu täieliku väljakujundamise eesmärgil ettevõtjate vajadustele vastamiseks võtta järgmiseid meetmeid.

8.1.1. Tuleb saavutada **kaupade ja teenuste** (sh logistika- ja võrguteenuste) **turgude täiendav avatus ja integratsioon**, et kasutada täielikult ära ELi majanduslikku potentsiaali ning panna kindel alus pikaajalisele üleilmsele konkurentsile. Jaekaubanduses tuleb kaitsta ja edendada mitmekesisust ja pluralismi⁽¹⁸⁾.

8.1.2. Tuleb anda suuremat hoogu digiüleminekule kui Euroopa konkurentsivõime võtmetegurile, mis tähendab digitehnoloogiate kasutuselevõttu hõlbustava raamistiku väljatöötamist. VKEdele ja mikroettevõtjatele suunatud programmid peavad järgima VKEde kultuuri ja kaasama kohalikke esindusorganisatsioone.

8.1.3. Tuleb juurutada rohkem meetmeid, mille abil pakkuda väikestele ja mikroettevõtjatele alg- ja kesktasemel digioskusi, samuti mitmesuguseid tehnoloogilisi lahendusi, ning kujundada välja õiglased eeskirjad andmete juurdepääsu, andmete vaba liikumise ja kohustuste kohta tervikliku poliitilise lähenemisviisi kaudu.

8.1.4. Luua tuleb taristusse tehtavaid **investeeringuid soodustav regulatiivne ja finantsraamistik**, nii et füüsilised ja digitaalsed taristud muudetakse märkimisväärselt tõhusamateks ja koostalitlusvõimelisteks – kindlustatakse innovatsioon ja paindlikkus ettevõtjate heaks, et viia need vastavusse kiiresti muutuva maailmaga, edendades uusi ärimudeleid, ning tagatakse ühtse turu õigusaktide abil tehnoloogiline neutraalsus, mis hõlbustab turule sisenemist takistuste vähendamise teel.

8.1.5. Esikohale tuleb seada **parema õigusloome** ja tegeliku rakendamise põhimõtted, nii et ühtne turg muutub parimaks kohaks, kus arendada ettevõtlust või teha tööd.

8.2. Erilist tähelepanu tuleb pöörata **riikide maksusüsteemide vahelistele erinevustele**. Komitee arvates tuleb võidelda sotsiaalse ja maksudumpingu vastu, kuna see moonutab konkurentsi ja tingib põhjendamatuid ümberpaigutamisi.

8.3. Samamoodi on kohalike turgude ühendamisel oluline **täita** ühtsel turul **taristupõhiseid ja regulatiivseid tühimikke**, eeskätt keskse tähtsusega valdkondades, nagu gaas, elekter ja transport, kuna need tühimikud takistavad ausat ja läbipaistvat konkurentsi.

8.4. Komitee juhib tähelepanu sellele, et Euroopa standardimissüsteemi on vaja tugevdada, eriti seoses tehniliste, sotsiaalsete, keskkonna- ja ohutusstandarditega, pakkudes ettevõtjatele ning eeskätt väikestele ja mikroettevõtjatele selget ülevaadet eeskirjadest ja protseduuridest, mida on vaja järgida, ning tagades kõigile asjaomastele sidusrühmadele tasakaalustatud ja tõhusa osaluse standardimisprotsessis.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁸⁾ ELT C 110, 22.3.2019, lk 41.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kampaaniate mõju poliitilises otsustusprotsessis osalemisele“

(ettevalmistav arvamus eesistujariigi Horvaatia taotlusel)

(2020/C 311/03)

Raportöör: **Marina ŠKRABALO**

Kaasraportöör: **Cinzia DEL RIO**

Konsulteerimistaotlus	kiri, 10.9.2019
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.3.2020
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	209/2/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee väljendab heameelt eesistujariigi Horvaatia algatuse üle küsida arvamust kampaaniate mõju kohta poliitilises otsustusprotsessis osalemisele. See aitab loodetavasti kaasa asjaomases nõukogu koosseisus ja ettevalmistavates organites toimuvale õigeaegsele poliitilisele arutelule ELi valimisprotsessis parandamist vajavates olulistes valdkondades, tuginedes komisjoni peagi avaldatavale valimisjärgsele aruandele. Poliitiline arutelu võimaldab liikmesriikidel anda õigel ajal oma panuse komisjoni demokraatia tegevuskava ja Horvaatia eesistumise ajal algava Euroopa tulevikku käsitleva konverentsi päevakorra kujundamisse. Praegu on õige aeg teha uusi, kooskõlastatud jõupingutusi, et kaitsta ja tugevdada Euroopa demokraatiat ELi institutsioonide uue poliitilise tsükli kestel. Siinkohal julgustab komitee eesistujariiki Horvaatiat tegutsema hooandjana kõigi ELi institutsioonide, sealhulgas eeskätt Euroopa Parlamendi ja komisjoni, aga ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Euroopa Regioonide Komitee, Euroopa Ombudsmani ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti vahelise tiheda koostöö edendamisel.

1.2. ELi üldsuse kaasamine ELi poliitiliste otsuste tegemisse, peamiselt valimistel osalemise, aga ka poliitiliste väitluste ja poliitiliste konsultatsioonide kaudu, on hädavajalik, et taaselustada Euroopa demokraatia ja tagada ELi institutsioonide ja vahendite legitiimsus. Komitee kutsub ELi institutsioone üles täiendama 2019. aasta valimistel saadud õppetunde õigeaegse poliitilise tegutsemise ja kooskõlastatud institutsiooniliste meetmetega, et parandada ELi valimisprotsessi hetkeseisu ning tagada rahuldav valimisaktiivsus Euroopa Parlamendi valimistel 2024. aastal ja edaspidi.

1.3. Kuigi Euroopa Parlamendi valimistel osaleb iga kord järjest vähem inimesi, sest 2019. aasta valimiste suhteliselt suur valimisaktiivsus oli siiski väiksem kui valimisaktiivsus aastatel 1979–1994, ⁽¹⁾ tuleb viimastest valimistest õppust võtta, et suurendada üldsuse teavitatud osalemist Euroopa valimiste järgmises tsüklis ja pikemas perspektiivis. Oluline on tunnustada, et märgatavalt väiksem osalusmäär Euroopa Parlamendi valimistel võrreldes riiklike valimistega on pikaajaline suundumus ⁽²⁾. Noorte ja haritud valijate suuremat osalemist 2019. aasta Euroopa valimistel tuleks vaadelda kui võimalikku uut positiivset suundumust.

⁽¹⁾ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1f2a7ac7-d8f7-11e9-9c4e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>. Tõdeda tuleb Euroopa kodanike valimisaktiivsuse langust 1990ndate algusest peale, nagu näitab 20-protsendiline vähenemine nn uutes liikmesriikides ja 10-protsendiline vähenemine nn vanades liikmesriikides.

⁽²⁾ 2004. aasta Euroopa Parlamendi valimistel oli valimisaktiivsus 45 %, 2009. aastal 43 %, 2014. aastal 42,6 % ja tõusis seejärel 2019. aastal 50,66 %ni, mis oli esimene kord pärast 1979. aastat, kui valijate arv eelmiste valimistega võrreldes suurenes. Allikas: <https://blogs.eurac.edu/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-eu-elections-so-low/>.

1.4. Komitee leiab, et ELi institutsioonid peavad Euroopa üldsusega suhtlemisel valima mõjusama lähenemisviisi. Selleks tuleb neil muuta oma mõtteviisi ja kaasata üldsus, kodanikuühiskond ja sotsiaalpartnerid kogu teabevahetusse, eriti aga kampaaniatesse, ning püüda neid kaasa haarata nii emotsionaalsel kui ka ratsionaalsel tasandil. Seda arvestades avaldab komitee heameelt Euroopa Parlamendi uue, valijakeskse lähenemisviisi üle avalikele teavituskampaaniatele ja toetab kindlalt tema terviklikku kava tugineda oma viimase valimiskampaania edule. Komitee nõuab Euroopa Parlamendi kampaaniatöö jaoks piisavat eelarvet ja piisaval arvul töötajaid, et süvendada ja laiendada parlamendi rikkalikku võrgustikku, kuhu kuuluvad kodanikuühiskonna sidusrühmad, vabatahtlikud ja arvamuskujundajad, ning korraldada järgmise viie aasta jooksul temaatiliste kampaaniate sari ja valmistada ette sujuv kampaania 2024. aasta valimisteks.

1.5. Komitee nõuab veelgi tihedamat koostööd Euroopa Parlamendi, komisjoni ja liikmesriikide vahel, samuti Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Euroopa Regioonide Komitee ning asjaomaste sidusrühmadega, et tulevased teabekampaaniad ELi asjade ja järgmiste Euroopa Parlamendi valimiste kohta oleksid hästi läbimõeldud ning viidaks ellu nii tsentraliseeritud kui ka desentraliseeritud, et parandada kampaaniate tõhusust suurema osa eurooplasteni jõudmisel, nende teavitamisel ja kaasamisel.

1.6. Komitee arvates on väärinfo otsene oht nii igapäevasele võimale teha teadlikke poliitilisi otsuseid kui ka Euroopa integratsiooniprojektile ning seega Euroopa Liidu ühtsusele, öitsengule ja ülemaailmsele mõjule. ELi demokraatliku otsustusvõime nõrgendamine on paljude välisriikide, aga ka Euroopa koostöö ja tugevama ühtekuuluvuse vastu seisvate äärmusrühmituste huvides⁽³⁾. Komitee väljendab kindlat toetust ELi praegustele jõupingutustele nii liidust endast kui ka mujalt pärit väärinfo vastu võitlemisel⁽⁴⁾ ning nõuab, et komisjon tagaks täieliku koosõla väärinfot käsitleva tegevusjuhendiga ja sellest johtuvad reguleerimisalased järelemeetmed, arendaks edasi vast loodud varajase hoiatamise süsteemi ja STRATCOMi luureüksuseid ning avardaks Euroopa välisteenistuse tegevust väärinfo vastu, laiendades samal ajal märkimisväärselt ELi meetmeid liidusese väärinfo vastu võitlemisel.

1.7. Komitee nõuab Euroopa Komisjonilt ja Euroopa Parlamendilt piisavate eelarveliste vahendite eraldamist meetmeteks, mis aitavad suurendada ühiskonna vastupanuvõimet väärinfole, laiendada seire ulatust suuremale hulgale ohtu kujutavatele liidusesele ja -välisele osalejatele ning tõhustada teabevahetust institutsioonide ja liikmesriikide vahel ja rahvusvaheliselt.

1.8. Komitee toetab kindlalt Euroopa Komisjoni ettepanekut töötada välja Euroopa demokraatia tegevuskava, mis peaks olema kõikehõlmav, järjepidev ja suuteline muutusi ellu viima, tagades rahalise toetuse ja institutsioonidevahelise koordineerimise. Euroopa demokraatia tegevuskava ja sellega seotud tulevaste algatuste abil peaks püüdma palju rohkem ära teha, et saavutada vaba ja mitmekesine meedia ning kvaliteetne sõltumatu ajakirjandus, sotsiaalmeedia tõhus reguleerimine (eelkõige väärinfo vastu võitlemiseks ning vastutuse reguleerimiseks poliitilise internetireklaami ja teabesisu eest), nüüdisajastatud valimisprotsess, tõrjutud rühmade, peamiselt puuetega inimeste kaasamine ning ulatuslik kodanikuharidus Euroopa Liidu ja selle demokraatliku protsessi kohta kõigis liikmesriikides. Komitee tuletab meelde oma ettepanekut luua ELi kauglevaataav teabevahetus-, haridus- ja kodanike teadlikkuse suurendamise strateegia põhiõiguste, õigusriigi põhimõtte ja demokraatia valdkonnas⁽⁵⁾.

1.9. Komitee kutsub ELi institutsioone ja esistujariiki Horvaatiat üles pöörama pidevat tähelepanu ELi eelarvega seotud läbirääkimistele, mis käsitlevad eraldisi haridusele ELi väärtuste, institutsiooniliste küsimuste ja kodakondsuse kui Euroopa demokraatia põhivahendi valdkonnas. Tagada tuleks ELi haridusalaste jõupingutuste kogu spektri ja Euroopa demokraatia tegevuskavas kavandatud meetmete nõuetekohane rahastamine ning eelarve eri komponentide vaheline parem sidusus. Säilitada tuleks eduka Erasmuse programmi suurem rahastamine, eraldades selleks rohkem ELi muudest programmidest ja Euroopa Sotsiaalfondist.

⁽³⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽⁴⁾ Väärinfovastane tegevuskava, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018JC0036&qid=1582024305796&from=ET>.

⁽⁵⁾ ELT C 282, 20.8.2019, lk 39; komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule ja nõukogule „Õigusriigi edasine tugevdamine liidus. Hetkeseis ja võimalikud edasised sammud“, 3. aprill 2019.

1.10. Et poliitiline toetus ELi kodanikuhariduse edendamisele suureneks, kutsub komitee ELi institutsioone (ja eesistujariiki Horvaatiat) üles toetama komitee ettepanekut luua Euroopa tasandil kõrgetasemeline Euroopa teemade õpetamise eksperdirühm, kuhu kuuluvad liikmesriikide esindajad ja juhtivad hariduseksperdid. See rühm võiks esitada poliitilisi ettepanekuid ja soovitusi haridusministrite aruteluks, mis võiks pädida nõukogu järeldustega. Komitee soovitude kohaselt võiks rühm algatada ka selliseid toimimise parandamisi nagu keskne veebiplatvorm ELi rahastatavate projektide ja riiklike õppekavade abil loodud olemasolevate õppematerjalide nimekirjaga.

1.11. Komitee kutsub nõukogu ja komisjoni üles pöörama eritählepanu Euroopa Parlamendi valimistel kõigis liikmesriikides pidevalt laesindatud puuetega inimeste, rahvusvähemuste, rändajate, maapiirkondade vaeste ja muude ebasoodsas olukorras olevate sotsiaalsete rühmade kaasamise ülitähtsale küsimusele. Komitee teeb ettepaneku, et komisjon töötaks Euroopa demokraatia tegevuskava raames välja 1) seadusandliku ettepaneku puuetega inimeste ELi valimisprotsessile juurdepääsu miinimumstandardite kohta ja 2) kaasavama valimisprotsessi saavutamise ELi tegevuskava, millele on lisatud rahastamisetpanek, et toetada liikmesriike valimisprotsesside ajakohastamise ja sotsiaalse kaasamise jõupingutustes.

1.12. Uus komisjon peaks võimalikult kiiresti jätkama ELi valimiskampaaniate eeskirjade ja valimisprotsessi ajakohastamist, tuginedes komisjoni eelmise koosseisu sammudele ⁽⁶⁾. Seda arvesse võttes toetab komitee kindlalt järgmist: 1) valimiste koordineerimise võrgustike pidev aktiivne koostöö riiklike teabekeskustega, kes peaksid tegutsema kiirete paranduste tegemise hoogustajana; 2) tõhustatud regulatiivne järelevalve Euroopa erakondade üle kampaaniate korraldamise ja erakondade rahastamise läbipaistvuse, andmekaitse-eeskirjade ja ELi väärtuste järgimise valdkonnas; 3) lisastiimulid Euroopa erakondadele, et nad edendaksid poliitilist sidusust ja üldsuse kaasamist nii riiklike liikmeserakondade hulgas kui ka väljaspool; 4) meetmed kõigi tõrjutud ja õigusetute ühiskonnarühmade täielikuks kaasamiseks demokraatlikesse protsessidesse. Ka peaks komisjon tõhustama nende eeskirjade täitmise tagamist, mis kohustavad jagama vastutust meediapädevuse arendamise eest nii ELi ja riiklike institutsioonide ning kodanikuühiskonna vahel kui ka sotsiaalmeedia ja digiplatvormide kätavate ettevõtete ja poliitiliste osalejate seas.

2. Võimalused eurooplaste teavitatud osalemise suurendamiseks valimistel

2.1. Tõhusamad avalikud teavituskampaaniad

2.1.1. ELi suhtlemine üldsusega teabe- ja teavituskampaaniate kaudu on viimastel aastatel tunduvalt paranenud, tehtud on märkimisväärseid jõupingutusi, et seostada ELi poliitikat mõjuga konkreetsetele igapäevaelu valdkondadele, kasutada tavainimeste arvamus ELi algatuste mõju näitamiseks ja võtta teabe levitamiseks kasutusele uus tehnoloogia. ELi institutsioonidel on laialdased võimalused avalikkuse teavitamiseks liikmesriikides asuvate büroode ja esinduste kaudu, oma veebisaitide ja sotsiaalmeedia, ajakirjanduse ja meediatöö kaudu, ELi ametite ning paljude ekspertide ja huvitatud isikute võrgustike ja oma külastuskeskuste kaudu.

2.1.2. ELi institutsioonid ja liikmesriikide valitsused peaksid üha tublimini töötama, paremini tööd koordineerima ning rohkem koostööd tegema kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite ning ELi institutsioonide liikmesriikides asuvate büroode ja esindustega, et kodanikel ja organisatsioonidel oleks võimalik ELi teemade kohta teavet saada, neist huvituda ja neis osaleda. ELi institutsioonid ja liikmesriigid peaksid rohkem investeerima selliste kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonide ja sotsiaalpartnerite suutlikkuse ja mõjuvõimu suurendamisse, kes propageerivad oma alt üles suunatud Euroopa väärtuste kampaaniates euroopalikkust, kasutades neid üldsusega peetavas dialoogis partnerite ja hoogustajatena.

2.1.3. ELi institutsioonidel on suur eelarve avalikkuse teavitamiseks, sealhulgas kampaaniate tegemiseks, kuigi see on vaieldamatult väiksem liikmesriikide valitsuste avalikkuse teavitamise ja kampaaniate korraldamise eelarvest (ning liikmesriikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste asjaomasest eelarvest). Lisaks toetavad komisjoni mitu peadirektoraati erinevate vahenditega pingutusi, mida kodanikuühiskond ja sotsiaalpartnerid teevad, et eurooplasi teavitada ja kaasata

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_18_5681.

konkreetsete ELi poliitikavaldkondade üle peetavasse arutellu. ELi institutsioonide, samuti Euroopa ja liikmesriikide kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite ja sõltumatu meedia positiivset rolli tuleks laiendada ja ELi uues eelarves nõuetekohaselt kajastada.

2.1.4. Euroopa Parlament on iseäranis aktiivselt suurendanud huvi Euroopa Parlamendi valimiste ja nendel osalemise vastu. 2019. aasta valimiskampaanias püüdis ta kaasata valijaid konkreetsetele probleemidele keskenduvate emotsionaalselt laetud sõnumite abil, tõmmata palju aktiivsemalt kaasa kodanikuühiskonda ja ametiühinguid ning korraldada detsentraliseeritud ja palju vähem institutsioonilise kampaania, millel oli palju suurem mitmekordistav mõju. Kampaania „Seekord lähen valima“ andis kodanikuühiskonna organisatsioonidele võimaluse (ja rahastuse) ellu viia oma meetmed ja sõnumid, et kaasata üldsus valimistesse ning tutvustada oma mõtteid ja visiooni Euroopa tulevikust. Sellega innustati ka paljusid sotsiaalseid sidusrühmi, sh äriühinguid, osalema valima ärgitavates kampaaniates. Parlamendi valimisjärgse uuringu⁽⁷⁾ käigus saadud tõendite kohaselt võis see ulatuslik ja interaktiivne kampaania aidata kaasa suuremale valimisaktiivsusele.

2.1.5. Mis puudutab edasist tegevust eesmärgiga suurendada eurooplaste poliitilist osalust, on tähtis meeles pidada, et kasvab ELiga positiivse samastumise suundumus, mida tõendab nende hääletajate arvu 11-protsendiline suurenemine, kes ütlesid, et nad hääletasid Euroopa Parlamendi valimistel, sest pidasid seda oma kodanikukohuseks, samuti suurenes 11 % nende hääletajate arv, kes hääletasid seepärast, et nad on ELi poolt, ja 6 % nende hääletajate arv, kes tundsid, et saavad hääletades midagi muuta. Järgmised peamised tegurid suurendavad kõige tõenäolisemalt küsitlute valmisolekut hääletada järgmistel Euroopa Parlamendi valimistel: paremad teadmised ELis ja selle mõjust igapäevaelule (43 %), rohkem noori kandidaatide hulgas (31 %) ja rohkem naiskandidaate (20 %). Lisaks märkisid eurooplased selgelt, et vaja on teadlikumat poliitilist osalust, kaasavamaid valimisprotsesse, vastutustundlikumat poliitilist juhtimist ning tõhusamat institutsioonilist kaitset valimisprotsessi kuritarvitamise eest poliitilise korruptsiooni, väärinfo ja küberrünnete kaudu⁽⁸⁾.

2.1.6. Tulevastes avalikes teavituskampaaniates peaksid ELi institutsioonid seadma esikohale valijatele erilist muret valmistavad teemad ja kampaaniad peaksid toimuma kogu poliitilise tsükli vältel, luues enne järgmisi Euroopa Parlamendi valimisi ühise teadmiste baasi ja huvi ELi küsimuste vastu. Eritähelepanu tuleks pöörata sellele, et teavituskampaaniad jõuaksid kõigisse piirkondadesse ja kõigi ühiskonnakihtideni, eriti nendeni, kes võivad poliitilises osaluses ja sotsiaal-majanduslikus arengus jääda kõrvalseisjaks ning olla üldise sotsiaalse tõrjutuse tõttu pahatahtlike väärinfo kampaaniate suhtes eriti haavatavad⁽⁹⁾. ELi institutsioonide ennetav teavitustegevus eeldab süvendatud dialoogi kohalike kogukondadega kogu ELis, tehes selleks tihedamat koostööd kohaliku meedia, kohalike kodanikuühiskonna rühmade, kohalike omavalitsuste ja kodanikuhariduse programmidega.

2.2. Investeeringud meedia vabadusse ja mitmekesisusse ning ajakirjandusse

2.2.1. Eurooplastele täpset ja erapooletut teavet andev vaba ja mitmekesine meedia on hädavajalik teavitatud arutelu toimumiseks valimiste ja poliitilise otsustusprotsessi üle ning ülioluline relv väärinfo vastu. Vaba ja mitmekesine meedia peab vastutama oma sisu eest ning selle omanikering ja majanduslikud huvid peavad olema läbipaistvad.

2.2.2. Hoolimata n-ö traditsioonilise meedia (trükimeedia ja ringhääling) langusest digitaal- ja sotsiaalmeedia massilise kättesaadavuse tagajärjel, kasutavad ja jagavad inimesed laialdaselt ringhäälinguorganisatsioonide, ajalehtede ja ajakirjanike veebisaitide ja sotsiaalmeedia kontosid ja kommenteerivad neid veebis.

2.2.3. Kuigi 2019. aasta maailma ajakirjandusvabaduse indeksi⁽¹⁰⁾ „hea“ kategooria eesotsas on ülekaalus Euroopa riigid (15 „hea ajakirjandusvabadusega“ riigi hulgas on 9 ELi liikmesriiki) ja halvimas kategoorias („väga tõsine olukord“) ei ole ühtki liikmesriiki, on 12 ELi liikmesriiki klassifitseeritud kõigest „üsna heaks“, 6 aga „problemaatiliseks“ ja üks ELi liikmesriik on paigutatud kategooriasse „keeruline“. ELi liikmesriikide ajakirjanike vastu suunatud vägivalda ja hirmutamise sagenemine on Euroopa demokraatia jaoks murettekitav, nagu ka igasugune poliitiline sekkumine meediasse.

⁽⁷⁾ https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/election2019/EB915_SP_EUROBAROMETER_-POSTEE19_FIRSTRESULTS_EN.pdf.

⁽⁸⁾ Tulemused on pärit eespool viidatud allikast, ELi valimisjärgsest uuringust 2019. aasta juunis, mis hõlmas 22 464 vastajat.

⁽⁹⁾ ELT C 97, 24.3.2020, lk 53.

⁽¹⁰⁾ <https://rsf.org/en/world-press-freedom-index>.

2.2.4. Meedia mitmekesisuse seire⁽¹¹⁾ 2017. aasta tulemuste kohaselt on turu kontsentreeritus meedia mitmekesisuse jaoks keskmise või suure ohu allikas eranditult kõigis ELi riikides. Eri traditsiooniliste meediaväljaannete majanduslikud raskused osutavad, et meedia koondumine on nähtus, mis tulevikus tõenäoliselt ei taandu ning turgude mitmekesisuse võimaliku vähenemise oht valitseb kõikjal. EL peab võtma kartellivastaseid meetmeid meedia omanikeringi mitmekesistamiseks ning võitlema meediaomandi kontsentreerimise ja monopolide vastu.

2.2.5. Sõltumatu ajakirjandus on avalik hüve ning mitmekesise ja pluralistliku meedia saavutamise suutmatust kujutab endast selget turutõrget. Kvaliteetne ja mitmekesine ajakirjandus vajab tugevamat poliitilist ja majanduslikku sõltumatust, samuti kvaliteetset avalik-õiguslikku meediat ja pikaajalist sõltumatut rahastamist, mille jaoks on vaja uusi majandus-/ärirumudeid. EL peaks avalik-õigusliku meedia toetamiseks, sealhulgas uute ja jätkusuutlike rahastamismudelite leidmiseks, rohkem ära tegema. Seda arvestades toetab komitee eelarveperioodiks 2021–2027 esitatud ettepanekuid luua programmis „Loov Euroopa“ 61 miljoni euro suurune eraldi kategooria, mis on pühendatud kvaliteetsele ajakirjandusele, sealhulgas meedia mitmekesisusele ja meediapädevusele⁽¹²⁾. Selleks on vaja aga tunduvalt suuremaid ja strateegilisemaid avaliku sektori investeeringuid kutselisse ajakirjandusse ja meediasse.

2.2.6. Samuti peaks EL tegema rohkem, et toetada sõltumatut meediat ja uurivat ajakirjandust, sh rahvusvahelisi koostööplatvorme. Toetama peaks ka algatusi kvaliteetse ajakirjanduse rahastamise uute viiside leidmiseks, sealhulgas mittetulunduslikud mudelid ning uued sotsiaalselt jätkusuutlikud ja kaasavad majandusmudelid.

2.2.7. Lisaks tuleks süstemaatiliselt tugevdada, jälgida ja jõustada meediamonopolide ja turgu valitseva seisundi vastaseid riiklikke ja ELi õigusakte. Rohkem tuleks toetada ELi algatusi Euroopa meedia sõltumatuse ja omandilise kuuluvuse jälgimise kohta, näiteks meedia mitmekesisuse seire.

2.2.8. EL peaks jätkuvalt edendama selliseid eneseregulatsiooni meetmeid ja organeid nagu eetikakoodeksid ja pressinõukogud, et tugevdada rangeid ajakirjandusstandardeid, sealhulgas digitaal- ja sotsiaalmeedias. EL peab edendama kõigi meediakanalite võrdset juurdepääsu teabele ning seisma vastu ajakirjanike meelevaldsele kõrvalejätmisele pressikonverentsidest ja muudest valitsuse teadaannetest poliitilistel põhjustel.

3. Digitaal- ja sotsiaalmeedia võimaluste ja probleemide käsitlemine

3.1. Digitaal- ja sotsiaalmeedia avab enamikule inimestele juurdepääsu suuremale hulga ja üha kiiremini kättesaadavale teabele ja arvamustele ning võimaldab palju hõlpsamini osaleda demokraatlikus arutelus, mida sotsiaalvõrgustikud võimaldavad. Samuti peaks see lubama inimestel ise otsustada, kuidas filtrida teavet, millega nad soovivad tutvuda. 2019. aastal kasutas koguni 86 % ELi 27 liikmesriigi kodanikest internetti⁽¹³⁾ ja 90 %-l EL 27 leibkondadest on internetiühendus, kuigi riigiti esineb erinevusi: leibkondade internetiühendus jääb vahemikku 98 % Madalmaades ja 75 % Bulgaarias, mis võimaldab siiski jõuda suure hulga inimesteni⁽¹⁴⁾.

3.2. Ehkki digitaal- ja sotsiaalmeedia pakuvad arvukamatele inimestele rohkem osalemisvõimalusi, on sotsiaalmeedia platvormide omandiõigused isegi rohkem koondunud kui traditsioonilises trüki- ja ringhäälingumeedias ning keerulised, ärihuvidest lähtuvad salajased algoritmid filtrivad inimeste kontodel kättesaadavat teavet märkimisväärselt. Selle tulemusel

⁽¹¹⁾ <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2017-2/>.

⁽¹²⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽¹³⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00028/default/table?lang=en>.

⁽¹⁴⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00134/default/table?lang=en>.

võib inimesteni jõudva teabe ulatus olla tegelikult kitsam kui traditsioonilise trüki- ja ringhäälingumeedia kaudu saadava puhul. Sotsiaalmeedia esilekerkimine on toonud kaasa väärinfo leviku ehk väljamõeldud lood, mida postitatakse erinevatel põhjustel, sealhulgas poliitilise mõttevahetuse ja valimistulemuste mõjutamiseks. Enamasti on sellise väärinfo taga libakontod. Teadlaste väitel mõjutas väärinfo tuntavalt valijate käitumist 2016. aasta USA presidendivalimistel.

3.3. Osana komisjoni algatustest, mille eesmärk oli vähendada väärinfot ning tagada läbipaistvad, õiglased ja usaldusväärsed veebikampaaniad enne hiljutisi Euroopa Parlamendi valimisi, allkirjastasid veebiplatvormid, sotsiaalvõrgustikud ja reklaamitööstus (sealhulgas Facebook ja Twitter) 2018. aasta septembris internetis väärinfo ja võltsuudiste leviku tõkestamiseks iseregulatsioonil põhineva tegevusjuhendi⁽¹⁵⁾. Selles sätestatakse mitmesugused kohustused, ulatudes poliitilise reklaami läbipaistvusest libakontode sulgemise ja väärinfo pakkujate demonetariseerimiseni⁽¹⁶⁾. Tegevusjuhendit peetakse komisjoni väärinfovastase tegevuskava oluliseks tugisambaks ning selle lisa sisaldab allakirjutanutate parimaid tavasid⁽¹⁷⁾.

3.4. Kõik platvormid võtsid enne Euroopa Parlamendi valimisi meetmeid, märgistades poliitilised reklaamid ja muutes need otsitavate reklaamikataloogide kaudu avalikult kättesaadavaks⁽¹⁸⁾. Facebooki kehtestatud iseregulatsiooni põhimõtete kohaselt võib poliitilisi reklaame avaldada ainult riigis, mille kohta on asjaomastel osalejatel luba. Kuna selgus, et see eeskiri kahjustas Euroopa erakondade võimalusi korraldada kampaaniat kogu ELis, tehti ajutine otsus, et Euroopa erakonnad vabastatakse sellest eeskirjast⁽¹⁹⁾.

3.5. Esimesed iga-aastased enesehindamise aruanded, mille tegevusjuhendi osalised koostasid 2019. aasta oktoobris,⁽²⁰⁾ ja audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühma (ERGA)⁽²¹⁾ 2019. aasta juuni aruanne näitavad, et mitte kõik platvormide poliitiliste reklaamide arhiivides olevad poliitilised reklaamid ei ole õigesti poliitilise reklaamina tähistatud ja et arhiivid ei avalda endiselt piisavalt andmeid lugejaskonna täppismõjutamise kohta, et hoida ära valijatega manipuleerimine ning tagada poliitilise kampaania ja reklaami suurem läbipaistvus, sh rahastamisallikate ja eri huvirühmadega seotuse osas. Peale selle ei ole tegevusjuhendile allakirjutanud võtnud vastu ühiseid standardeid selle kohta, kuidas anda teadlastele ja ajakirjanikele juurdepääs isikuandmetele, kaitstes samal ajal kasutajate õigust eraelu puutumatusse ja nõusolekule.

3.6. Arvestades iseregulatsioonis tuvastatud puudusi ja komisjoni praegust hinnangut tegevusjuhendile, kutsub komitee komisjoni üles võtma seadusandlikke meetmeid, kui vabatahtlikust tegevusjuhendist üksi ei piisa, et saavutada olulisi edusamme komisjoni eesmärkideni jõudmisel. Veebikeskkonna iseregulatsiooni väärinfo valdkonnas tuleb kõvasti parandada. Samal ajal tuleb iseregulatsiooni käsitleda tervikuna. Praegu on õige aeg töötada välja ja esitada ettepanek sotsiaalmeedia ja digitaalplatvormide reguleerimise kohta, keskendudes komisjoni uues valimispaketis ja Euroopa demokraatia tegevuskavas poliitilise reklaami ja väärinfo kõigi aspektide (rahastamise, märgistamise ja avalikustamise reeglid) läbipaistvusele.

3.7. Vastutuse suurendamiseks internetis peaks lisaks läbipaistvusele ja teabeallikate avaldamisele keskendumisele mõtlema ka sellele, kuidas võtta vastutusele ökosüsteemis osalejad, kes saavad kasu eksitava ja skandaalse sisuga teabe levitamisest. Väärinfo on kontsentreeritud ja vastutustundetud digitaalse turu, pideva jälgimise ja isikuandmete ebaseadusliku käitlemise sümptom. Valitsevad sotsiaalmeediaettevõtted teenivad andmete profiilimise kasumit tänu tähelepanu äratava

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/news/code-practice-against-disinformation-2019-jan-29_et.

⁽¹⁶⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

⁽¹⁷⁾ 2019. aasta juunis avaldatud eduaruandes märgiti muu hulgas, et Facebook blokeeris 2019. aasta esimeses kvartalis 2,2 miljardit libakontot ning võttis konkreetseid meetmeid 1 574 väljaspool ELi asuva ja 168 ELis asuva lehekülje, grupi ja konto suhtes, mida iseloomustas ELi liikmesriikide vastu suunatud mitteautentne käitumine. Samas teatas Twitter, et lükkas tagasi rohkem kui 6 000 ELile suunatud reklaami, sest need olid vastuolus Twitteri põhimõtetega vastuvõetamatute äritavadega seotud reklaami kohta, ning umbes 10 000 ELile suunatud reklaami, mis rikkusid kvaliteetse reklaami põhimõtteid.

⁽¹⁸⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/action-plan-against-disinformation-report-progress>.

⁽¹⁹⁾ <https://twitter.com/alemannoEU/status/1119270730280132610>.

⁽²⁰⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/annual-self-assessment-reports-signatories-code-practice-disinformation-2019>.

⁽²¹⁾ http://erga-online.eu/wp-content/uploads/2019/06/ERGA-2019-06_Report-intermediate-monitoring-Code-of-Practice-on-disinformation.pdf.

sisu levitamisele, olenemata selle tõepärasusest. Selline andmetega manipuleerimine nõuab isikuandmete kaitse üldmääruse täielikkude ja nõuetekohast jõustamist, et sel viisil viia ettevõtjate stiimulite kesse eemale mudelist, mis põhineb skandaalidel ja šokeerimisel. Kui platvormide aluseks olev ärimudel ise sellele probleemile kaasa aitab või seda levitab, ei piisa sellest, kui innustada platvorme võtma vastu eemaldamise või kontrollimehhanisme. Lisaks tuleks riiklikes ja ELi õigusaktides käsitleda digitaal- ja sotsiaalmeedia ettevõtete domineerivat turupositsiooni ning kaaluda kohustuslikku koostalitlusvõimet, võttes kasutusele ühised protokollid, mis võimaldavad teabevahetuse liikumist platvormide vahel.

3.8. Väärinfo tõkestamiseks on vaja tagada ELi institutsioonide, kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite, sõltumatu meedia, sotsiaalmeedia, veebiplatvormide ja üldsuse aktiivsem ja ulatuslikum kaasamine⁽²²⁾. Komitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadi algatuse üle, mille eesmärk on luua Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskus – faktikontrollijate, teadlaste ja uurijate keskus, et nad saaksid omavahel koostööd teha, meediaorganisatsioonide ja meediapädevuse ekspertidega aktiivselt suhelda ning poliitikakujundajatele tuge pakkuda⁽²³⁾ –, ning nõuab lisaraha investeerimist selle tugevdamisse ja arendamisse.

4. Internetipõhise pahatahtliku sekkumise tõkestamine Euroopas toimuvatel valimistel

4.1. Internet annab lisaks võimaluse lihtsamini sekkuda valimistesse libakontode, sotsiaalmeedia trollide ja riigi juhitud meediakanalite kaudu. Kuigi väljastpoolt ELi pärit sekkumisele on pööratud suurt tähelepanu, on tegelikult palju keerulisem: liidusisene väärinfo on vähemalt sama suur probleem ning kohalikud vaheserverid, uued tehnoloogiad ja muu areng (näiteks suletud gruppide kasutamine) muudavad liiduvälise ja -sisese väärinfo piiri hägusaks. Näiteks on Venemaal süüdistatud selles, et ta mõjutas 2016. aasta USA presidendivalimisi, Ühendkuningriigi Brexiti referendumit ja mitmeid hiljutisi valimisi ELis,⁽²⁴⁾ samuti 2019. aasta mais toimunud Euroopa Parlamendi valimisi,⁽²⁵⁾ kuid nii liidusiseste kui ka väliste muude osalejate sekkumine kujutab endast samavõrra muretekitavat ohtu.

4.2. Euroopa Komisjoni väärinfovastases tegevuskavas märgitakse, et hinnangute kohaselt kasutab üle 30 riigi väärinfot ja mõjutustegevust⁽²⁶⁾. Euroopa välisteenistus on asutanud üksuse (idanaabruse strateegilise kommunikatsiooni töörühm), kes jälgib ja paljastab Kremli-meelset väärinfot sellele pühendatud veebisaidi⁽²⁷⁾ kaudu, samuti Lääne-Balkani riikide ja lõunanaabruse strateegilise kommunikatsiooni töörühma.

4.3. Euroopa välisteenistuse algatus luua nn varajase hoiatamise süsteem – tegelikult väärinfo tõkestamise valdkonnas töötavate liikmesriikide valitsusametnike võrgustik – on teretulnud ning väärrib tugevdamist ja laiendamist, kusjuures liikmesriikidel soovitatakse tagada kiire teabevahetus varajase hoiatamise süsteemi ja hiljuti loodud riiklike valimisvõrgustike vahel, mis peaksid põhimõtteliselt hõlmama ka spetsialiseerunud kodanikuühiskonna organisatsioone ja faktikontrollijaid. Edaspidi tuleks igas riigis ja kogu ELis ette näha ka korrapärase teabevahetus varajase hoiatamise süsteemi ja digitaalmeedia vaatluskeskuse struktuuride vahel.

4.4. Arvestades sekkumise tõkestamise mehhanismide olulisust Euroopa demokraatia jaoks, tuleks Euroopa välisteenistuse väärinfovastaseid algatusi laiendada ja tugevdada, sealhulgas selleks, et jälgida ja tõkestada teistest riikidest ja piirkondadest tulevat väärinfot ning suurendada teabevahetust muude sarnaste ennetusmehhanismidega, näiteks Kanada ja Austraalia loodud mehhanismidega. Samal ajal tuleb märkimisväärselt parandada ELi meetmeid liidusisese väärinfo vastu, tehes seda terviklikul viisil, mis võimaldab õigeaegset jälgimist, tõhustab kutselist ajakirjandust ja edendab meediapädevust.

4.5. Komitee märgib, et pärast käesoleva arvamuse koostamist puhkenud COVID-19 kriisi tõttu on veelgi pakilisem, et komisjon võtaks lisameetmeid võitluses nakkuse põhjuste, leviku ja raviga seonduva väärinfo vastu, sest see võib kahjustada rahvatervist. Sotsiaalmeedias leviv teave pandeemia kohta, kui seda nõuetekohaselt ei jälgita ega suunata, võib põhjustada

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-launches-call-create-european-digital-media-observatory>.

⁽²⁴⁾ https://carnegieendowment.org/files/CP_333_BrattbergMaurer_Russia_Elections_Interference_FINAL.pdf.

⁽²⁵⁾ https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_russian_meddling_ep2019_eng_web_20190520.pdf.

⁽²⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²⁷⁾ <https://euvsdisinfo.eu/>.

kahjulikke käitumistavasid ja levitada paanikat, seades ohtu kogukonna tervise. Komitee palub Euroopa Komisjonil olla valvas ja teha koostööd liikmesriikide ja sotsiaalvaldkonna sidusrühmadega, et tegeleda nii kodu- kui ka välismaistest allikatest pärineva väärinfo olulise mõjuga ⁽²⁸⁾.

5. Eurooplaste meediapädevuse ja kodanikuhariduse parandamine

5.1. Eurooplaste meediapädevuse ja kodanikuaktiivsuse süstemaatiline edendamine on ülitähtis, et EL suudaks vastu seista demokraatiavastastele suundumustele ja ohtudele. Komitee on oma hiljutistes arvamustes ⁽²⁹⁾ kutsunud üles andma ELi institutsioonide uues poliitilises tsüklis uue hoo kodanike harimisele ELi teemadel. Komitee tõlgendab 2015. aasta Pariisi deklaratsiooni ⁽³⁰⁾ ja nõukogu 2018. aasta soovitusi ⁽³¹⁾ liikmesriikidelt saadud selge volitusena, mida toetab ka Euroopa Parlamendi 2016. aasta resolutsioon, ⁽³²⁾ et Euroopa Liidu teemade õpetamine ja õppimine tuleb kindlalt seada poliitilisse päevakorda.

5.2. Komitee rõhutab vajadust rakendada Euroopa sotsiaalõiguste samba esimest põhimõtet, mille kohaselt kvaliteetne ja kaasav haridus, koolitus ja elukestev õpe peab olema Euroopas kõigi inimeste õigus, ⁽³³⁾ ning soovib lisada Euroopa Liitu käsitleva hariduse ja ELi identiteedi arendamise strateegiasse „Euroopa 2030“, ET 2030 strateegilisse raamistikku, samuti Euroopa poolaasta protsessi (asjakohaste riigipõhiste soovitude hulka), tingimusel et olemas on täpsed süsteemselt kogutavad andmed ⁽³⁴⁾.

5.3. Et edaspidi suurendada poliitilist toetust ELi teemal harimise edendamisele, nõuab komitee, et Euroopa tasandil loodaks kõrgetasemeline Euroopa teemade õpetamise eksperdirühm, kuhu kuuluvad liikmesriikide esindajad ja juhtivad hariduseksperdid. See rühm võiks esitada poliitilisi ettepanekuid ja soovitusi haridusministrite aruteluks, mis võiks pädida nõukogu järeldustega. Komitee soovitude kohaselt võiks rühm algatada ka selliseid toimimise parandamisi parandusi nagu keskne veebiplatvorm ELi rahastatavate projektide ja riiklike õppekavade abil loodud olemasolevate õppematerjalide nimekirjaga.

5.4. Ulatuslikuma poliitilise tegevuse lähtepunktina peab komitee vajalikuks, et 2013. aasta uuringu „Learning Europe at School“ ⁽³⁵⁾ alusel korraldataks uus kriitiline uuring selle kohta, milline on liikmesriikide praegune olukord järgmistes valdkondades: ELi teemade õpe koolides, õpetajakoolitus ja täiendõpe ning kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite välja töötatud ELi haridusprogrammid ⁽³⁶⁾. Lisaks tuleb ELi täiskasvanute kodanikuaktiivsuse alaste oskuste arendamiseks põhjalikult läbi vaadata haridusvõimalused ja rahastamisallikad kooskõlas Euroopa elukestva õppe võtmepädevuste ajakohastatud raamistikuga ⁽³⁷⁾.

5.5. Euroopa kodanikuühiskond ja sotsiaalpartnerid on kindlalt toetanud ELi teemade, kultuuri ja kodakondsusealase kodanikuhariduse piisavat rahastamist, mis täiendab riiklikke vahendeid. EL peaks toetama liikmesriike, et tagada koolijuhtide, õpetajate ja muude haridustöötajate parem valmisolek kriitilise mõtlemise, demokraatlike väärtuste ja inimõiguste, kodanikuaktiivsuse ja uue tehnoloogia vastutustundliku kasutamise edendamiseks. Tugevdada ja laiendada tuleks programme, mis pakuvad liikuvustuge õpetajate, õppejõudude ja üliõpilasvahetuste korraldamiseks, et aidata neil kogeda selliseid ELi väärtusi nagu demokraatia, vabadus ja sallivus teistes õpikeskkondades ja teistes ELi liikmesriikides ⁽³⁸⁾.

⁽²⁸⁾ <https://www.disinfo.eu/coronavirus/>.

⁽²⁹⁾ ELT C 353, 18.10.2019, lk 52, ELT C 228, 5.7.2019, lk 68.

⁽³⁰⁾ Pariisi deklaratsioon, 17. märts 2015.

⁽³¹⁾ Nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitus milles käsitletakse ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamist (ELT C 195, 7.6.2018, lk 1).

⁽³²⁾ Euroopa Parlamendi 12. aprilli 2016. aasta resolutsioon ELi käsitleva õppe kohta koolides (ELT C 58, 15.2.2018, lk 57).

⁽³³⁾ ELT C 228, 5.7.2019, lk 68.

⁽³⁴⁾ ELT C 228, 5.7.2019, lk 68.

⁽³⁵⁾ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/83be95a3-b77f-4195-bd08-ad92c24c3a3c>.

⁽³⁶⁾ ELT C 353, 18.10.2019, lk 52.

⁽³⁷⁾ Nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (ELT C 189, 4.6.2018, lk 1).

⁽³⁸⁾ https://www.csee-etuice.org/images/attachments/ST_Citizenship_2018.pdf.

5.6. EL peaks kõigis ELi liikmesriikides järjepidevalt ja tihedas koostöös riiklike haridusasutuste ja meedia reguleerimise eest vastutavate sõltumatute riiklike agentuuridega aktiivselt edendama ja rahaliselt toetama ühiskonna kõikide põlvkondade meediapädevust, samuti ajakirjanike koolitamist ja ajakirjanike korraldatud koolitusi. Eesmärk on teha kiire ja pikk hüpe eurooplaste suurema meediapädevuse saavutamiseks, arvestades laialt levinud ja sageli pahatahtliku väärinfo põhjustatud kasvavaid ohte.

5.7. EL peaks toetama liikmesriike õigeaegselt pingutustes, mida nad teevad, et täita oma uut meediaalast kohustust edendada ja võtta meetmeid meediapädevusalaste oskuste arendamiseks, sealhulgas uued haridusprogrammid ja tõhus järelevalve videojagamispatformide üle, nagu on sätestatud hiljuti läbi vaadatud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis (AVMSD). Selles kontekstis ootab komitee selgeid suuniseid meediapädevuse eksperdirühmalt, kes kohtub 30. märtsil 2020 Horvaatias Zagrebis teisel meediapädevuse nädalal, mis on eelmisel aastal käivitatud uus, kogu ELi hõlmav teadlikkuse suurendamise algatus.

6. Euroopa valimiste kaasavamaks muutmine

6.1. Kogu ELis on valimistest kõrvalejäämise ohus erinevad sotsiaalsed rühmad: puuetega inimesed, etnilised vähemused (eriti romad), võõrtöötajad üle Euroopa ja sisserändajad, aga ka vaesed, töötud, hariduseta ja maapiirkondades elavad ühiskonnarühmad. Võttes arvesse asjaolu, et pooled eurooplased ei osale ikka veel Euroopa Parlamendi valimistel, tuleb valimiskäitumist mõjutavat struktuurset ebavõrdsust käsitleda tulevastes poliitilistes algatustes, mille eesmärk on tugevdada Euroopa demokraatiat ja tagada kõigi eurooplaste võrdne kohtlemine järgmistel Euroopa Parlamendi valimistel.

6.2. Nagu selgub komitee 2019. aasta märtsi üksikasjalikus teabearuandes esitatud analüüsist,⁽³⁹⁾ ei saa kõigis ELi 27 liikmesriigis paljud osaleda Euroopa Parlamendi valimistel õiguslike ja korralduslike tõkete tõttu, mis jätavad puuetega inimesed ilma oma poliitilistest õigustest. Ligikaudu 800 000 eurooplast 16 liikmesriigist on riiklike eeskirjade kohaselt jäetud puude või vaimse tervise probleemide pärast Euroopa Parlamendi valimistel osalemise õigusest ilma, samas kui veel miljonitel eurooplastel ei ole hääletamisvõimalust korralduslikel põhjustel (tehnilised tõkked), mis ei võta arvesse nende puudest tulenevaid vajadusi.

6.3. Komitee teeb ettepaneku, et uues valimisreformi pakettis ja Euroopa demokraatia tegevuskavas nähtaks ette kaasava valimisprotsessi saavutamise ELi tegevuskava, millele oleks lisatud rahastamisetpanek, et toetada liikmesriike valimiskorralduse vajalikul ajakohastamisel, mis hõlmab tehnoloogilisi muudatusi ja tugiteenuseid ebasoodsas olukorras olevate sotsiaalsete rühmade jaoks, keda kiputakse valimisprotsessist kõrvale jätta ja kelle poliitikas osalemise määr jääb riiklikus kontekstis madalaks. Tegevuskava jaoks tuleks põhjalikult kaardistada takistused, millega on vastamisi valimistest kõrvalejäämise ohus olevad erinevad sotsiaalsed rühmad. Seda tuleks teha koostöös riiklike valimisasutuste, ombudsmanni institutsioonide ja asjaomaste riiklike kodanikuühiskonna organisatsioonide ja nende Euroopa võrgustikega.

6.4. Praegustes ELi õigusaktides on juba käsitletud mitmeid Euroopa Parlamendi valimistega seotud probleeme. Seega pole ametlikke takistusi, miks need õigusaktid ei võiks hõlmata ka puuetega inimestele hääletamisvõimaluste tagamist. Kui rakendada parimat tava kõigi riikide hulgas, tekiks komitee arvates ideaalne süsteem, kus igal puudega eurooplastel poleks mitte üksnes piiranguteta võimalus hääletada, vaid ka võimalus valida endale mugavaim hääletamisviis.

6.5. Seepärast soovib komitee, et lisaks kavandatavas kaasava valimisprotsessi saavutamise ELi tegevuskavas väljapakutud ulatuslikumatele meetmetele tuleks eelseisval poliitilisel mõttevahetusel Euroopa valimisreformi ja uue Euroopa demokraatia tegevuskava üle arutada seadusandlikku algatust, millega kehtestataks puuetega inimeste minimaalsed hääletamisstandardid. Ettepanek tuleks välja töötada poliitilises dialoogis riiklike valimisasutuste, sotsiaalse kaasamise ja valimiskspertide ning puuetega inimesi esindavate kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

⁽³⁹⁾ Komitee teabearuanne „Puuetega inimeste tegelikud õigused Euroopa Parlamendi valimistel hääletada“, 20. märts 2019.

7. Julgustada Euroopa erakondade kodanikukesksust ja vastutust

7.1. 1992. aasta Maastrichti lepingus on kirjas: „Erakonnad Euroopa tasandil on tähtis integratsioonitegur liidu piires. Nad aitavad kaasa eurooplaseks olemise teadvustumisele ning liidu kodanike poliitilise tahte väljendamisele“. Euroopa erakondade suhteliselt hiljutine järkjärguline areng riikideülesteks poliitilisteks osalejateks, kellel on integreeritud juhtimisstruktuurid, kes suudavad koostada sidusaid poliitilisi tegevuskavasid ja mobiliseerida valijaid kogu ELis, kujutab endast struktuurilist probleemi eurooplaste poliitilise osaluse jaoks. Täpsemalt on Euroopa erakondade juhtimise ja rahastamise õigusraamistik vormunud alles pärast 2003. aasta Nice'i lepingut, jäädes küllalt piiratuks organisatsioonilise ja programmilise sidususe osas, mis peaks aitama Euroopa erakondadel kujundada ja tugevdada ELi poliitilist integratsiooni, mis põhineb ühistel väärtustel ja üldsuse kaasamisel.

7.2. Edasise reguleerimise eesmärk peaks olema stimuleerida Euroopa tasandi erakondade ELi väärtuste, riikidevahelise poliitilise sidususe ja organisatsioonilise suutlikkuse aktiivset edendamist, et kaasata paljudes ELi piirkondades lisaks väga mitmekesiste riigisestse parteide liikmetele inimesi ka väljastpoolt.

7.3. Selles kontekstis avaldab komitee heameelt komisjoni ettepaneku üle jõustada paremini Euroopa erakondade õiguslikku kohustust järgida ELi alusväärtusi, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2, mis kehtib ka riiklike erakondade liikmete kohta. See käib ka nende poliitilistes programmides ja kampaaniates kajastatud väärtuste, samuti soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise sisemiste tavade, õigusriigi austamise ja korrupsioonivastase võitluse kohta. Vajaduse korral võib komisjon paluda Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste ametil kontrollida määruses sätestatud tingimuste täitmist⁽⁴⁰⁾.

7.4. Edasistes regulatiivsetes meetmetes tuleks arvesse võtta käimasolevat poliitilist arutelu ja poliitilisi ettepanekuid, sealhulgas mitmeid ideid Euroopa erakondade arendamisest nii, et nad oleksid Euroopa üldsusele lähemal ja kannaksid suuremat vastutust. Näiteks võiks kasutada riiklike erakondade avaldusi kavandatava Euroopa erakondliku kuuluvuse kohta, riikidevahelisi parteinimekirju, läbipaistvat vahendite kogumist ja kampaania korraldamist, üksikisikute liikmesust, rohujuure tasandi kontakte kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartneritega ning vastutust sellise poliitilise sisu eest, mis ilmselgelt kahjustab ELi ühiseid väärtusi⁽⁴¹⁾. Need teemad tuleks lisada ka Euroopa tulevikku käsitleva konverentsi päevakorda, luues seega loodetavasti võimaluse kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite ja Euroopa üldsuse ulatuslikuks ja teavitatud osalemiseks ELi demokraatia reformis.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0343&from=ET>.

⁽⁴¹⁾ <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/reconnecting-european-political-parties-with-european-union-citizens.pdf>;
<https://carnegieeurope.eu/2019/11/06/six-ideas-for-rejuvenating-european-democracy-pub-80279>; https://euroreflections.se/globalassets/ovrigt/euroreflections/euroreflections_v3.pdf.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Vähese CO₂ heitega majandusele ülemineku rahastamine ja probleemid kliimamuutustega kohanemise rahastamisel“

(ettevalmistav aramus)

(2020/C 311/04)

Raportöör: **Toni VIDAN (HR-III)**

Kaasraportöör: **Dimitris DIMITRIADIS (EL-I)**

Konsulterimistaotlus	ELi eesistujariik Horvaatia, 10.9.2019
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	27.5.2020
Vastuvõtmine täiskogus	11.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	227/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ja toetab kindlalt Euroopa Ülemkogu hiljutisi järeldusi ja väljakuulutatud Euroopa rohelist kokkulepet, ⁽¹⁾ mille ühine eesmärk on tagada üleminek vähese CO₂ heitega majandusele, et saavutada ELis 2050. aastaks kliimanetraalsus.

1.2. COVID-19 kriisi valguses on komitee juba kutsunud üles ⁽²⁾ ilmutama ülimat solidaarsust liikmesriikide vahel ja koostama **Euroopa majanduse põhjaliku taastamiskava**, mis aitaks ELi liikmesriikidel, tema kodanikel, ettevõtjatel ja töötajatel kõige paremini toime tulla COVID-19 pandeemia tagajärgedega ning muuta Euroopa majandus jätkusuutlikumaks ja vastupidavamaks. Taasterahastu „NextGenerationEU“, mille eelarve on 750 miljardit eurot, ning ELi pikaajalise eelarve sihipärane suurendamine aastateks 2021–2027 kasvatab ELi eelarve kogu finantssuutlikkust 1,85 triljoni euroni. Lisaks majanduse taastamisele keskendutakse selles Euroopa rohelsele kokkuleppele ja digiüleminekule, et hoogustada töökohtade loomist ja majanduskasvu, meie ühiskondade vastupanuvõimele ja meie keskkonna tervisele.

1.3. Komitee toetab Euroopa Parlamendi 17. aprillil 2020. aastal ülekaaluka hääleteenamusega vastu võetud resolutsiooni seada Euroopa roheline kokkulepe ELi tulevase taastus- ja ülesehituspaketi keskmesse, et „lükata majandus käima, parandada selle vastupanuvõimet ja luua töökohti ning aidata samal ajal kaasa ökoloogilisele üleminekule, edendada majanduslikku ja sotsiaalset arengut“ ⁽³⁾.

1.4. Komitee toetab kestliku Euroopa investeerimiskava, mis on vähese CO₂ heitega majandusele ülemineku esimene peamine finantssammas, ja õiglase ülemineku mehhanismi ⁽⁴⁾. Komitee peab neid algatusi esimeseks sammuks õiges suunas ning kutsub ELi institutsioone üles kehtestama edasiste sammude ettevalmistamiseks läbipaistva osalusprotsessi, millesse kaasatakse tõhusalt kõik asjaomased sidusrühmad ja mis on kooskõlas taastumise ja õiglase ülemineku heaolumajandusele ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/ET/COM-2019-640-F1-ET-MAIN-PART-1.PDF>.

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/et/news-media/presentations/eus-response-covid-19-outbreak-and-need-unprecedented-solidarity-amongst-member-states>.

⁽³⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0054_ET.pdf.

⁽⁴⁾ „Kestliku Euroopa investeerimiskava ja õiglase ülemineku mehhanismi tutvustus“, Brüssel, 14. jaanuar 2020.

⁽⁵⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/sustainable-economy-we-need-own-initiative-opinion>.

1.5. Meid tabanud enneolematu kriisi tõttu soovib komitee ambitsioonikat ülesehituskava, mis oleks kooskõlas Pariisi kokkuleppega. Oluline osa sellest peaks olema **kliimameetmete eelarve**, mis on vähemalt võrdne eelnevalt kindlaks tehtud ligikaudu 300 miljardi euro suuruse investeerimispuudujäägiga aastas, ning mille oluline prioriteet peaks olema toetada detsentraliseeritud CO₂ heite vähendamise projekte, mille on ühiselt kavandanud ja mille eest kaastutajateks on kodanikud, VKEd, energiakogukonnad ning kohalikud ja piirkondlikud avaliku sektori asutused.

1.6. Komitee on kindlalt seisukohal, et üleminek ja COVID-19 kriisi järgne taastamine peab olema õiglane ja tagama õiglasema ja kestliku ELi, vastasel juhul kukub see läbi, millel on rasked tagajärjed kogu Euroopa projektile tervikuna. Komitee on veendunud, et õiglase ülemineku oluline osa on kodanike, töötajate, kogukondade ja VKEde poliitiline, sotsiaalne ja majanduslik kaasatus, eelkõige ELi vähearenenud maapiirkondades, diskrimineerimata liikmesriike, kes ei ole praegu euroala liikmed. Väga oluline on lisada kriteeriumide kogum, millega tagatakse, et üleminek oleks õiglane, ning kaasata tuleb kõigi tasandite sidusrühmad. Komitee on selles arutelus juba osalenud ⁽⁶⁾.

1.7. Komitee rõhutab, et õiglane üleminek ja COVID-19 kriisi järgne taastumine peavad tagama, et tarbijad ja kogukonnad muutuksid energia- ja transpordisektori säästvate toodete ja teenuste aktiivseteks tootvateks tarbijateks.

1.8. Komitee nõuab, et viivitamata kõrvaldataks tõkked, mis takistavad avaliku ja erasektori vahendite, peamiselt fossiilkütuste sektori praeguste otsuste ja kaudsete toetuste ümberpaigutamist. See puudutab ka fiskaal- ja maksutõkkesid.

1.9. Komitee toetab ulatuslike volituste andmist Euroopa Komisjonile ELi uue kohanemisstrateegia väljatöötamiseks ja nõuab võrdset tähelepanu leevendus- ja kohanemismeetmete rahastamisele. Komitee leiab, et võimalikult kiiresti tuleks algatada kaasav poliitiline arutelu kohanemismeetmete uuenduslike rahastamismehhanismide väljatöötamise üle ning luua eraldi **õiglase kohanemise fondid**.

1.10. Komitee nõuab, et märkimisväärselt suurendataks olemasolevaid rahalisi vahendeid, käivitataks **Euroopa kliimameetmete solidaarsuskorpuse** sihtotstarbeline noorteprogramm ning eraldataks rahalisi vahendeid kohalike omavalitsuste ja organiseeritud kodanikuühiskonna koostööks eesmärgiga arendada kogukonnapõhiseid ja kogukonna hallatavaid vähese CO₂ heitega energia- ja transpordiprojekte.

1.11. Komitee on veendunud, et Euroopa roheline kokkulepe peaks kaitsma ELi ja eelkõige nende VKEde energiajulgeolekut ja rahvusvahelist konkurentsivõimet, kellele pakuvad üha enam konkurentsi tärkava turumajandusega riigid, ning toetab ettepanekuid piiril kohaldatava süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi kohta.

2. Sissejuhatus ja üldised märkused

2.1. Komitee töötab selle arvamuse välja Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigi Horvaatia Vabariigi taotlusel ja tunneb heameelt, et eesistujariik kavatses edendada ELi tasandi arutelu rahastamiskorra parandamise üle, pidades silmas kasvavate vajaduste rahuldamist üleminekul vähese CO₂ heitega majandusele ja reageerimist kliimamuutustega kohanemisele. Kõnealuse arvamuse koostamise hilises etapis on COVID-19 pandeemia raputanud nii maailma kui ka ELi ning arvamuses püütakse võtta arvesse mõningaid esialgseid reaktsioone sellele uuele tegelikkusele.

2.2. Me seisame silmitsi süveneva humanitaarkatastroofiga, kaotatud eludega, laialt levinud haigestumistega, sotsiaalsete probleemidega, töökohtade kadumisega enneolematu ulatuses. Halva toimetuleku korral tekib oht, et me seisame silmitsi sama tõsiste tagajärgedega kui 1929. aasta suure majanduslanguse puhul. Õige reageerimise korral saab EL kriisist üheskoos üle, saab päästa elusid ja ühiskonna heaolu, muuta meie sotsiaal-majanduslikud mudelid inimestele ja loodusele keskenduvaks ning edendada ülemaailmset partnerlust kestliku arengu nimel.

⁽⁶⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/leaving-no-one-behind-when-implementing-2030-sustainable-development-agenda-own-initiative-opinion>.

2.3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ja toetab kindlalt Euroopa Ülemkogu hiljutisi järeldusi ja väljakuulutatud Euroopa rohelist kokkulepet, ⁽⁷⁾ mille ühine eesmärk on tagada üleminek vähese CO₂ heitega majandusele, et saavutada ELis 2050. aastaks kliimaneutraalsus. Samuti toetab komitee kestliku Euroopa investeerimiskava (EGDIP) kui esimest peamist finantssammast ning õiglase ülemineku mehhanismi, mille eesmärk on toetada töötajaid ja kodanikke üleminekust kõige enam mõjutatud piirkondades ⁽⁸⁾.

2.4. Vaieldamatud teaduslikud tõendid näitavad, et seisame silmitsi kliimamuutustest tingitud hädaolukorra, bioloogilise mitmekesisuse eksistentsiaalse vähenemise, kemikaalide ja õhusaastega kaasnevate sotsiaalselt vastuvõetamatute terviseriskide ning hoomamatu plastireostusega ookeanides. Teadusuuringud ⁽⁹⁾ näitavad, et uute haiguste esilekerkimine inimestel on tihedalt seotud keskkonnakriisi põhjustega, millega tegelemiseks tuleb seada prioriteediks keskkonnaalased meetmed Euroopa rohelse kokkuleppe kaudu.

2.5. Peale eksistentsiaalse keskkonnakriisi seisame silmitsi suure ja üha kasvava ebavõrdsuse, demograafiliste kriiside ja poliitilise äärmuslusega ning väheneva usaldusega valitsuste, valitsemistavade ja poliitikakujundamise vastu. COVID-19 kriis on toonud esile mitmed vead meie majandus- ja valitsemissüsteemides, sealhulgas turumajanduse piirides, ning rõhutanud tõhusate riiklike institutsioonide ja tugevate riiklike tervishoiusüsteemide tähtsust. Samuti on see võimaldanud inimestel üle vaadata oma arusaama sellest, mis on oluline. Kiiresti on vaja läbi vaadata tootmise ja tarbimise mõju ning käsitleda õiglast tasu hädavajaliku töö eest (nt avalikud teenused, nagu tervishoiusektor), maksu- ja palgapoliitikat ning uusi vahendeid, nagu tingimusteta põhisissetulek, nagu on nõutud komitee varasemates arvamustes ⁽¹⁰⁾.

2.6. ELi äriühingud näevad vähese CO₂ heitega majandusele üleminekus ja COVID-19 järgses taastumises üha enam arengupotentsiaali ja võimalust tuua tootlikud töökohad tagasi Euroopasse. Oma hiljutises kirjas ELi keskkonna- ja kliimaministritele kutsuvad Euroopa seitse juhtivat energiaettevõtjat ELi üles suurendama oma kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärki 2030. aastaks vähemalt 55 %-ni võrreldes 1990. aasta tasemega, et viia see vastavusse kulutõhusa trajektooriga 2050. aastani ⁽¹¹⁾. Energiasüsteemi ümberkujundamise komisjon kutsus valitsusi üle kogu maailma üles kulutama majanduslikke stiimuleid arukalt ja investeerima tuleviku majandusse ⁽¹²⁾.

3. Ambitsioonikamad kliimameetmed, uued rahalised vahendid õiglaseks üleminekuks, taastumiseks ja üleminekuks vähese CO₂ heitega majandusele ja 2030. aasta kestliku arengu eesmärkide elluviimine

3.1. Selleks et tagada uute rahaliste vahendite piisav kasutuselevõtt kiireloomuliste kliimameetmete jaoks ning et praeguseid vahendeid paremini kasutada, on hädavajalik luua kõrgemate sihtidega poliitiline tegevuskava, millel on kindlamad eesmärgid 2030. ja 2050. aastaks. Seetõttu toetab komitee Euroopa Liidule esitatud üleskutset pühenduda CO₂ neutraalsuse saavutamisele 2050. aastaks ja kohandada selle nimel ELi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärki, vähendades aastaks 2030 heitkoguseid vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega.

3.2. Komitee on kindlal seisukohal, et üleminek ja COVID-19 kriisi järgne taastamine peab olema õiglane ja tagama õiglasema ELi, vastasel juhul kukub see läbi, millel on rasked tagajärjed kogu Euroopa projektile tervikuna. Komitee on veendunud, et õiglase ülemineku oluline osa on kodanike, töötajate, kogukondade ja VKEde poliitiline, sotsiaalne ja majanduslik kaasatus, eelkõige ELi vähearenenud maapiirkondades, diskrimineerimata liikmesriike, kes ei ole praegu euroala liikmed. Selle kaasatuse saavutamiseks on hädavajalik eraldada rahalised vahendid tulevases kliimameetmete eelarvest õiglaselt. Me peame proaktiivselt vältima suundumust, et suurem osa vahenditest suunatakse tugevatele sidusrühmadele, kellel on vahendeid ja suutlikkust laenukõlblike projektide väljatöötamiseks.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf.

⁽⁸⁾ „Kestliku Euroopa investeerimiskava ja õiglase ülemineku mehhanismi tutvustus“, Brüssel, 14. jaanuar 2020.

⁽⁹⁾ <https://www.nature.com/articles/s41893-019-0293-3#ref-CR101>.

⁽¹⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-framework-directive-minimum-income-own-initiative-opinion>.

⁽¹¹⁾ <https://www.statkraft.com/media/news/2019/energy-companies-call-for-more-ambitious-EU-2030-climate-target/>.

⁽¹²⁾ <http://www.energy-transitions.org/sites/default/files/COVID-Recovery-CoverLetter.pdf>.

3.3. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles tagama kõigi sidusrühmade – kohalikud kogukonnad, kodanikuühiskond, sotsiaalpartnerid, tööstus, teadusasutused jne – aktiivse kaasamise Euroopa rohelise kokkuleppe ja COVIDi järgse taastamis- ja ülesehituskava väljatöötamise ja rakendamisse.

3.4. Pärast Euroopa rohelise kokkuleppe ja kestliku Euroopa investeerimiskava esimesi samme ning meie ees seisva enneolematu kriisi tõttu tunneb komitee heameelt piisava ulatusega taastamisfondi üle ja kutsub üles koostama ambitsioonikat ülesehituskava kooskõlas Pariisi kokkuleppega. Oluline osa sellest peaks olema **kliimameetmete eelarve**, mis on vähemalt võrdne eelnevalt kindlaks tehtud ligikaudu 300 miljardi euro suuruse investeerimispuudujäägiga aastas, ning mille oluline prioriteet peaks olema toetada detsentraliseeritud CO₂ heite vähendamise projekte, mille eest kaasvastutajateks on kodanikud, VKEd, energiakogukonnad ning kohalikud ja piirkondlikud avaliku sektori asutused. Komitee on juba oma rahastamis- ja kliimapakti⁽¹³⁾ üleskutses esitanud ettepanekud nende rahaliste vahendite kasutuselevõtu kohta ja lisab käesolevas arvamuses veel mõned.

3.5. Selle kõrval ja tulevaste kliimameetmete rahastamiseks vajalike optimaalsete mehhanismide väljatöötamisega seoses on komitee seisukohal, et 2030. aasta kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajalikke rahalisi vahendeid tuleks hinnata põhjalikult ja läbipaistvalt. Samuti tuleks korraldada kaasav poliitiline arutelu jätkusuutlikkuse ja õiglase ülemineku üle, võttes arvesse demograafilist, tehnoloogilist ning eelarve- ja riikliku poliitika olukorda, lähtudes eelkõige Euroopa Keskkonnaameti (EEA) tulevases aruandest⁽¹⁴⁾.

3.6. Komitee on juba nõudnud **Euroopa rahastamis- ja kliimapakti**, mille eesmärk on „suunata kliimamuutustega võitlemise ja reaalmajandusse ümber kapital, mis võib tekitada uue finantsmulli. Selleks tuleb leida ka uusi rahastamisallikaid, eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele“. Kavandatavad rahastamisallikad hõlmavad järgmist:

- suunata rahastamine kestlike investeeringute poole sihtotstarbelise keskkonda suunamise teel ning edendada Euroopa Investeerimispanka (EIP) keskkonnasäästliku finantstoote märgisega laene;
- kasutada rahastamisallikana Euroopa Keskpanka (EIP) rahapoliitika kvantitatiivset lödvendamist;
- määratleda jätkusuutliku investeeringu kriteeriumid.

Näiteks Euroopa rahastamis- ja kliimapakt annab võimaluse tegeleda samaaegselt kliimakriisi, kvaliteetsete töökohtade puudumise ja kahtlustega Euroopa projekti suhtes. See hõlmab kahte vahendit: kliima ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse Euroopa pank ning kliima ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse Euroopa fond Üheskoos võiksid nad moodustada Euroopa kliimapanga.

3.7. Komitee tervitab ja toetab EIP lubadust toetada ajavahemikul 2021–2030 ühe triljoni euro ulatuses investeeringute tegemist kliimameetmetesse ja keskkonnasäästlikkusse. Kuid kehtivate eeskirjade kohaselt võib EIP-l olla suurem aastane laenuportfell. Kui EL või EKP annaks EIP-le rohkem eelarvetagatise, saaks aastast laenuportfelli veelgi suurendada.

3.8. Komitee nõuab, et liikmesriigid ja ELi institutsioonid reformiks stabiilsuse ja kasvu pakti eeskirju nii, et tasakaalus eelarve nõue võimaldaks teha rohkem kliimameetmetega seotud riiklikke investeeringuid, mis jäetakse ELi kliimameetmete eelarve osana eelarvepuudujäägi arvutustest välja, ning rakendaksid asjakohaseid kaitsemeetmeid kuritarvitamise vastu⁽¹⁵⁾. Esialgseid võimalusi on juba nimetatud Euroopa Eelarvenõukogu 2019. aasta aruandes⁽¹⁶⁾ ning neid tuleks nüüd täpsustada ja kasutusele võtta. Stabiilsuse ja kasvu pakti peatamise ajal seoses COVID-19 kriisiga kutsub komitee ELi liikmesriike üles kasutama olemasolevaid eelarvevahendeid kliimameetmetesse tehtavate investeeringute maksimaalseks suurendamiseks.

⁽¹³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Keskkonnaameti aruanne „The sustainability transition in Europe in an age of demographic and technological change“.

⁽¹⁵⁾ <https://www.bruegel.org/2019/12/the-european-green-deal-needs-a-reformed-fiscal-framework/>.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-efb-annual-report_en.pdf.

3.9. Komitee palub EKP-l täita olulist rolli kliimameetmete otseses ja kaudses rahastamises. Lisaks oma varaostukava ja pandeemia majandusmõtjude ohjeldamise erakorraline varaostukava (PEPP) mõjule saab EKP, võttes vastu asjakohaseid õigusakte, teostades regulatiivset võimu ja kooskõlastades tegevust euroalasse mittekuuluvate keskpankadega Euroopa Keskpankade Süsteemi raames, julgustada keskpanku enda eeskujul järgima ja seeläbi positiivselt mõjutama kliimameetmete rahastamist. Omavahendite suhtarvu saaks samuti kasutada proaktiivsemalt, kohaldades soodsaid skeeme laenude ja investeringute suhtes, mida peetakse ELi kriteeriumite kohaselt rohelisteks. EKP „peaks suutma pakkuda [...] likviidsust täiendavate ebatraditsiooniliste rahapoliitika meetmete abil“⁽¹⁷⁾ ja nendel vajalikus mahus eraldatud likviidsusel vahenditel peaks olema positiivne mõju kliimameetmetele.

3.10. Üks võimalus kliimameetmete rahastamise suurendamiseks on teha seda avaliku ja erasektori emiteeritud roheliste võlakirjade kaudu, mille aluseks on ELi säästva investeerimise taksonoomial põhinev tugev õigusraamistik. Kavade selle ergutamiseks on hädavajalikud. EIP-l võib olla veelgi suurem roll kahel viisil: andes laene projektidele, mis aitavad kaasa kliimameetmetele otsuste kohustuste kaudu, ja suurendades roheliste võlakirjade emiteerimist. Neid võlakirju saaks Euroopa Keskpank sel juhul oma varaostukava kaudu osta palju suuremas mahus kui seni.

3.11. Kuna lõppkokkuvõttes teevad suurema osa investeringutest kodanikud ja erasektor, rõhutab komitee keskkonnanalaste fiskaalmeetmete ja CO₂ maksustamise kõigi aspektide olulisust, mis on peamine vahend säästva investeerimise kasumlikuks muutmiseks. Samuti soovib komitee rõhutada, et CO₂ maksustamine koos roheliste võlakirjadega parandab keskkonnatõhusust, kapitali akumulierimist ja võla jätkusuutlikkust ning näitab põlvkondadevahelist suuremat õiglustunnet⁽¹⁸⁾.

3.12. Teine võimalik rahastamisallikas võiks olla väärt-paberistamine, mida toetab laenuvaradest koosnev tagatisportfell – tagatisfond, mis võiks sisaldada rohelisi ja võimalikke mittekesekkonnahoidlikke (pruune) varasid. Väärt-paberistamine on roheline, kui tulu kasutatakse keskkonnahoidlike projektide rahastamiseks.

3.13. Komitee peab kestliku Euroopa investeerimiskava elluviimisel üheks peamiseks eelduseks selliste investeerimisprojektide väljatöötamist, mis vastavad ELi strateegilistele eesmärkidele. Selliste investeerimisprojektide olemasolu ei vasta täna veel nõudlusele. Tehniline abi ja nõustamine avaliku halduse kõigil tasanditel aitavad kestlike projekte kindlaks määrata ja ette valmistada ning projektide elluviijate suutlikkust edendada. Selliste projektide kindlaksmääramiseks ja arendamiseks tuleks kasutada hiljuti kogu ELi hõlmavat kestlike investeringute klassifikatsioonisüsteemi (taksonoomiat)⁽¹⁹⁾.

3.14. Vähesese CO₂ heitega majandusele õiglase ülemineku rahastamisel tuleb tagada, et uute tehnoloogiate ja ettevõtete arenguvõimalusi toetataks aktiivselt viisil, mis võimaldab tarbijatel ja kogukondadel, eriti neil, kes on nüüd asjaomastest tootmisprotsessidest välja jäetud, saada võimalikult suurel määral uue tootmisvõimsuse omanikuks ning muudab nad energia- ja transpordisektori kestlike toodete ja teenuste aktiivseteks tootvateks tarbijateks.

3.15. Kuna taastuvate energiaallikate kasutamine on tegelikult väärtuslike loodusvarade „erastamine“, siis tuleks riigi rahaliste vahenditega toetatavate projektide puhul tunnustada nende kuulumist kohalike kogukonnale ja tagada kohalike kogukondade asjakohane osalemine projektidest kasu saamises või nende eest vastutamises.

3.16. Komitee soovib rõhutada pakilist vajadust anda märkimisväärset rahalist abi asutustele, kes võiksid aktiivselt soodustada kodanike, kogukondade või VKEde väikeste, detsentraliseeritud üksikprojektide arendamist ja muutmist suuremateks ja laenukõlblikumateks projektideks. Kuna kodanikuühiskond on ilmselgelt paljude selliste algatustega välja tulemas, soovib komitee aidata kaasa institutsioonilise raamistiku ja suuniste väljatöötamisele, et tagada abi ELi tasandil ning aktiivne koostöö nende algatuste elluviimisel.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/et/news-media/presentations/eus-response-covid-19-outbreak-and-need-unprecedented-solidarity-amongst-member-states>.

⁽¹⁸⁾ <http://documents.worldbank.org/curated/en/808771566321852359/pdf/Financing-Low-Carbon-Transitions-through-Carbon-Pricing-and-Green-Bonds.pdf>.

⁽¹⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-teg-taxonomy_en.

4. Olemasolevad finantsmehhanismid, investeerimistõkked avaliku ja erasektori rahalistele vahenditele ning riigiabi

4.1. Pariisi kokkuleppe kohaselt tuleb rahavood viia kooskõlla heitkoguste vajaliku vähendamise ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arenguga. Seda ja Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärke silmas pidades nõuab komitee silmas pidades nõuab komitee, et kõik olemasolevad ELi finantsmehhanismid oleksid kooskõlas Pariisi kokkuleppega või kliimamuutustele vastupanuvõimelised, samuti kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide ja kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030.

4.2. Arvestades olemasolevaid finantsmehhanisme, on komitee juba vastu võtnud ⁽²⁰⁾ järgmised soovitusel:

— suurendada Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kliimamuutustega võitlemisele suunatud vahendite osakaalu 40 %-ni;

— EL peab näitama üles kliimamuutustevastase võitluse ees seisvate väljakutsete väärilist ambitsioonikust;

— keskmiselt 40 % liidu kogueelarvest (mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027) tuleb eraldada sellele eesmärgile; suurendada Euroopa Ühtekuuluvusfondi vastavat osa praeguse 20 %-ga võrreldes;

4.3. Kliimameetmete avaliku ja erasektori rahastamise asjakohase taseme saavutamise teel ELi ja liikmesriikide tasandil on mitu suurt tõket, mille tõttu on nii leevendamiseks kui ka kohanemiseks saadaval üsna vähe ja ebapiisavalt rahalisi vahendeid ⁽²¹⁾. Tahaksime rõhutada neist kolme.

4.4. Esiteks on ELis endiselt suured otsesed ja kaudsed fossiilkütuste toetused, mis ulatusid Rahvusvaheline Valuutafondi hiljutise hinnangu kohaselt ⁽²²⁾ 2015. aastal 289 miljardi USA dollarini. Need toetused eksisteerivad nii riiklikul kui ka ELi tasandil, põhjustades suuri keskkonna-, sotsiaal- ja majanduskulusid (alternatiivkulusid), mis muudavad olematuks kliimameetmete valdkonnas tehtud edusammud. Kuna need toetused alandavad ka CO₂ hinda, peab komitee vajalikuks need kiiremas korras järk-järgult kaotada ning liikmesriikide riiklikes ja kliimakavades tuleb selleks esitada selge ajakava.

4.5. Teiseks, kuna ELi liikmesriikide eelarvepoliitikat määratleb tavaliselt stabiilsuse ja kasvu pakt ning riigiabi eeskirjad vähendavad riigi rolli ümberkujundavas poliitikas, on kliimameetmete rahastamine jätkuvalt piiratud. Üldise vabastusklausli praegune kasutamine stabiilsuse ja kasvu pakti puhul ⁽²³⁾ ja riigiabi eeskirjade ajutine raamistik ⁽²⁴⁾ on erandid, mida komitee loodab, et kasutatakse maksimaalselt kliimameetmete rahastamiseks.

4.6. Kolmandaks on takistusi erasektori rahastamisel, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks, ning investeeringute tegemisel teadusuuringutesse ja innovatsiooni. Komitee on veendunud, et lisaks Euroopa rohelisele kokkuleppele tuleks lõpule viia ka pangandusliit ja kapitaliturgude liit, pöörates erilist tähelepanu väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate üldisele ja lihtsale juurdepääsule mitmekesisematele ja olulisematele rahastamisvõimalustele kliimaneutraalsele tehnoloogiale üleminekuks.

4.7. Lisaks on osalemine peamiste ELi programmide juhtimises sageli piiratud ja seega ei realiseerita sidusrühmade osalemise tõelisi eeliseid, milleks on demokraatlik osalemine ja järelevalve ning riiklike vahendite suunamine sotsiaalselt kõige soovitatavate eesmärkide täitmiseks. Seetõttu tuleb võimaldada valitsuste sidusrühmade, kodanikuühiskonna organisatsioonide, sotsiaalpartnerite, teadusringkondade ja ettevõtjate laiemat osalemist.

⁽²⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>.

⁽²¹⁾ EMSK arvamus teemal „Valitsusväliste osalejate juurdepääsu lihtsustamine kliimamuutustega seotud rahastamisele“ (ELT C 110, 22.3.2019, lk 14).

⁽²²⁾ <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/02/Global-Fossil-Fuel-Subsidies-Remain-Large-An-Update-Based-on-Country-Level-Estimates-46509>.

⁽²³⁾ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/03/23/statement-of-eu-ministers-of-finance-on-the-stability-and-growth-pact-in-light-of-the-covid-19-crisis/>.

⁽²⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_496.

4.8. ELi CO₂ turu hinnad on COVID-19 kriisi põhjustatud majandussurutise tõttu järsult langenud, mis rõhutab vajadust süsteemi tugevdada, et sarnastele šokkidele paremini vastu seista. Vahetult enne kriisi oli ELi heitkogustega kauplemise süsteemi hind 25 eurot tonni kohta, mis aitas kaasa söe tootmise järkjärgulisele lõpetamisele. Praeguse hinnalanguse tõttu on pruunsöejaamade kasumlikkus kahjuks juba paranenud. Hinnalangus tähendab ka liikmesriikidele saastekvootide enampakkumisest saadavate tulude vähenemist. Madalam CO₂ hind tähendab väiksemat avatust CO₂ hinnasignaale, et stimuleerida heitkoguste vähendamist. See on eriti oluline suurte saastavate tööstussektorite (teras, kemikaalid, tsement) ja lennundussektori jaoks. **ELi heitkoguste kauplemise süsteemi turustabiilsusreserv** on turult ülemääraseid toetusi absorbeerinud alates 2019. aasta algusest, mis on 25-eurose hinna peamine põhjus. Ta jätkab ülejäägi kõrvaldamist ja tühistab need load hiljem. Stabiilsusreserv kavandati siiski selleks, et tulla toime aastate jooksul kuhjunud varasema ülepakkumisega. Praeguste või tulevaste ülejääkidega tegelemine ei ole otstarbekohane. Stabiilsusreservi tuleb tugevdada ⁽²⁵⁾ ELi kliimaõiguse rakendamise ja ELi CO₂ turu eeskirjade eelseisva läbivaatamise kontekstis.

4.9. Komitee toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut, et uus ELi eelarve, mida rakendatakse aastatel 2021–2027, peaks pakkuma Euroopa kõrge kapitalikuluga riikidele võimalust arendada taastuvenergia projekte ELi tagatismehhanismi rahalise toetuse abil. Kapitalikulu vähendamine alandaks Kreeka maismaa tuuleparkide elektrienergia tasandatud kulusid ⁽²⁶⁾ 20 % võrra (5,7 eurosendilt kilovatt-tunnis 4,6 eurosendile kilovatt-tunnis) võrreldes stsenaariumiga, kus riskide kõrvaldamise meetmeid ei kasutata.

4.10. Komitee on veendunud, et arusaadavamad ja läbipaistvamad **riigiabi**eeskirjad aitaksid selgitada nii riigiasutustele kui ka valitsusvälistele osalejatele, milliseid poliitikavaldkondi ja sektoreid tuleks rahastada. Lisaks nõuab komitee liikmesriikide riigiabikavade rangemat hindamist, pidades silmas tasakaalu saastajate rahastamise ja vähese CO₂ heitega majandusele ülemineku toetamise vahel.

4.11. Komitee juhib tähelepanu sellele, et muudetud üldise grupierandi määruse ja energia säästmiseks antava riigiabi suuniste täieliku potentsiaali ärakasutamiseks energiasüsteemi ümberkujundamisel tuleb ⁽²⁷⁾ need dokumendid koostada selgelt ning lisada näiteid projektidest või käitajatest (nt taastuvenergia kogukondadest), mida liikmesriigid võivad valida, ning et keskkonnakaitsega tegelevatele kodanikuühiskonna organisatsioonidele tuleb anda huvitatud poole staatus vastavalt rakendusmääruse artikli 1 punktile h, ⁽²⁸⁾ ⁽²⁹⁾.

5. Probleemid kliimamuutustega kohanemise rahastamisel

5.1. Kliimamuutusi käsitlevas Pariisi kokkuleppes kutsutakse üles võtma meetmeid nii kliimamuutuste põhjuste kui ka tagajärgede käsitlemiseks. Kliimamuutuste põhjustega tuleb tegeleda kasvuhooenergia heitkoguste märkimisväärse vähendamise kaudu (s.o leevendamine) ja kliimamuutuste tagajärgede käsitlemiseks on oluline panna samaväärselt rõhku investeringutele kliimamuutustele vastupanu võimesse (s.o kohanemine).

5.2. Hiljutine uuring on näidanud, et kohanemisprogrammide (nt varajase hoiatamise süsteemid, taristu vastupanuvõimeliseks muutmine, kuivpõllunduse edendamine või veeressursside majandamine) tulude ja kasu suhe on vahemikus 5: 1 kuni 10: 1 ⁽³⁰⁾. Sama uuring näitab, et kohanemine võib kaasa tuua kolmekordse kasu: välditakse kliimamuutustest tingitud kahjusid, investeerimisprogrammidest saadakse majanduslikku kasu ning luuakse sotsiaalsed ja keskkonnavalased eelised.

⁽²⁵⁾ <https://carbonmarketwatch.org/publications/avoiding-a-carbon-crash-how-to-phase-out-coal-and-strengthen-the-eu-ets/>.

⁽²⁶⁾ https://www.agora-energiewende.de/fileadmin2/Projekte/2019/De-risking_SEE/161_Unlocking_SEE_EN_WEB.pdf.

⁽²⁷⁾ Vt ka ClientEarthi panust energia säästmiseks antava riigiabi toimivuskontrolli avalikku arutellu, juuli 2019, <https://www.documents.clientearth.org/library/download-info/clientearths-response-to-the-targeted-consultation-for-the-evaluation-of-the-guidelines-on-state-aid-for-environmental-protection-and-energy-2014-2020/>.

⁽²⁸⁾ Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 248, 24.9.2015, lk 9).

⁽²⁹⁾ Vt ka EMSK arvamus „Kodanikuühiskonna konstruktiivsem roll keskkonnavalaste õigusaktide rakendamisel“ (ELT C 47, 11.2.2020, lk 50), punkt 2.1.13, ja EMSK arvamus „ELi meetmed keskkonnanõuete täitmise ja keskkonnavalase juhtimise parandamiseks“ (ELT C 283, 10.8.2018, lk 83), punktid 3.5.8 ja 3.5.9.

⁽³⁰⁾ Ülemaailmne kliimamuutustega kohanemise komisjon, Maailma Loodusvarade Instituut, september 2019.

5.3. Komitee toetab ulatuslike volituste andmist uue ELi kohanemisstrateegia väljatöötamiseks ja rõhutab pakilist vajadust töötada välja pädev ja usaldusväärne otsustusprotsess ELi ning liikmesriikide tasandil, et eelnimetatud samaväärne rõhuasetus leevendamise- ja kohanemismeetmete rahastamisel annaks tulemuseks olemasolevate ja tulevaste rahaliste vahendite optimaalse jaotumise nende kahe prioriteedi vahel. Sama oluline on arutelu kohanemiseks vajalike rahaliste vahendite uuendusliku kasutuselevõtu üle.

5.4. Komitee leiab, et kohanemismeetmed võivad aidata märkimisväärselt kaasa ülemineku ja COVID-19 järgse taastamise õiglasemale rakendamisele. Kogukondadel ja piirkondadel, mida kliimamuutuste kahjulik mõju keskmisest rohkem puudutab, tuleks aidata sellisele mõjule ja tuvastatud riskidele vastata. See kehtib eriti kogukondade ja piirkondade kohta, kus kasvuhoonegaaside heitkogused on nii praegu kui ka ajalooliselt olnud keskmisest väiksemad.

5.5. Kohanemismeetmete jaoks ettenähtud rahalistele vahenditele õiglase juurdepääsu tagamiseks kutsub komitee üles pakkuma mõjutatud piirkondadele tehnilist ja korralduslikku abi ning looma selleks võimaluse korral nii ELi, liikmesriikide kui ka piirkondade tasandil eraldi **õiglase kohanemise fondid**.

5.6. Kui leevendamise eesmärgid on selged (nt hoida maailma keskmise temperatuuri tõusu alla 1,5 °C või vähendada heitkoguseid teatava hulga võrra võrdlusaasta suhtes), siis kohanemiseesmärkide seadmine on keeruline. Need on aga tõhusa kohanemise saavutamiseks vajalikud. Komitee toetab abivajaduse indeksite kehtestamist, mis on abiks kohanemisstrateegia juhtimisel ja kohanemiseesmärkide seadmisel. Abivajaduse indeksid tuleks välja töötada kolmes mõõtmes: geograafiline või piirkondlik abivajadus, valdkondlik või majanduslik abivajadus ning sotsiaalne abivajadus.

6. Uued rahalised vahendid kliimameetmetes osalevate valitsusväliste osalejate jaoks

6.1. Kodanikuühiskonna organisatsioonid ning riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused ei vaja üksnes juurdepääsu rahastamisvahenditele, vaid peavad ka aktiivselt osalema selliste projektide, algatuste ja meetmete kavandamisel ning rakendamisel, mis aitavad kaasa heitkoguste vähendamisele ja kogukondade kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimeliseks muutmisele⁽³¹⁾.

6.2. Komitee toetab Euroopa solidaarsuskorpuse programmi, mis ühendab noori kaasavama ühiskonna loomise nimel, toetades haavatavaid isikuid ja reageerides ühiskondlikele probleemidele⁽³²⁾. Pidades silmas kliimamuutustest tingitud hädaolukorda ja kogu ELi noorte selget motivatsiooni, soovib komitee olemasolevaid vahendeid märkimisväärselt suurendada ja käivitada **Euroopa kliimameetmete solidaarsuskorpuse** raames sihtotstarbelise alaprogrammi, mis võimaldaks kõigil huvitatud noortel ja vastuvõtvatel organisatsioonidel toetada kogukonnaalgatusi kogu ELis kiireloomuliste kliimameetmete võtmiseks.

6.3. Komitee nõuab olemasolevate ELi ja liikmesriikide rahaliste vahendite märkimisväärset suurendamist, eelkõige vahendeid kohalike omavalitsuste ja organiseeritud kodanikuühiskonna koostööks eesmärgiga arendada kogukonnapõhiseid ja kogukonna hallatavaid vähese CO₂ heitega energia- ja transpordiprojekte. Komitee märgib, et kliimamuutustega seotud rahastamine võib COVID-19 taastumise ajal olla veelgi keerulisem, kuna avaliku ja erasektori ressursside kättesaadavus tõenäoliselt väheneb, samal ajal kui rahastamisvajadused suurenevad.

6.4. Komitee on üldiselt seisukohal, et EL peab hakkama investeerima meetmetesse, mis muudavad meie sotsiaal-majandusliku süsteemi kriisile vastupidavaks, pannes aluse rohelisele ringmajandusele, mis tugineb looduspõhiste lahendustele ja on suunatud üldsuse heaolule. Nüüd on aeg kasutada ära süsteemseid majandusmuutusi ja hea uudis on see, et meil on olemas tegevuskava: ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 (17 kestliku arengu eesmärki) ja Euroopa Komisjoni Euroopa rohelise kokkuleppe kombinatsioon.

⁽³¹⁾ EMSK arvamus teemal „Valitsusväliste osalejate juurdepääsu lihtsustamine kliimamuutustega seotud rahastamisele“ (ELT C 110, 22.3.2019, lk 14) ja uuring „Toolbox for multi-stakeholder climate partnerships. A policy framework to stimulate bottom-up climate actions“ (Mitmeid sidusrühmi ühendavate kliimapartnerluste töövahendid: alt üles suunatud kliimameetmeid soodustav poliitikaraamistik).

⁽³²⁾ https://europa.eu/youth/solidarity_et.

7. Ülemaailmne ja geopoliitiline aspekt

7.1. COVID-19 kriis tuleb meile meelde elektri asendamatu rolli meie elus ning toob esile elektritaristu ja oskusteabe kriitilise väärtuse. Kriis annab aimu sellest, kuidas see roll tulevikus laieneb ja areneb. Kuidas saab puhtale energiale üleminek aidata kaasa majanduse elavdamisele? See võib luua ambitsioonika tegevuskava töökohtade loomiseks ja kliimamuutustega seotud eesmärkide saavutamiseks: näiteks võib energiasüsteemide moderniseerimine aidata kaasa töökohtade loomisele ja majanduskasvule, kaitstes samal ajal ka kliimat. Valitsused teevad otseselt või kaudselt rohkem kui 70 % ülemaailmsetest energiainvesteeringutest. Praegusel kriisiajal on nende tegevus olulisem kui kunagi varem. Poliitikaraamistikud võivad suunata energiaga seotud investeeringuid aktiivselt säästvamale teele. Esmatähtsaks tuleks pidada energiatööstuses rakendatavaid stiimuliprogramme, et toetada olemasolevat tööjõudu, luua uusi töökohti ja vähendada heitkoguseid.

7.2. Ülemaailmsed naftaturud seisavad silmitsi enneolematu olukorraga; kas taastuenergia kasutamine saab hoo sisse või vastupidi – viibib? Üldiselt muudavad madalad (negatiivsed) naftahinnad rohelise energia vähem konkurentsivõimeliseks, kuid naftaeksportijate jaoks tähendab soodushind suuremat majanduslikku stiimulit investeerida taastuvasse energiaallikatesse, samal ajal kui investorid võivad tõlgendada seda kui märki sellest, et naftamarginaalid saavad olema väikesed, ja panevad seega suurema osa oma kapitalist rohelistesse ressurssidesse.

7.3. Komitee on veendunud, et Euroopa rohelise kokkuleppe raames tuleks kaitsta ELi ja eriti nende VKEde rahvusvahelist konkurentsivõimet, kellele pakuvad üha enam konkurentsi tärkava turumajandusega riigid, üleminekust tulenevate ohtude eest, mis on seotud taotletud CO₂-neutraalsuse eesmärgi saavutamise poliitikaga, kuid millel võivad olla soovimatud kõrvalmõjud rahvusvahelisele konkurentsivõimele.

7.4. On selge, et Euroopa rohelise kokkuleppe rakendamine kahjustab fossiilkütuste ELi importijate huve nii ettevõtete kui ka riigi tasandil. Komitee arvates peab EL kiiresti parandama vastupanuvõimet kõigi kolmandate riikide potentsiaalselt suurenevate jõupingutuste suhtes aeglustada Euroopa rohelise kokkuleppe rakendamist, ning töötama välja tõhusamad mehhanismid praeguste jõupingutuste tuvastamiseks ja neile reageerimiseks.

7.5. Komitee nõuab Pariisi kokkuleppe muutmist oluliseks klauslikuks kõigis tulevastes ELi kaubanduslepingutes ning aktiivse ELi kliimadiplomaatia loomist, mille eesmärk on koostöös ELi liikmesriikidega võidelda kliimamuutuste ja nende tagajärgedega üle kogu maailma ning nendega kohaneda. EL peaks tegelema probleemidega, mis on seotud kliimamuutuste suurenevatest füüsilistest ohtudest tulenevate kindlustuskulude kasvuga, Pariisi kokkuleppe artikli 6 rakendamisega ja CO₂ maailmaturu hinna saavutamise seotud CO₂-turgude kaudu maailma tasandil.

7.6. Komitee toetab ettepanekuid piiril kohaldatava süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi kohta ja nõuab, et võetaks meetmeid tökete kaotamiseks energiatõhusatelt ja vähese kasvuhoonegaaside heitega toodetelt ning selleks, et kaubanduslepingute kaudu edendada investeerimist taastuenergiasse.

Brüssel, 11. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EMSK TÄISKOGU 552. ISTUNGJÄRK (+ TELEKONVERENTS INTERACTIO VAHENDUSEL),
10.6.2020–11.6.2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa standardimist käsitlev liidu töökava aastaks 2020““

(COM(2019) 486 final)

(2020/C 311/05)

Raportöör: **Gerardo LARGHI**

Kaasraportöör: **Elżbieta SZADZIŃSKA**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Komisjon, 19.12.2019
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	2.3.2020
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärg nr	552
Hääletuse tulemus	206/0/7
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub Euroopa Komisjoniga seisukohas, et standardimine on ühtse turu strateegia rakendamisel väga oluline ja seda tuleb pidevalt ajakohastada.

1.2. Komitee usub, et Euroopa standardimissüsteemi on hädavajalik ajakohastada, reageerimaks üleilmsetele probleemidele uuendusliku koostöö abil, et töötada kiiresti muutuvus tehnoloogilises keskkonnas välja vajalikud standardid.

1.3. Komitee on seisukohal, et eri valdkondi ühendavatel vajadustel (keskkonnahoidlikkus, Euroopa roheline kokkulepe, ringmajandus) põhinev uus modulaarne tegevusmeetod nõuab valdkondadevahelist lähenemist.

1.4. Komitee märgib, et töökava aastaks 2020 sisaldab uusi eesmärke lisaks eelnevalt kindlaks määratud prioriteetide arendamisele ja rakendamisele.

1.5. Komitee arvamuse kohaselt peab standardimisega alustama teadus- ja arendustegevuse etapis tööstuse, VKEde esindajate ja sotsiaalmajanduse ning tarbijate, sotsiaalpartnerite, keskkonnakaitsjate ja kodanikuühiskonna sidusrühmade toetusel.

1.6. Komitee jaoks on oluline koostada mitmeaastane finantsraamistik, et ettenähtud meetmed konkreetset ellu viia, soodustades rahaliselt ja organisatsiooniliselt kõige nõrgemate ja vähemate võimalustega organisatsioonide ning esindusorganite kaasavat osalust.

1.7. Komitee nõustub, et tehisintellektil on ühtse turu jaoks oluline roll, ning on seisukohal, et kehtivaid ohutusalasid õigusakte tuleks ajakohastada. Eeskätt tuleks standardimisel tehnoloogilise ohutuse vallas kaasata usaldusväärse tehisintellekti eetikasuunised, mis töötati välja 2019. aastal inimkeskse tehisintellekti edendamiseks.

1.8. Komitee nõuab, et keskkonnavalased miinimumnõuded muudetakс riigihangetes kohustuslikeks standarditeks ning et eelistatava nõudena lisataks nende hulka teisest toorainete kasutamine.

1.9. Komitee väljendab heameelt asjade interneti ja küberturvalisuse standardimise uue taotluse esitamise võimaluse üle ohutuse, privaatsuse ja ühenduvuse kaitseks.

1.10. Komitee loodab, et elektrooniliste terviseandmete Euroopa andmevahetusvorming tagab tipptasemel standardite arendamise kaudu võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse.

1.11. Komitee märgib, et isejuhtivate sõidukite süsteemide võimalik tõrge, andmete turvalisus, küberründed, teabevahetus ja eetilised küsimused eeldavad konkreetsete standardite väljatöötamist.

1.12. Komitee tunneb heameelt komisjoni taotluse üle arendada võtmetähtsusega sektorites, nagu keskkonnakaitse, sotsiaalne kaasatus ja kaupade ühtne turg, harmoneeritud standardeid või need läbi vaadata. Komitee toetab ettepanekut töötada välja eeskirjad plastkalapüügivahendite ringlussevõtuks ja korduskasutamiseks, pürotehniliste toodete ohutuse nõuded, tarbekaupades kasutatavate ja piiratud kasutusega ainete migratsiooni piirnormid, elektrimootorite ja kodumasinade energiatõhususe nõuded, väetiste ja ehitistega seotud nõuded. Eriti suurt tähtsust omistatakse otsusele eraldada vahendeid tootmistehnoloogiate ühtlustamiseks terasetootmises.

1.13. Komitee toetab kaasavat lähenemisviisi standardimisele, hõlmates ka tööalase konkurentsivõime, sotsiaalsete õiguste, bioloogilise mitmekesisuse austamise ja keskkonnavalaseid eesmärke. Komitee arvates hõlbustab see üleminekut nõuetele vastavusele ühilduvusele ja kujutab endast positiivset konkurentsivõime tegurit Euroopa süsteemi jaoks.

1.14. Komitee on seisukohal, et toodete kavandatud vananemise varasemast tavast tuleks lahti lasta õigusnormide ja standardimise abil.

1.15. Komitee toetab selliste standardite väljatöötamist, mis võimaldavad puuetega inimestele ja digitaalselt kirjaoskamatutele paremat juurdepääsu ühtse turu toodetele ja teenustele.

1.16. Komitee avaldab omapoolset toetust poliitilisele dialoogile rahvusvaheliste standardiorganisatsioonidega ja kahepoolsetele läbirääkimistele väljaspool Euroopat asuvate riikidega.

1.17. Komitee väljendab heameelt komisjoni võetud meetmete üle sidusrühmade osalemise toetamiseks standardimistegevuses.

1.18. Komitee kutsub kõiki asjaosalisi üles looma Euroopa standardimissüsteemi kaasavuse küsimuses ajutise foorumi, mille ülesanne on korraldada igal aastal avalikke arutelusid, et hinnata selles valdkonnas tehtud edusamme.

1.19. Komitee nõustub komisjoniga niisuguse tegevuskava koostamise osas, millega nähakse ette kaitse- ja kosmosevaldkonna standardimine, toetatakse ringmajanduse normide standardite väljatöötamist ning arendatakse sotsiaalmajanduse sektori standardeid.

1.20. Komitee nõuab, et Euroopa standardimisalased dokumendid koostataks lõppkasutajatele, nagu VKEdele ja tarbijatele, lihtsasti mõistetavas keeles.

2. Euroopa Komisjoni ettepanekud

2.1. Kooskõlas määrusega (EL) nr 1025/2012 avaldas komisjon teatise, milles esitati Euroopa standardimist käsitlevat Euroopa Liidu töökava aastaks 2020. Selles töökavas kirjeldatakse meetmeid, mida komisjon kavatseb 2020. aastal võtta, et parandada Euroopa standardimissüsteemi juhtimist, kaasavust ja rahvusvahelist mõju.

2.2. Selle kava kohaselt hõlmavad Euroopa standardimise strateegilised prioriteetid ELi õigusaktide ja poliitika toetuseks järgmisi meetmeid:

- plastkalapüügivahendite ringlussevõtu ja korduskasutamisega seotud meetmed ⁽¹⁾;
- ökodisaininõuetega seotud meetmed, et toetada konkreetsete tootekategooriatega seotud rakendusakte ⁽²⁾;
- pürotehniliste toodetega seotud meetmed ja viimased tehnoloogilised arengusuunad nimetatud valdkonnas ⁽³⁾;
- radionukliidide kalibreerimisseadmete konstrueerimise, tootmise, paigaldamise, kasutamise ja nende toimivuse kontrolliga seotud meetmed ⁽⁴⁾;
- plahvatusohtlikus keskkonnas kasutamiseks mõeldud seadmete ja kaitsesüsteemidega seotud meetmed eesmärgiga võtta arvesse tehnoloogilist arengut ⁽⁵⁾;
- väetistega seotud meetmed ⁽⁶⁾;
- meetmed, et töötada välja piiratud kasutusega ainete (polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud) migratsiooni piirnormid tarbekaupades kasutatavate kumm- ja plastmaterjalide puhul ⁽⁷⁾;
- ehitustoodete esitlemisel kasutatava tehnilise sõnavaraga seotud meetmed ⁽⁸⁾;
- akrediteerimise ja vastavushindamisega seotud meetmed ⁽⁹⁾;
- toodetele ja teenustele ligipääsetavuse nõuete täitmisega seotud meetmed ⁽¹⁰⁾;
- tehisintellekti, ⁽¹¹⁾ asjade interneti ja küberturvalisusega seotud meetmed ⁽¹²⁾;
- elektrooniliste terviseandmete Euroopa andmevahetusvorminguga seotud meetmed;
- kõiki sõidukiklasse hõlmavate koostoimeliste süsteemide koostalitlusvõimega seotud meetmed;
- raudteetranspordi jaoks väga olulised digiülemineku, automatiseerimise ja küberturvalisusega seotud meetmed ⁽¹³⁾;
- Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmiga seotud meetmed ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁾ Vt kalapüügivahenditega seotud tegevusi ja meetmeid Euroopa strateegiast plasti kohta ringmajanduses (COM(2018) 28 final) ja meedet 13, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽²⁾ Vt üksikasju käesoleva teatise lisas esitatud meetmetest 1–3.

⁽³⁾ Vt meede 7, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽⁴⁾ Vt meede 8, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽⁵⁾ Vt meede 6, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽⁶⁾ Vt meede 5, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽⁷⁾ Vt meede 4, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽⁸⁾ Vt meede 9, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽⁹⁾ Vt meede 11, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽¹⁰⁾ Vt meede 12, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽¹¹⁾ COM(2018) 237 final.

⁽¹²⁾ COM(2017) 477 final.

⁽¹³⁾ Vt meede 10, mis on esitatud käesoleva teatise lisas.

⁽¹⁴⁾ Määrus (EL) 2018/1092.

2.2.1. Lisaks kavatses komisjon teha ka järgmist:

- jätkata koostööd rahvusvaheliste standardimisasutustega;
- kaubanduslepingute (Hiina, Singapuri, Austraalia, Uus-Meremaa, Indoneesia, Mercosuriga jne) peamise aruteluküsimusena teha koostööd standardimise valdkonnas, et suurendada kaubavahetust ja tugevdada konkurentsivõimet, tööhõivet ja majanduskasvu Euroopas;
- jätkata juhtimisprotsessi toetamist kõigi talle kättesaadavate asjakohaste vahenditega, nimelt standardikomitee, IKT standardimist käsitleva sidusrühmi ühendava platvormi ja Euroopa standardiorganisatsioonidega peetavate struktureeritud dialoogide kaudu;
- toetada jätkuvalt VKEsid, tarbijaid, keskkonnahuve ja ametiühinguid esindavate sidusrühmade osalemist standardimisprotsessis (edaspidi ⁽¹⁵⁾ „III lisa tingimustele vastavad organisatsioonid“) ⁽¹⁶⁾;
- hinnata mõju ühtsele turule ⁽¹⁷⁾ vahe- ja lõpphindamise raames ning kindlaksmääratud kõrgetasemeliste peamiste tulemusnäitajate pideva jälgimise teel;
- avalikustada 2019. aastal uuring standardimise funktsioonide ja mõju ning Euroopa standardite kohta ELis; uuringu tulemused avalikustatakse 2021. aastal.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee nõustub Euroopa Komisjoniga seisukohas, et standardimine on ühtse turu strateegia rakendamisel väga oluline.

3.2. Komitee on seisukohal, et ohutusalasid tehnilisi standardeid ja sama valdkonna õigusnorme tuleb korrapäraselt ajakohastada, eeskätt pidades silmas ohte, mis uusima tehnoloogia rakendamisega kaasneda võivad.

3.3. Komitee märgib, et lisaks vastavuse nõudele, mis hõlmab standarditest kinnipidamise põhimõtet, ja tulemuslikkuse (tõhusus, vastupidavus jne) nõudele on kindlasti vaja vastu võtta eri valdkondi ühendavatel vajadustel (nagu keskkonnahoidlikkus, Euroopa roheline kokkulepe, ringmajandus) põhinev uus modulaarne lähenemisviis. Seepärast on komisjon oma lähenemisviisi õigesti ajakohastanud, nagu on märgitud rohelises kokkuleppes ja komisjoni üldises 2020. aasta tööprogrammis.

3.4. Komisjon nõustub taas, ⁽¹⁸⁾ et kiiremas korras tuleks tõhusalt ajakohastada Euroopa standardimissüsteemi. Samuti peab komitee oluliseks uut ühist tulevikuvisioni ja konkreetseid meetmeid, et tegeleda – jätkuvalt vabatahtlikkuse alusel – üleilmsete standardimisülesannetega uuendusliku koostöö kaudu, mis põhineb konsensusel standardite õigeaegse väljatöötamise suhtes kiiresti muutuvast tehnoloogilises keskkonnas.

3.5. Komitee märgib, et 2020. aasta töökava sisaldab uusi eesmärke lisaks eelnevalt kindlaks määratud prioriteetide arendamisele ja rakendamisele, et kohendada Euroopa standardimissüsteemi pidevalt muutuva rahvusvahelise keskkonna ja üleilmsel turul valitsevate probleemidega.

3.6. Komitee arvates tuleks standardimisprotsessi alustada teadus- ja arendustegevuse etapis standardite kehtestamisega samaaegsete ja sellele eelnevate meetmete kaudu ning tugevdades Euroopa standardite rahvusvahelisele tasandile üleviimise mehhanisme. Kuid seda saab teha üksnes tööstuse, VKEde esindajate ja sotsiaalmajanduse ning tarbijate, sotsiaalpartnerite, keskkonnakaitsjate ja kodanikuühiskonna sidusrühmade toetusel.

⁽¹⁵⁾ Väikeettevõtete suhtes kehtivad standardid (SBS), tarbijate standardimises osalemise koordineerimise Euroopa ühing (ANEC), Euroopa Ametiühingute Keskkliit (ETUC) ja Euroopa kodanike keskkondlik standardiorganisatsioon (ECOS).

⁽¹⁶⁾ Euroopa standardimist käsitleva määruse (EL) nr 1025/2012 III lisa.

⁽¹⁷⁾ COM(2018) 441 final.

⁽¹⁸⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 69.

3.7. Komitee kutsub kõiki partnereid üles tegutsema aktiivselt selle nimel, et kooskõlastada kiiresti ja tõhusalt Euroopa erinevaid kavandamis-, arendamis- ja järelevalvesüsteeme.

3.8. Ettenähtud meetmete konkreetseks elluviimiseks on oluline kujundada välja asjakohane mitmeaastane finantsraamistik, ⁽¹⁹⁾ toetades rahaliselt ja organisatsiooniliselt kõige nõrgemate ja vähemate võimalustega organisatsioonide ja esindusorganite kaasavat osalemist. Selleks tuleks kasutada meetmeid tehnilis-normatiivsete standardite väljatöötamiseks ning meetmeid teadlikkuse, koolitamise ja mõistmise, Euroopa tasandil kaasamise ning rahvusvahelise mõõtmelise valdkonnas.

3.9. Komitee toetab standardite väljatöötamist ringmajanduse valdkonnas, et anda otsustav panus säästva tootmise ning seega ka loodusvarade ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamise soodustamiseks ⁽²⁰⁾.

3.10. Lisaks nõuab komitee standardite väljatöötamist sotsiaalmajanduse valdkonnas eesmärgiga levitada parimaid tavasid ning parandada selle meie majanduse jaoks niivõrd olulise sektori sotsiaalset ja majanduslikku potentsiaali.

3.11. Komitee nõuab, et keskkonnavalaselt miinimumnõuded muudetaks riigihangetes kohustuslikeks standarditeks ning eelistatava nõudena lisataks nende hulka teiseste toorainete kasutamine.

3.12. Komitee nõustub tehisintellekti olulise rolliga ühtse turu jaoks ning on seisukohal, et kehtivaid ohutusalaalseid norme ja eeskirju tuleks ajakohastada, et tegeleda tehisintellekti kasutuselevõttust tingitud uute ohtudega, lisades õigusaktidesse usaldusväärse tehisintellekti tagavad eetikasuunised, mis töötati välja 2019. aastal inimkeskse tehisintellekti edendamiseks.

3.13. Komitee väljendab heameelt asjade interneti ja küberturvalisuse standardimise uue taotluse esitamise võimaluse üle, et kaitsta ohutust, privaatsust ja ühenduvust.

3.14. Komitee loodab, et elektrooniliste terviseandmete Euroopa andmevahetusvorming tagab tipptasemel standardite arendamise kaudu võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse.

3.15. Isejuhtivad sõidukid kuuluvad samuti suure riskiga toodete hulka ja nende tarbeks tuleb välja töötada eristandardid.

3.16. Komitee tunnustab uue rohelise kokkuleppe kasuks tehtud valikuga kooskõlas olevat komisjoni taotlust töötada välja harmoneeritud standardid või need läbi vaadata võtmetähtsusega sektorites, nagu ühtne turg, tootmistehnoloogiad terasetootmises, kaitse- ja kosmosesektor, keskkonnakaitse ja sotsiaalne kaasatus. Komitee toetab ettepanekut töötada välja eeskirjad plastkalapüügi vahendite ringlussevõtuks ja korduskasutamiseks, pürotehniliste toodete ohutusnõuded, tarbekaupades kasutatavate ja piiratud kasutusega ainete migratsiooni piirnormid, elektrimootorite ja kodumasinate energiatõhususe nõuded, väetiste ja ehitistega seotud nõuded.

3.17. Komitee märgib, et toodete kavandatud vananemine tekitab tarbijatele aastas umbes 100 miljardi euro ulatuses kulutusi: selline tava tuleks seadusega keelata ja sellest standardimise abil lahti lasta.

3.18. Komitee toetab selliste standardite väljatöötamist, mis võimaldavad puuetega inimestele paremat juurdepääsu ühtse turu toodetele ja teenustele. Komitee rõhutab, et puuetega inimeste heaks elluviidava standardimise käigus tuleks käsitleda ka tööhõive- ja sotsiaalse kaasatuse standardeid.

3.19. Komitee avaldab omapoolset toetust poliitilisele dialoogile rahvusvaheliste standardiorganisatsioonidega ja kahepoolsetele läbirääkimistele väljaspool Euroopat asuvate riikidega.

⁽¹⁹⁾ Vt ühtse turu strateegia kohase standardimise ühisalgatuse lisa, mis on kättesaadav järgmisel veebiaadressil: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/ET/3-2016-3211-ET-F1-1-ANNEX-1.PDF>.

⁽²⁰⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 98; ELT C 367, 10.10.2018, lk 97; ELT C 283, 10.8.2018, lk 61 ja ELT C 62, 15.2.2019, lk 207.

3.20. Komitee kutsub uuesti üles tegema järelevalvet peamiste standardimises osalejate algatuste üle, mille eesmärk on saavutada võimalikult paljude sidusrühmade osalemine Euroopa standardimissüsteemis. Komitee teeb iseäranis ettepaneku edendada kõiki meetmeid normide levitamiseks, kooskõlastamiseks ja neist teavitamiseks, võimalusel ka Euroopa standardimissüsteemi kaasavuse küsimuses ajutise foorumi loomise kaudu, et hinnata igal aastal selles valdkonnas tehtud edusamme.

3.21. Komitee juhib komisjoni tähelepanu mõjule, mida standardimises tehtud valikud võivad avaldada ühiskondlikule elule, nt liikuvusega seotud küsimustes, nagu ilmnes arutelude käigus komisjoni ja sidusrühmade vahel. Seepärast ei tohi niisugusel tundlikul teemal dialoogi lõpetada, vaid jätkata koostööd kõigi ELi asutuste ja huvirühmade vahel.

3.22. Komitee nõuab, et võetaks arvesse, missugust mõju võib standarditele ligipääsetavus avaldada inimestele, kes on uuendustele vähem vastuvõtlikud, nagu osa eakatest ja digitaalselt kirjaoskamatud, samuti majanduslikku toimet, mis sellisel nähtusel on seoses VKEdega.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Mis puudutab ökodisaini, ⁽²¹⁾ on oluline töötada välja asjakohased head tavad, millega määratakse kindlaks tehnilised nõuded ja mis pakuvad lühikese aja jooksul uute teemade kohta vabatahtlikke suuniseid, olemata veel tehniliste standarditena kinnitatud.

4.2. Komisjon andis ökodisaini ja energiamärgistust ⁽²²⁾ käsitleva 2016.–2019. aasta töökava ⁽²³⁾ raames välja mitu määrust ⁽²⁴⁾. Kõigi nende toodete kohta on käimas üle 40 standardimismaandaadi menetluse.

4.3. Komisjon esitas soovitusi, ⁽²⁵⁾ milles antakse juhiseid tööstuse abistamiseks vabatahtlike kokkulepete otsinguil – õigusloome alternatiivina ja selle toetuseks – ning mis sisaldab läbivaatamisklauslit. Läbivaatamise käigus on oluline hõlmata ringmajanduse, ressursitõhususe, parandatavuse, ringlussevõetavuse ja kestvusega seotud aspektid.

4.4. **Kaasavus.** Komitee rõhutab taas vajadust hõlbustada ligipääsu standardimisprotsessile VKEde ja ühiskonna sidusrühmade jaoks ning standardimise võtmeosalejate jõupingutuste üksikasjalikku jälgimist, et suurendada Euroopa standardimissüsteemi kaasavust ⁽²⁶⁾. Komitee arvates võib 5. novembril 2019. aastal komitees korraldatud üritust, kus käsitleti Euroopa standardimissüsteemi kaasavust, pidada näiteks koostööst ja konstruktiivsetest läbirääkimistest institutsioonide ja sidusrühmade vahel.

4.5. **Toetus Euroopa standarditele maailma tasandil.** Tarvis on suuremat mõjusust, esindussuutlikkust, pädevust ja järjepidevust iseäranis ISO/IEC/ITU raames ja eelkõige väikeettevõtjate, tarbijate ja keskkonnaorganisatsioonide puhul ning mitmepoolsetes ja vabakaubanduslepingutes.

4.5.1. Kooskõlas oma seisukohaga ringmajanduse kohta leiab komitee, et ka valik ühtlustada liikuvuspoliitika meetmeid on Euroopa jaoks oluline samm säästva liikuvuse saavutamise suunas ⁽²⁷⁾.

4.6. Komitee on seisukohal, et otsustava tähtsusega on see, kui kiiresti suudetakse reageerida Euroopa tootmissüsteemi vajadustele standardimise valdkonnas. Selles kontekstis on oluline, et jätkataks uute töömeetodite alal kogunenud struktuurilise mahajäämuse vähendamiseks.

⁽²¹⁾ Teatise COM(2019) 486 lisa punktid 1, 2 ja 3, kehtestatud direktiivis 2005/32/EÜ ja uuesti sõnastatud direktiivis 2009/125/EÜ.

⁽²²⁾ Kohaldades direktiivi 2009/125/EÜ.

⁽²³⁾ COM(2016) 773 final.

⁽²⁴⁾ Komisjoni delegeeritud määrused (EL) 2019/2013, (EL) 2019/2014, (EL) 2019/2015, (EL) 2019/2016, (EL) 2019/2017, (EL) 2019/2018, (EL) 2019/2019, (EL) 2019/2020, (EL) 2019/2021, (EL) 2019/2022, (EL) 2019/2023, (EL) 2019/2024 (ELT L 315, 5.12.2019).

⁽²⁵⁾ C(2016) 7770.

⁽²⁶⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 81.

⁽²⁷⁾ ELT C 62, 15.2.2019, lk 254.

4.7. Komitee nõustub komisjoni kindlaks määratud strateegiliste valdkondadega, mis on nimelt järgmised: tehisintellekt, asjade internet, plokiahel, küberturvalisus, eriti seoses elutähtsate taristutega, nagu kommunikatsiooni- ja transpordivõrgud, ligipääsetavus, abi turvaliste digitaalsete andmevahetussüsteemide ülesehitamisel Euroopa tasandi tervishoius (e-tervis).

4.8. Komitee kordab, nagu ta on ka varem korduvalt rõhutanud, tungivat vajadust pidevate läbirääkimiste järele teiste rahvusvaheliste konkurentidega. Kaubanduslepingu sõlmimine Jaapaniga, kavandatav arutelude jätkumine USA ja Hiinaga, vabakaubandusleping Austraalia, Uus-Meremaa, Indoneesia ja Mercosuri riikidega peavad olema komisjoni 2020. aasta ja järgnevate aastate tegevuskava nurgakivid.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv relvade omandamise ja valduse kontrolli kohta (kodifitseeritud tekst)“

(COM(2020) 48 final – 2020/0029 (COD))

(2020/C 311/06)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 9.3.2020
	Euroopa Liidu Nõukogu, 27.2.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	210/0/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ning on oma seisukohti kõnealusel teemal juba väljendanud varasemates arvamustes CES 1166/1987, ⁽¹⁾ CESE 1157/2006 ⁽²⁾ ja CESE 6789/2015, ⁽³⁾ otsustas komitee täiskogu 552. istungjärgul 10.-11. juunil 2020 (10. juuni istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse ning viidata eespool nimetatud dokumendis võetud seisukohale. Poolt hääletas 210 ja erapooletuks jäi 4.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁾ ELT C 35, 8.2.1988, lk 5.
⁽²⁾ ELT C 318, 23.12.2006, lk 83.
⁽³⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 77.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2016/1628 seoses selle üleminekusätetega, et võimaldada toime tulla COVID-19 kriisi mõjuga“

(COM(2020) 233 final – 2020/0113 (COD))

(2020/C 311/07)

Raportöör: **Gerardo LARGHI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 8.6.2020 Euroopa Parlament, 17.6.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114
Vastutav seksioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon
Juhatuse otsus	9.6.2020
Vastuvõtmine täiskogus	11.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	226/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab määruse ettepanekut, pidades seda asjakohaseks ja proportsionaalseks vastuseks COVID-19 kriisi tagajärgele.

1.2. Ettepanekul on kaks eesmärki: tagada siseturu nõuetekohane toimimine ning ühtlasi kõrgetasemeline avalik julgeolek ja keskkonnakaitse.

2. Komisjoni ettepaneku sisu

2.1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruks (EL) 2016/1628⁽¹⁾ on sätestatud uued heite piirnormid (nn V etapi piirnormid), mille abil püütakse vähendada väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate mootorite õhusaasteainete heitkoguseid, nähes selleks üleminekuks ette mõningase ajavaru.

2.2. COVID-19 pandeemia on põhjustanud tarneahelas suuri häireid, mis mõjutavad väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate tootjate suutlikkust pidada kinni asjaomase määrusega kehtestatud tähtaegadest.

2.3. Ettepaneku eesmärk on pikendada väljaspool teid kasutatavate üleminekumootoriga liikurmasinate ja traktorite tootmise ja turule laskmise tähtaegu kaheteistkümmne kuu võrra, aidates seeläbi tootjatel toime tulla häiretega, mida ei olnud võimalik ette näha.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee kinnitab oma veendumust, et põllumajandus- ja metsatraktorite mootoritest paisatavate kahjulike süsinikmonoksiidi, lämmastikoksiidide, süsivesinike ja tahkete heitmete vähendamine on väga tähtis samm ELi õhu kvaliteedi eesmärkide saavutamise suunas.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2016. aasta määrus (EL) 2016/1628, mis käsitleb väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate sisepõlemismootorite gaasiliste saasteainete ja tahkete osakeste heite piirnorme ja tüübikinnitusega seotud nõudeid, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1024/2012 ja (EL) nr 167/2013 ning muudetakse direktiivi 97/68/EÜ ja tunnistatakse see kehtetuks (ELT L 252, 16.9.2016, lk 53); Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus (ELT C 251, 31.7.2015, lk 31).

3.2. Oma arvamuses ⁽²⁾ määruse (EL) 2016/1628 kohta soovitas komitee uue määruse kiiresti heaks kiita, võttes arvesse muret rahvatervise pärast seoses põlemisprotsessides tekkivate nanoosakestega ning arvestades kõrget kaitsetaset, mida on võimalik saavutada, rakendades väljaspool teid kasutatavate liikurmasinate mootorite suhtes kavandatud V etappi.

3.3. Komitee on siiski teadlik sellest, et COVID-19 kriis on põhjustanud erandliku olukorra, mis mõjutab paljusid valdkondi. Näiteks on kriis täielikult katkestanud masinaosade ja -komponentide tarned, mistõttu on tootjatele kätte jäänud suur hulk mootoreid ja lõpetamata tooteid.

3.4. Seetõttu ei suuda paljud mootori- ja masinatootjad määruses sätestatud tähtaegadest ilma suuremat majanduslikku kahju kannatamata kinni pidada.

3.5. Lisaks on komitee täiesti teadlik sellest, et kriisi ei olnud võimalik ega oleks saanud ette näha.

3.6. Seepärast toetab komitee määruse ettepanekus kavandatud tähtaegade üheaastast pikendamist, mis on komitee arvates mõistlik ja proportsionaalne meede, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine ning kõrgetasemeline avalik julgeolek ja keskkonnakaitse.

Brüssel, 11. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽²⁾ ELT C 251, 31.7.2015, lk 31.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega asutatakse õiglase ülemineku fond“

(COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD))

ja „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad finantseeskirjad“

(COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD))

(2020/C 311/08)

Raportöör: **Ester VITALE**

Kaasraportöör: **Petr ZAHRADNÍK**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 23.1.2020 Euroopa Parlament, 29.1.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 175 lõige 3 ja artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	13.5.2020
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	210/1/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on sügavalt veendunud, et õiglase ülemineku fond on esimene konkreetne vahend, mis aitab saavutada 2050. aastaks väga ambitsioonikat CO₂-neutraalsuse eesmärki, ja et see on kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega.

1.2. Komitee väljendab muret selle pärast, et õiglase ülemineku elluviimiseks ette nähtud investeeringud ei ole kooskõlas Euroopa Komisjoni ambitsioonika rohelise kokkuleppega, ning peab vajalikuks leida lisavahendeid mitmeaastase finantsraamistiku suurendamiseks, võttes kasutusse uusi omavahendeid või suurendades liikmesriikide panust. EL peab näitama üles kliimamuutustevastase võitluse väljakutsete vääriolist ambitsioonikust; keskmiselt 40 % liidu kogueelarvest (mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027) tuleb eraldada sellele eesmärgile.

1.3. Komitee soovib täpsustada konkreetsemalt õiglase ülemineku fondi finantsraamistikku, kuna ettepaneku kohaselt on tagatud ainult 30 miljardit eurot ning ülejäänud vahendite maht põhineb liikmesriikide vabatahtlikul otsusel. Komitee ei ole veendunud, et finantsraamistik põhineb konservatiivsel lähenemisviisil ja eeltingimustel.

1.4. Komitee on teadlik, et õiglase ülemineku fondi (ja kogu kestliku Euroopa investeerimiskava) edu sõltub uuest partnerlusest era- ja avaliku sektori vahel nii rahastamise kui ka jagatud vastutuse osas. Avaliku ja erasektori vahel on vaja uut kokkulepet, mis hõlmab kõiki majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonnas tegutsejaid ning milles määratakse kindlaks rahastamine ja jagatud vastutus. Kuna Euroopa rohelise kokkuleppe rahaline vajadus on tohutu ja ELi ühised eelarveallikad üsna piiratud, on erasektori roll märkimisväärne. Valitsusvälistel organisatsioonidel peaks olema oluline roll selles, et suunata õiglase ülemineku fondi vahendite kasutamist sellisel, et kaasatakse täielikult kõik ühiskonnarühmad ning samal ajal parandatakse juurdepääsu puuetega ja eakate inimeste jaoks.

1.5. Komitee nõustub tervikliku lähenemisviisiga, milles võetakse arvesse neutraalsele majandusele ülemineku majanduslikku, sotsiaalset, tööstuslikku ja tehnoloogilist mõõdet, kaasates kohalikke osalejaid, sotsiaalpartnereid ja valitsusväliseid organisatsioone. Sotsiaalpartnerid peavad olema kaasatud õiglase ülemineku poliitikameetmete ja strateegiatega väljatöötamise ja rakendamisse. Ametiühingud peavad osalema õiglase ülemineku protsessi kõigis etappides, et kaitsta töötajate huve eri tasanditel.

1.6. Komitee väljendab lootust, et Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide vahelisse Euroopa poolaasta raamistikuga seotud dialoogi kaasatakse aktiivselt ja sisuliselt sotsiaalpartnerid ja valitsusvälised organisatsioonid.

1.7. Komitee väljendab heameelt selle üle, et territoriaalseid kavasad ja võimalikke eriprogramme hakkavad jälgima järelevalvekomiteed, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ühissätete määruuses kehtestatud eeskirju.

1.8. Komitee soovib, et õiglase ülemineku fondi piirkondlikes kavades ja võimalikes eriprogrammides nähakse ette sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonide täielik ja sisuline kaasamine.

1.9. Komitee väljendab suurt heameelt paindlikkuse üle riigiabi eeskirjades ja selle eeldatava kaudse mõju üle, mis peaks kajastama ka roheline kokkuleppe tähtsust iseäranis söe- ja CO₂-mahukates liikmesriikides ja piirkondades. Riigiabi ja iseäranis keskkonnahoidlik riigiabi peaks edendama üleminekut keskkonnahoidlikumale ja kaasavamale majandusele, kusjuures jätkuvalt ja ambitsioonikamalt tuleks lubada riigiabi kasutada tööhõive edendamiseks avatud tööturul sageli eemale jäänud inimeste, näiteks puuetega inimeste hulgas.

1.10. Kuna kestlikul arengul ja kliimameetmel on positiivne toime avaliku sektori kuludele ja need kõrvaldavad mitmed negatiivsed välismõjud (seoses tervise, saneerimise, ülesehitusega jne), tuleb avaliku sektori keskkonnakaitse ja kliimamuutuste alased investeeringud jätta välja stabiilsuspaktis sätestatud piirangute kohaldamisalast. Praegust enneolematut kriisi arvestades on see nüüd olulisem kui kunagi varem. COVID-19 võib avaldada suurt mõju ELi kodanikele, nende tervisele ja majandusele üldiselt.

1.11. Praegu on esimene prioriteet COVID-19 pandeemia, mis õõnestab meie sotsiaalset ja majanduslikku elu ning mõjutab ka ELi praegust ja tulevast eelarvepoliitikat. Samal ajal tekitab see enneolematut ebakindlust, mis võib viia põhjalike muutusteni ELi eelarve suunitluses ja vahendite eraldamises. Kõige uuemates komisjoni dokumentides tehakse ettepanek ja soovitatakse eraldada ülejäänud osa 2014.–2020. aasta olemasolevatest ELi eelarvevahenditest peamiselt pandeemia tagajärgede leevendamiseks. Komitee austab kõiki selliseid vajalikke mõistlikke muudatusi järgmise mitmeaastase finantsraamistiku üle peetaval läbirääkimistel, mis võivad aidata lahendada seda saatuslikku olukorda.

1.12. Komitee toetab komisjoni Euroopa Liidu taasterahastu ettepanekut, et tugevdada üleminekumehhanismi kriisile vastamiseks, ning komisjoni uut ELi järgmise pikaajalise eelarve ettepanekut.

1.13. Komitee väljendab heameelt liikmesriikidele antava võimaluse üle töötada õiglase ülemineku fondi tarbeks välja eriprogramm. Komitee austab ja toetab piirkondade olulist rolli õiglase ülemineku fondi kavandamise, juhtimise ja rakendamise protsessis vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele. Lisaks soovib komitee võtta arvesse liikmesriikide ja piirkondade erinevaid valmisoleku tasemeid üleminekuks CO₂-neutraalsusele ning samuti erinevaid võimalusi puhta energia tootmiseks ELis. Arvesse tuleb võtta ka liikmesriikide ja piirkondade kodanike erinevat suhtumist aktiivsesse panustamisse kliimakaitse.

1.14. Komitee hindaks kõrgelt keskkonnahoidlike projektide nimekirja avaldamist, et jagada parimaid tavasid. Konkreetsete korraldusametuste antav toetus tuleks samuti teha üldsusele teatavaks, et aidata kaasa investeerimissõbralike tingimuste loomisele. Selle abil suurendatakse läbipaistvust ja välditakse teabe ebaühtlase leviku ohtu.

1.15. Komitee juhib tähelepanu vajadusele tagada õiglase ülemineku fondist toetatava tegevuse vastastikune täiendavus tegevusega, mida kaasrahastatakse programmi „InvestEU“ teise samba raames ja avaliku sektori laenurahastust õiglase ülemineku mehhanismi kolmanda samba raames.

1.16. Komitee hoiatab, et tuleb leida õige tasakaal majanduslike ümberkorraldusmeetmete ning üleminekuprotsessidest mõjutatud töötajate kaitset ja ümberõpet tagavate meetmete vahel.

1.17. Haridus- ja koolitussüsteemidel on oluline roll üleminekuprotsesside toetamisel. Komitee soovib suurendada ühtekuuluvuspoliitika vahendeid kesk- ja kõrgharidussüsteemi tugevdamiseks ja elavdamiseks praeguste vajadustele suunatud ning sihikindlate teaduslike ja tehnoloogiliste juhiste abil.

1.18. Komitee loodab, et õiglase ülemineku fondi vahendite märkimisväärse osa abil luuakse investeeringud, mida on vaja, et toetada ühelt töökohalt teisele üle minevaid töötajaid. Sellegipoolest tuleks tagada tasakaal ühelt poolt keskkonnasäästlikuma tööhõive uutele vormidele üleminevate töötajate ümberõppesse investeerimise ja teiselt poolt mõjutatud kogukondade nende inimeste ettevalmistamise vahel, kes sisenevad esmakordselt tööturule ja kellel on uute töövormide jaoks vajalikud oskused. Erilist tähelepanu tuleks pöörata tööturult kõige kaugemale jäävate inimeste, näiteks noorte ja puuetega inimeste tööhõive edendamisele.

2. Taust

2.1. Euroopa Komisjon avaldas oma pikaajalise strateegilise tulekuvisioni selle kohta, kuidas jõuda 2050. aastaks jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni. Nagu on märgitud Euroopa rohelise kokkuleppe teatises, teeb komisjon ettepaneku õiglase ülemineku mehhanismi kohta, mis lisatakse ajavahemikuks 2021–2027 juba esitatud eelarve- ja seadusandlikele ettepanekutele. Aastatel 2021–2027 jagatakse kogu õiglase ülemineku mehhanismi raames välja 100 miljardi euro suurune pakett, et toetada ja hõlbustada kahjulikke heitkoguseid tekitava tegevuse ümberkorraldamist, kivisöe kasutamise vähendamist, energiatõhususe edendamist ja üleminekut vähem saastavale tehnoloogiale kõigis tootmisektorites. Fondi esialgne eelarve on 7,5 miljardit eurot, mida riikliku kaasrahastamise, programmi „InvestEU“ ja Euroopa Investeerimispanka rahaliste vahendite toel eeldatavasti suurendatakse kuni 100 miljardi euroni.

2.2. Õiglase ülemineku mehhanism põhineb kolmel järgmisel sambal.

- Ühtekuuluvuspoliitika raames rakendatav õiglase ülemineku fond. Fond luuakse eraldi määrusega, milles sätestatakse fondi eieesmärk, geograafiline ulatus, rahaliste vahendite eraldamise meetoodika ja programmitöö toetamiseks vajalike õiglase ülemineku territoriaalsete kavade sisu. Fondist eraldatakse eelkõige toetusi piirkondadele töötajate olukorra edendamiseks, aidates neil näiteks omandada oskusi ja pädevusi, mida saab kasutada tulevasel tööturul, samuti selliste VKEde, iduettevõtjate ja ettevõtlusinkubaatorite abistamiseks, kes tegutsevad asjaomastes piirkondades uute majandusvõimaluste loomise nimel. Fondist toetatakse ka investeeringuid üleminekuks puhtale energiale, sealhulgas energiatõhususse tehtavaid investeeringuid.
- Sihtotstarbeline programmi „InvestEU“ kava, mis hõlmab energia- ja transporditaristu, sealhulgas gaasitaristu ja kaugküttega seonduvaid projekte, samuti CO₂ heite vähendamise projekte.
- Avaliku sektori laenuinstrument, mida rakendab Euroopa Investeerimispank (EIP) asjaomaste piirkondade kohalikele omavalitsustele rahaliste vahendite eraldamiseks. ELI eelarvest eraldatavatele rahalistele vahenditele võiks lisada intressivõi investeeringutoetusd koos EIP antud laenudega.

2.3. Kätesaadavaks tehakse lisaraha avaliku ja erasektori jaoks ning nähakse ette valdkondlikud riigiabi eeskirjad, et hõlbustada riiklike vahendite kasutamist projektide puhul, mis on kooskõlas õiglase ülemineku eesmärkidega.

2.4. Piirkondadele pakutav nõustamisabi ja tehniline tugi on õiglase ülemineku mehhanismi lahutamatu osa.

2.5. Õiglase ülemineku fondi puhul rakendatakse eelarve jagatud täitmist ja see on kätesaadav kõigile liikmesriikidele. Eraldistes võetakse arvesse üleminekust tingitud raskusi, millega peavad toime tulema kõige suurema CO₂ heitega piirkonnad, ja sotsiaalseid probleeme, mis on tingitud võimalikust töökohtade kaotusest.

2.6. Liikmesriigid lisavad neile õiglase ülemineku fondist eraldatud vahendid vahenditele, mis on neile määratud ERFi ja ESF+i rahastusest. Nimetatud rahalised vahendid on õiglase ülemineku fondi eraldistest vähemalt poolteist kuni kolm korda suuremad. Siiski ei tohiks ükski liikmesriik kasutada rohkem kui 20 % oma esialgsetest ERFi ja ESF+i eraldistest ning neil tuleb selliste lisavahendite kasutamist põhjendada. Liikmesriigid kasutavad ka omaenda vahendeid.

2.7. Programmitöö elluviimine, sealhulgas piirkondade kindlaksmääramine, lepatakse kokku komisjoni ja vastava liikmesriigi vahel ning seda juhitakse Euroopa poolaasta protsessi alusel. Liikmesriike kutsutakse üles esitama oma territoriaalsed kavad, milles määratletakse üleminekuprotsess kuni 2030. aastani. Sellega seoses määravad nad iga piirkonna jaoks kindlaks majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaalased probleemid ning vajadused ametialase ümberõppe ja keskkonna parandamise järele. Fondist pakutakse eelkõige toetust territooriumidele, mis vastavad NUTS 3. tasandi piirkondadele.

2.8. Territoriaalsete kavade heakskiitmine võimaldab anda toetust õiglase ülemineku fondist ning selle alusel käivitatakse mehhanismid programmist „InvestEU“ ja EIP-lt rahastuse saamiseks. Sel viisil toetatavate programmide suhtes rakendatakse nende vahepealset läbivaatamist samamoodi, nagu on ette nähtud kõigi ühtekuuluvuspoliitika programmide puhul.

2.9. Õiglase ülemineku fond täiendab ühtekuuluvuspoliitika fonde. See tähendab, et õiglase ülemineku fondi lisamiseks uue rahastuna ühtekuuluvuspoliitika fondide hulka on vaja muuta ettepanekut määruse kohta, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahendi suhtes kohaldatavad finantseeskirjad.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee toetab ELi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise pikaajalist strateegiat ja selle eesmärki muuta ELi majandus 2050. aastaks kliimaneutraalseks. Komitee nõustub sellega, et keskkonnasäästlikkuse eesmärk on tulevase ühtekuuluvuspoliitika üks peamisi prioriteete, milleks eraldatakse vähemalt 30 % Euroopa Regionaalarengu Fondi ja 37 % Ühtekuuluvusfondi vahenditest. Komitee väljendab siiski muret, et õiglaseks üleminekuks kavandatud investeeringud ei vasta Euroopa Komisjoni ambitsioonikale rohelisele kokkuleppele. Kümneks aastaks kavandatud rahastust oleks samas mahus vaja igal aastal, et jõuda 2050. aastaks kliimaneutraalsuseni õiglasel viisil. Komitee on seisukohal, et mitmeaastase finantsraamistiku kuluprognose tuleks suurendada. Rohelises kokkuleppes seatud ambitsioonikate eesmärkide saavutamiseks tuleb ELi eelarvet suurendada, võttes kasutusele uusi omavahendeid või suurendades liikmesriikide panust.

3.2. Komitee tunnustab edusamme, mis on tehtud ELi mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kohandamiseks kliimaalaste vajaduste ja probleemidega õiglase ülemineku fondi kaudu ning laiemalt kogu kestliku Euroopa investeerimiskava kaudu, millest õiglase ülemineku fond moodustab kõige olulisema osa. Isegi kui õiglase ülemineku fond on esimene konkreetne samm selle poole, et tegeleda küsimusega finantsalasest ja investeeringute seisukohast, märgib ja rõhutab komitee vajadust täita praktikas ka muid Euroopa rohelises kokkuleppes sätestatud ülesandeid. Vastasel juhul ei ole õiglase ülemineku fond piisavalt tõhus.

3.3. Nagu komitee on juba märkinud varasemates arvamustes, ⁽¹⁾ jagab ta seisukohta, et ühtekuuluvuspoliitika raames tuleb õiglase ülemineku mehhanismi kaudu tagada sihipärane rahastamine. Rahastus peaks aga pärinema asjakohastest ajutistest assigneeringutest, et ei väheneks ühtekuuluvuspoliitika fondide kättesaadavus.

3.4. ESF+i puhul võib vahendite kohustuslik ülekandmine põhjustada soovimatuid huvide konflikte. Näiteks võivad tekkida sellised küsimused nagu vaesuse ohus olevate inimeste või selliste tööstustöölise toetamine, keda ähvardab töökoha kaotus. Sellised huvide konfliktid võivad negatiivselt mõjutada kliimapolitiika omaksvõttu tervikuna. Igal juhul peab ESF +i kohaldamisala laiendamine käima käsikäes vahendite suurendamisega.

3.5. Kuna kestlikul arengul ja kliimameetmel on positiivne toime avaliku sektori kuludele ja need kõrvaldavad mitmed negatiivsed välismõjud (seoses tervise, saneerimisega, ülesehitusega jne), tuleb avaliku sektori keskkonnakaitse ja kliimamuutuste alased investeeringud jätta välja stabiilsuspaktis sätestatud piirangute kohaldamisalast. Praegust enneolematut kriisi arvestades on see nüüd olulisem kui kunagi varem. COVID-19 võib avaldada suurt mõju ELi kodanikele, nende tervisele ja majandusele üldiselt.

⁽¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus ühissätete kohta aastateks 2021–2027 (ELT C 62, 15.2.2019, lk 83).

3.6. Komitee on veendunud, et pandeemiakriisi erinevate lahenduste ja rohelise kokkuleppe väljakutsete vahel on palju ühiseid huve ja eesmärke. Sellegipoolest tundub asjakohane täpsustada rohelise kokkuleppe teatavate eesmärkide elluviimist, eelkõige seoses nende tähtaegadega. Väga soovitatav on võimaldada teatavat paindlikkust (sarnaselt eelarve- ja riigiabi eeskirjade suhtes võimaldatud paindlikkusega).

3.7. Eelarvepuudujäägile kehtestatavate piirangute säilimisel ei saa eeldada kliimamuutustega võitlemiseks ja ökoloogilise ülemineku toetamiseks tehtavaid suuri investeeringuid. Loomulikult ei tähenda see, et loobutakse tavapärasest nõudest stabiliseerida riigi rahandus, vaid seda, et tuleb teha valik kahe alternatiivi vahel: kas soovitakse tõesti globaalse soojenemise protsess ümber pöörata, sel juhul tuleb leida suuri summasid investeerimiseks, või soovitakse lihtsalt rakendada teatavaid parandusmeetmeid, et rahustada südametunnistust ja hoida riigi rahandus heas korras.

3.8. Komitee on seisukohal, et selleks, et muuta üleminek majanduslikult tugevamaks ja poliitiliselt usutavamaks, tuleb sekkuda võimalikult kiiresti eesmärgiga kaotada otseste ja kaudsete toetuste süsteem fossiilkütuste sektoris, mis on vastutav tohutute keskkonna-, sotsiaalsete ja majanduslike kulude eest, mis muuta olematuks kliimameetmete valdkonnas tehtud edusammud.

3.9. Kaotades järk-järgult fossiilenergia toetused ning edendades selliseid arenevaid sektoreid nagu taastuvad energiaallikad ja luues võrdsed tingimused, saavad tarbijad taastuvatest energiaallikatest kasu taskukohasuse, majandusliku jõukuse ja kliimaalase jätkusuutlikkuse näol.

3.10. Õiglase ülemineku mehhanism kujutab endast toetuste ja finantsinstrumentide ning kooskõlastatud ja keskselt juhitud lähenemisviisi tasakaalustatud sümbioosi. Avaliku ja erasektori vahel on vaja uut kokkulepet, mis hõlmab kõiki majandus-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonnas tegutsejaid ning milles määratakse kindlaks rahastamine ja jagatud vastutus. Selle tõhusaks rakendamiseks on aga siiski vaja uut juhtimis- ja haldusvõimekust. Komitee tunneb heameelt asjaolu üle, et Euroopa Komisjon kavatab abistada avaliku sektori asutusi ja jätkusuutlike projektide elluviijaid projektide kõikides etappides, planeerimisest ellurakendamiseni.

3.11. Selle õnnestumiseks on kõige olulisem innustada erakapitali süsteemi sisenema. Selleks on vaja luua uus partnerlus avaliku ja erasektori vahel põhimõttel, mille kohaselt võidavad kõik osapooled (*win-win*).

3.12. Komitee nõustub tervikliku lähenemisviisiga, milles võetakse arvesse neutraalsele majandusele ülemineku majanduslikku, sotsiaalset, tööstuslikku ja tehnoloogilist mõõdet, kaasates kohalikke osalejaid, sotsiaalpartnereid ja valitsusväliseid organisatsioone. Kestliku arenguga tuleb järjepidevalt tegeleda kõigis poliitikavaldkondades, seades eesmärgiks, et liikmesriigid järgiksid lähenemismudelit. Komitee soovib, et kõigi sidusrühmade osalemine oleks tõhusalt tagatud igal tasandil ning et majandusmudeli muutusest tingitud mõju tööhõivele püütaks neutraliseerida ja juhtida sotsiaaldialoogi kaudu, mis ühendab nii riigi kui ka Euroopa tasandi osajad.

3.13. Komitee arvates sõltub üleminekuprotsess CO₂-neutraalsele majandusele ka investeeringutest juurdepääsetavatesse ja keskkonnahoidlikesse ühistranspordisüsteemidesse ja hoonestatud keskkondadesse. Koos ERFiga tuleks õiglase ülemineku fondi kasutada CO₂-neutraalsuse edendamiseks, investeerides kõnealustesse valdkondadesse viisil, mis tagab, et neid saavad kasutada kõik ühiskonnaliikmed ning et need on kättesaadavad puuetega ja eakatele inimestele.

3.14. Komitee on seisukohal, et sotsiaalsel tasandil õiglane üleminek on oluline töötajate, ettevõtjate ja kodanikuühiskonna toetuse ja usalduse võitmiseks ning suurte majanduslike muudatuste elluviimiseks, mis on vajalikud planeedi päästmiseks kliimamuutuste käest. Igal juhul peavad fossiilkütuste ajastu lõpuga Euroopas kaasnema vajalikud investeeringud, mis tagavad ELi töötajate kaitse, uute töökohtade loomise ja kohaliku arengu toetamise. Üleminekuprotsessid tuleb sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega läbi rääkida ning nendega peab kaasnema läbipaistvus ja tõhusa teabevahetuse poliitika.

3.15. Komitee hoiatab, et tuleb leida õige tasakaal majanduslike ümberkorraldusmeetmete ning üleminekuprotsessidest mõjutatud töötajate kaitset ja ümberõpet tagavate meetmete vahel. Samuti tuleks tagada tasakaal ühelt poolt keskkonnasäästlikuma tööhõive uutele vormidele üleminevate töötajate ümberõppesse investeerimise ja teiselt poolt mõjutatud kogukondade nende inimeste ettevalmistamise vahel, kes sisenevad esmakordselt tööturule ja kellel on uute töövormide jaoks vajalikud oskused. Erilist tähelepanu tuleks pöörata tööturult kõige kaugemale jäävate inimeste, näiteks noorte ja puuetega inimeste tööhõive edendamisele.

3.16. Komitee hindab asjaolu, et õiglase ülemineku fondiga otsitakse lahendusi söekaevandustööstuse tegevuse lõpetamisega seotud tagajärgedele ja vajadusele toetada rasketööstussektoreid, et võimaldada neil säilitada oma tegevus jätkusuutlikul viisil, samuti vajadusele tegeleda asjakohaste sotsiaalsete mõjudega, kuid märgib, et see ei tohi piirduda CO₂ heite vähendamise protsesside rahastamisega. Komitee loodab, et osa õiglase ülemineku fondi vahenditest suunatakse investeringuteks, mida vajavad CO₂ heite vähendamisprotsesside väärtusahelast mõjutatud töötajad ja kogukonnad, et hõlbustada üleminekut ühelt töökohalt teisele.

3.17. Haridus- ja koolitussüsteemidel on oluline roll ülemineku protsesside toetamisel. Komitee soovib suurendada vahendeid kesk- ja kõrgharidussüsteemi tugevdamiseks ning elavdamiseks praeguste vajaduste kohaste ja sihikindlate teaduslike ja tehnoloogiliste juhiste abil, kasutades kõiki olemasolevaid ühtekuuluvuspoliitika ressursse.

3.18. Komitee toetab otsust edendada ja toetada innovatiivseid ja jätkusuutlikke patente ja iduettevõtjaid. Vastutustundliku ja kestliku tegevusega seotud ja kogukonna heaolu nimel ökoloogilisi lahendusi väljaarendavatele ettevõtjatele suunatud toetust tuleb tunnustada.

3.19. Õiglase ülemineku fondi vahendite kavandamine peab olema tihedalt seotud Euroopa poolaasta raamistikuga, nagu on juba sätestatud 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika fonde käsitlevates määrustes. Komitee on veendunud, et lisaks ühtekuuluvuspoliitika eeskirjades ette nähtud järelevalvele tuleb ELi majanduse juhtimise raamistikku kasutada õiglase ülemineku fondi rakendamise järelevalveks liikmesriikides iga-aastase struktureeritud dialoogi kaudu liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni vahel. Sellega seoses väljendab komitee lootust, et selles Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide dialoogis osalevad aktiivselt ja sisuliselt sotsiaalpartnerid ja valitsusvälised organisatsioonid.

3.20. Komitee tunneb heameelt selle üle, et õiglase ülemineku fondi tegevust planeeritakse ühe või mitme õiglase ülemineku territoriaalse kava alusel, milles antakse ülevaade ülemineku protsessist kuni 2030. aastani kooskõlas riiklike energia- ja kliimakavadega ning ülemineku kliimanetraalsele majandusele. Komitee toetab liikmesriikidele antavat võimalust töötada õiglase ülemineku fondi tarbeks välja eriprogramm.

3.21. Komitee soovib, et õiglase ülemineku fondi piirkondlikes kavades ja võimalikes eriprogrammides nähakse ette sotsiaalpartnerite ja valitsusväliste organisatsioonide täielik ja sisuline kaasamine.

3.22. Komitee väljendab heameelt selle üle, et territoriaalseid kavasid ja võimalikke eriprogramme hakkavad jälgima järelevalvekomiteed, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa struktuuri- ja investimisfondide ühissätete määramises kehtestatud eeskirju.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee on veendunud, et tuleb välja töötada üksikasjalikum finantsraamistik ja seda mitte üksnes õiglase ülemineku fondi tarbeks, vaid õiglase ülemineku mehhanismi ja kestliku Euroopa investeerimiskava jaoks tervikuna. Komitee lisab, et vahendite mobiliseerimine rohkem kui 30 miljardi euro ulatuses ei ole tagatud (teisisõnu ei ole kohustuslik teha kandeid, mis on rohkem kui poolteist korda suuremad õiglase ülemineku fondi eraldistest). Samuti on palju lahendamist ootavaid küsimusi seoses programmi „InvestEU“ eriskeemiga ja EIP avaliku sektori laenuinstrumendiga.

4.2. Komitee on mures, et otsuse tõttu eraldada kümne aasta jooksul ligikaudu 1 000 miljardit eurot ökoloogilise ülemineku toetamiseks, sealhulgas kaasates avaliku ja erasektori investeringuid programmi „InvestEU“ kasutamise abil, võidakse vähendada vahendeid teistes sektorites, kes sellest fondist senini toetust said. Komitee juhib tähelepanu vajadusele tagada õiglase ülemineku fondist toetatava tegevuse vastastikune täiendus tegevusega, mida rahastatakse programmi „InvestEU“ teise samba raames ja avaliku sektori laenuvahendite ühendamise mehhanismi kolmanda samba raames.

4.3. Rohelise kokkuleppe eesmärke toetatakse ka ühise põllumajanduspoliitika vahenditest, mille kogueelarvest 40 % eraldatakse kliimaga seotud eesmärkide saavutamiseks. Sellega seoses on oluline säilitada liikmesriikide valitsuste ja ELi institutsioonide kohustus investeerida ühtekuuluvusse nagu varem.

4.4. Komitee hindab kõrgelt kavandatud menetlusi, mis on seotud riigiabi eeskirjade paindlikuma tõlgendamise ja jätkuva lihtsustamisega, mille kohta komisjon on teinud ettepaneku osana laiemast poliitilisest raamistikust, mis on esitatud teatises kestliku Euroopa investeerimiskava kohta. Vaja on kehtestada mitmekülgsed eeskirjad, et teha ruumi uut majandusarengut innustavatele investeringutele.

4.5. Komitee mõistab hästi mõõdetavate abikõlblikkuse kriteeriumide kogumit õiglase ülemineku fondist toetuse saamiseks ja toetab neid.

4.6. Keskkonnahoidlik riigiabi:

- kohaldada keskkonnahoidlikkuse tingimusi riigiabi andmisel suure CO₂ ja/või materjali jalajäljega sektorite ettevõtjatele;
- kohaldada sarnaseid keskkonnahoidlikkuse tingimusi uutele ja pikendatud pangalaenule (riiklike tagatistega või ilma) nendes sektorites;
- keelduda riigiabi andmisest ettevõtjatele ja sektoritele, kes ei suuda või ei soovi võtta kasutusele vähese CO₂ heitega ja ringmajandusel põhinevaid tehnoloogiaid ja koolitada oma töötajaid ümber uute töökohtade jaoks;
- kiirendada taastuenergia, ühistranspordi ja ringmajanduse põhimõtetest lähtuva ehituse projektide ja taristute kavandamismenetlusi. Ettevõtjad võitlevad ellujäämise eest ja peavad kiiresti saama riigiabi.

Halduskoormuse ennetavaks vähendamiseks võivad valitsused otsustada kohaldada riigiabi andmisel kergemat keskkonnamõju hindamist koos tingimuste rangema järeelhindamisega. Kui ettevõtja rikub kokkulepitud keskkonnahoidlikkuse tingimusi, tuleb riigiabi olenevalt rikkumise raskusastmest osaliselt või täielikult tagasi maksta. Samuti tehakse ettepanek keskenduda seejuures peamistele süsiniku- ja materjalimahukatele sektoritele, et hoida bürokraatia võimalikult madalal tasemel⁽²⁾.

4.7. Komitee kiidab samuti heaks valdkonnad, mille tarbeks on võimalik eraldada õiglase ülemineku fondist vahendeid, ja valdkonnad, mille raames toetust ei anta. Toetuste eraldamise meetodi abil tagatakse, et vahendid oleksid piisavalt keskendatud liikmesriikidele, kes peavad tegelema kõige suuremate probleemidega, pakkudes samas märkimisväärset toetust kõigile liikmesriikidele. Eeskätt eraldatakse liikmesriikidele, kus kogurahvatulu inimese kohta on vähem kui 90 % ELi keskmisest, umbes kaks kolmandikku õiglase ülemineku fondi rahastusest.

4.8. Antud oludes soovib komitee arvestada rohkem muude üksuste kui VKEdega, kuna kliimameetmetest mõjutatud peamised mäe- ja rasketööstuse ettevõtjad kipuvad olema suured. Lisaks pakuvad eriti sellised ettevõtjad suurt hulka inimväärseid töökohti ja neil on keskne osa piirkondade majandusliku heaolu tagamisel. Töötuse ennetamisest peab saama territoriaalsete kavade peamine eesmärk. See peaks hõlmama mitte ainult praeguste töötajate abistamist üleminekul uutele tööühivevormidele, vaid ka noorte ja avatud tööturul eemale jäänud inimeste, näiteks puuetega inimeste toetamist töö leidmisel kõnealustes arenevates sektorites.

4.9. Komitee kiidab heaks kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele antud uued võimalused võtta otsene vastutus projektide juhtimise eest ja rakendada konkreetselt piirkonnal põhinevat lähenemisviisi, kuivõrd põhiühikud õiglase ülemineku territoriaalsete kavade alusel on NUTS 3. tasandi piirkonnad.

4.10. Sotsiaalpartnerid ja kõnealuses vallas tegutsevad valitsusvälised organisatsioonid peavad olema kaasatud heitkoguste ambitsioonika vähendamise poliitikameetmete ja strateegiade väljatöötamise ja rakendamisse, et tagada õiglane üleminek, mis kindlustaks inimväärsete töökohtade pakkumise ning mille abil saavutatakse tasakaal puhta energia süsteemide ja tööde jätkusuutliku kvaliteedi vahel. Ametiühingud peavad osalema õiglase ülemineku protsessi kõigis etappides, et kaitsta töötajate huve eri tasanditel.

⁽²⁾ Järgmistel sektoritel on suhteliselt suur süsiniku ja materjali jalajalg: 1) transport: maantee-, õhu- ja veetransport on peaaesjalikult fossiilkütusepõhine; 2) tööstus: paljud tootjad kasutavad endiselt energia- ja materjalimahukaid tehnoloogiaid; 3) ehitus: paljud ehitusettevõtjad kasutavad endiselt ringlussevõetamatuid ja energiamahukaid materjale, nagu tsement; 4) energia: üleminek fossiilkütustelt taastuenergiale on väga aeglane.

4.11. Kavandatud tulemuste saavutamiseks on komisjoni lähenemisviis territooriumide abikõlblikkusele piirav, arvestades, et rahalisi vahendeid saab eraldada üksnes riikidele, kes võtavad kasutusele ja esitavad territoriaalse õiglase ülemineku kavad. Seepärast kutsub komitee kõiki liikmesriike üles koostama oma kavad võimalikult kiiresti, et saaks toetada paljusid töötajaid kogu Euroopas kavades määratletud piirkondades.

4.12. Komitee kiidab heaks ühissätete määruse kohandamise, et luua tulevasele ELi ühtekuuluvuspoliitikale selge ja läbipaistev õiguslik alus ning tagada selle keskendumine kliimaküsimustele.

4.13. Arvestades suurt ebakindlust selles osas, millist mõju avaldab üleminek tööhõivele, ja kahtlusi ülemineku geograafilise jaotumise suhtes, märgib komitee, et oleks parem olnud õiglase ülemineku fondi rahaliste vahendite geograafilist jaotamist mitte eelnevalt kindlaks määrata. Üks mureküsimus on ka fondi juhtimine. Abikõlblike piirkondade ja neile eraldatavate summade määramine on antud täielikult liikmesriikide valitsuste pädevusse. Kuna piirkondlikke eraldisi ei tehta, on oht, et see võib põhjustada tasakaalustamatust rahastamisvahendite jaotamisel piirkondlikul tasandil ning et piirkonnad, mis on kliimamuutuste eesmärkide negatiivse mõju suhtes vähem haavatavad, ei saa vahendeid.

4.14. Komitee märgib, et tuleb hoolikalt järgida plaani saada programmist „InvestEU“ ja EIP-lt rahalisi vahendeid vastavalt 45 miljardi ja 25–30 miljardi euro ulatuses, et mitte korrata EFSI investeeringutega kaasnenud probleeme^(?). Vaja on tagada, et sellised investeeringud oleksid täielikult kooskõlas Pariisi kokkuleppega ning et ELi eesmärgid aitaksid Euroopal saada esimeseks kliimanetraalseks mandriks.

4.15. Komitee toetab komisjoni Euroopa Liidu taasterahastu ettepanekut, et tugevdada üleminekumehhanismi kriisile vastamiseks, ning komisjoni uut ELi järgmise pikaajalise eelarve ettepanekut. Komitee loodab, et õiglase ülemineku fondi kogueelarvet suurendatakse 40 miljardi euroni ja et õiglase ülemineku korda InvestEU raames tugevdatakse. Komitee kiidab heaks ka komisjoni ettepaneku avaliku sektori laenu kohta, millega võetakse kasutusele 25–30 miljardit eurot. Sel viisil on õiglase ülemineku mehhanismi abil võimalik kaasata vähemalt 150 miljardi euro ulatuses avaliku ja erasektori investeeringuid.

4.16. Ambitsioonika eelarve säilitamine 2020. aasta järgse ühtekuuluvuspoliitika jaoks peab jääma peamiseks prioriteediks kliimamuutustega võitlemisel piirkondlikul tasandil. Teisisõnu ei tohiks lisafondi loomist kasutada ettekäändena, et õigustada edasisi kärpeid ühtekuuluvuspoliitika eelarves seoses mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate läbirääkimistega.

4.17. Komiteel on teatavaid kahtlusi seoses programmitöö protsessiga, arvestades, et veel on vaja vastu võtta õigusakt ja muuta ühissätete määrust. Komisjon loodab, et 2020. aasta teisel poolel kiidetakse heaks territoriaalsed kavad ning et 2021. aasta vältel võetakse kasutusele õiglase ülemineku fondiga seotud programmid. See võib põhjustada viivitusi ühtekuuluvuspoliitika teatavate programmide rakendamisel.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

^(?) Euroopa Kontrollikoja eriaruanne nr 03/2019. Mõned EFSI toetused üksnes asendasid EIP ja ELi muid rahastusi, mõned vahendid aga suunati projektidesse, mille puhul oleks saanud kasutada muid avaliku või erasektori rahastamisallikaid. Kokkuvõttes hinnati mõnikord EFSIst saadud lisainvesteeringuid üle ja suurem osa investeeringutest läks 15-liikmelise ELi üksikutele suurematele riikidele, kus asuvad riiklikud tugipangad.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele „Kestliku Euroopa investeerimiskava. Euroopa roheline kokkuleppe investeerimiskava““

(COM(2020) 21 final)

(2020/C 311/09)

Raportöör: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Kaasraportöör: **Petr ZAHRADNÍK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 6.2.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	13.5.2020
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	220/1/8
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Praegu on koroonaviiruse pandeemiaga tegelemine Euroopa peamine prioriteet, et seista silmitsi ebakindlusega, mis võib jõuliselt muuta ELi eelarve suunilust ja jaotust. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovib tungivalt järgmise mitmeaastase finantsraamistiku tugevdamist ja eelarvekulutuste ülemmäära ajutist suurendamist 2 %ni, mis tagaks vajalikud eelarvevahendid ja võiks toetada ühenduse võlakirjade emiteerimist osana jõulisest taastekavast.

1.2. Komitee peab tervitatavaks eurorühma hiljutist kokkulepet,⁽¹⁾ millega nähti ette 540 miljardit eurot töötajate, ettevõtete ja liikmesriikide toetamiseks, nõustudes ühtlasi Euroopa fiskaalkokkulepet käsitlevate ELi eeskirjade suurema paindlikkusega.

1.3. ELi nõukogu peaks jõudma kokkuleppele taastefondi⁽²⁾ ja mitmeaastase finantsraamistiku suhtes enne suvevaheaega kooskõlas Euroopa Komisjoni 27. mai ettepanekuga, et sillutada teed Euroopa majanduse elavdamisele ning toetada Euroopa rohelist kokkuleppes ette nähtud keskkonnahoidlikku ja digitaalset üleminekut.

1.4. Samuti avaldab komitee tunnustust kõigi asjaomaste ELi institutsioonide kiirele ja kooskõlastatud solidaarsusel põhinevale reageerimisele⁽³⁾.

1.5. Koroonaviiruse puhang avaldab sügavat ja negatiivset mõju kestliku arengu eesmärkide ja Euroopa roheline kokkuleppe eesmärkide saavutamisele. Seetõttu rõhutab komitee vajadust seista sellele kiireloomulisele ohule võimalikult kiiresti vastu ning keskenduda majanduse elavdamiseks tehtavates jõupingutustes kestliku arengu eesmärkidele ja roheline kokkuleppele ilma liigse viivitusega.

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2020/04/09/report-on-the-comprehensive-economic-policy-response-to-the-covid-19-pandemic>.

⁽²⁾ Euroopa Liidu 750 miljardi euro suurune taasterahastu.

⁽³⁾ Ennekõike Euroopa Komisjoni ettepanekud optimeerida praeguse eelarve kasutamist terviklikul, kättesaadaval ja paindlikul viisil, nimelt Euroopa Liidu Solidaarsusfond, koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatus (I ja II pakett) ja erakorralise toetuse rahastamisvahendi taas kasutuselevõtt, eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA) ja Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks; Euroopa Keskpanga pandeemia majandusmõjude ohjeldamise erakorraline varaostukava, mis hõlmab kõlblike varade laiendamist ja tagatiste vähendamist; järelevalveasutuste roll regulatiivsete finantsnõuete õigeaegsel käsitlemisel; Euroopa Investeerimispanka algatus luua üleeuroopaline VKEdele mõeldud tagatistfond; Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi kriisile reageerimise algatus.

1.6. Lisaks ajutistele solidaarsusmeetmetele nõuab komitee Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendi taastamist ning lähenemise ja konkurentsivõime eelarvelise toetusvahendi viivitamatut rakendamist, suurendades selle summat mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027.

1.7. Vaja on uut rohelist ja ühiskondlikku kokkulepet, et tuua kokku kodanikud kogu nende mitmekesisuses ning riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused, sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna organisatsioonid ja tööstus, kes teevad tihedat koostööd ELi institutsioonide ja nõuandvate organitega.

1.8. Kestliku Euroopa investeerimiskava on esimene kõikehõlmav poliitikameede väga suure eesmärgi – CO₂-neutraalsuse saavutamisel 2050. aastaks kooskõlas ELi rohelise kokkuleppega.

1.9. Kuigi komitee kiidab heaks rohelise kokkuleppe eesmärgid, peab ta kahetsväärseks kooskõla puudumist vastava eelarveeraldise, mis jääb järgmises mitmeaastases finantsraamistikus kaugelt alla 1,3 % liikmesriikide kogurahvatulust, mida taotlesid Euroopa Parlament ja komitee, et tagada iga konkreetse meetme täielik elluviimine ilma teisi meetmeid kahjustamata.

1.10. Samuti väljendab komitee kahtlust selle üle, kui tulemuslik on kliimaküsimuste hõlmamine kõigisse ELi programmidesse, ja kutsub liikmesriike üles kaasama kodanikuühiskonna organisatsioone kliimakindluse tagavate ELi kulutuste edendamise. Peamised sammud, milles keskkonna- ja kodanikuõiguste rühmad saavad osaleda, on riiklikud energia- ja kliimakavad ning riiklikud reformikavad.

1.11. Komitee kiidab heaks õiglase ülemineku mehhanismi, kuid väljendab kahetsust õiglase ülemineku fondi eelarvevahendite selge ebapiisavuse üle (7,5 miljardit eurot 100 miljardi euro väärtuses rahastamise saavutamiseks). Seda tuleb korvata Euroopa Regionaalarengu Fondist/Euroopa Sotsiaalfond+-ist tehtavate ülekannetega ja liikmesriikidepoolse kaasrahastamisega, samuti loodetavate suurte erainvesteringute ja avaliku sektori laenuvahetusega koos Euroopa Investeerimispankaga.

1.12. Siinkohal sõltub edu tagamine era- ja avaliku sektori partnerlustest (ÜRO kestliku arengu eesmärk nr 17 „Partnerlus eesmärkide nimel“) rahastamise ja jagatud vastutuse valdkonnas, mida näitab roheliste võlakirjade turu hoogustumine.

1.13. Komitee kiidab heaks tervikliku lähenemisviisi ja tunneb siirast heameelt stiimulite üle, millega edendatakse avaliku ja erasektori investeringuid ja rahastamist, eelkõige keskkonnahoidlikke riigihankeid, ning paindlikumatest riigiabi eeskirjadest tuleneva eeldatava toetuse üle.

1.14. Samuti toetab komitee ELi eelarvejuhtimise parandamist, mille juures arvestatakse jätkusuutlikkuse riske, võttes õppust keskkonnahoidliku eelarvestamise parimate tavade ja eelarvekavade analüüsimisest. Peale selle on stimuleerimispoliitika väljakujundamiseks vaja sobivat maksustamislahendust ühisrahastajate ja annetajate jaoks.

1.15. Samuti on vaja lõpule viia Euroopa majandus- ja rahaliidu loomine (Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu reform koos lähenemise ja konkurentsivõime eelarvelise toetusvahendi ning Euroopa hoiuste tagamise skeemiga), et luua tõhus ja integreeritud kapitaliturgude liit ja pangandusliit, mis hõlmab kõiki liikmesriike ja mille eesmärk on suurem ühtlustamine.

1.16. Komitee nõuab rohelise kokkuleppega seotud Euroopa semestri protsessi täiustamist, seades kestliku arengu eesmärgid ELi poliitikakujundamise keskmesse, samuti ulatuslikumat ELi taksonoomiat, mis hõlmab sotsiaalset mõõdet.

1.17. Komitee leiab, et nii avalik kui ka erasektor peaksid kasutama samu standardeid mitte ainult seoses taksonoomiaga, vaid ka seoses muu kui finantsteabe avalikustamisega. Komitee kiidab heaks muu kui finantsteabe avalikustamist käsitleva direktiivi järgmise läbivaatamise, mis peab olema piisavalt põhjalik, et julgustada äriühinguid pingutama oma tegeliku mõju mõistmiseks. See peaks olema seotud keskkonda ja sotsiaalvaldkonda käsitlevate standardklauslite rakendamisega riigihangetes.

1.18. Komitee nõuab üldsusele kättesaadavate statistiliste allikate põhjalikumat ja paremat kasutamist ning suuremat Eurostati ja avalike registrite osatähtsust kestliku arenguga seonduva tulemuslikkuse kohta usaldusväärsete andmete esitamisel.

1.19. Komitee rõhutab, et oluline on anda kõigile võimalikele kasutajatele täpset ja hõlpsasti kättesaadavat teavet, et lihtsustada veelgi kohandatud nõuandeteenuste ja tehnilise abi pakkumist. Kedagi ei tohi kõrvale jätta.

1.20. Õiged oskused keskkonnahoidlike töökohtade jaoks on rohelisele ja õiglasele majandusele ülemineku eeltingimus. Komitee pooldab selgeid oskuste prognoosimise strateegiaid ja kutseharidust koos seonduvate tegevuskavadega, et muuta töajud püsivalt kõigi sektorite tuleviku vajadustele vastavaks.

1.21. Komitee teeb ettepaneku, et ELi liikmesriigid tõhustaksid finantshariduse programme, hõlmates jätkusuutlikku rahastamist ning innustades kõigi tasandite haldusasutusi kehtestama maksusoodustusi ettevõtetele ja üksikisikutele, et nad investeeriks sotsiaalse mõjuga rohelistesse algatustesse.

2. Taust

2.1. Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava ehk kestliku Euroopa investeerimiskava on esimene konkreetne poliitikameede Euroopa rohelises kokkuleppes seatud väga suure eesmärgi – CO₂-neutraalsuse saavutamiseks. See on Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimissammas, millega seotud lisainvesteering on 2030. aastaks eeldatavalt 260 miljardit eurot aastas, mis moodustab umbes 1,5 % 2018. aasta SKPst. See väljendub iga-aastastes lisainvesteeringutes ainsuüksi energia- ja transpordisüsteemi ning sellega seotud taristusse ajavahemikus 2020–2030.

2.2. Selleks et see kontseptsioon osutuks edukaks, on ülitähtis kaasata erakapitali allikad. See kontseptsioon on era- ja avaliku sektori uut tüüpi sotsiaalne kokkulepe, millest rahastatakse esmatähtsaid, avalikku huvi teenivaid projekte.

2.3. Mitmeaastases finantsraamistikus (2021–2027) seati üldeesmärgiks pühendada 25 % ELi kuludest kliimaküsimuste integreerimisele kõigisse ELi programmidesse. Jätkuva hooga tuleb liikuda Euroopa rohelise kokkuleppe tegeliku ja põhjaliku rakendamise poole, et tegeleda selle hiiglasliku kogu Maad hõlmava probleemiga poliitiliste eesmärkide ja kõrgetasemelise tehnilise tõhususe abil. Euroopa rohelist kokkulepet võib tõepoolest pidada ELi tulevase majandusliku paradigma selgrooks, oluliste muutuste võimalikuks alguseks ja pöördepunktiks. See võib olla ühtse Euroopa lisaväärtuse ja ELi üleilmse juhtrolli sümbol.

2.4. Tuleb luua rahalised vahendid ja asjaomased meetmed ning neid koordineerida liikmesriikide, nende piirkondade ja linnadega, ning laiendada neid rahvusvahelisse keskkonda. Selleks sisaldab rohelise kokkuleppe tegevuskava kliima, energia, liikuvuse, puhast ringmajandust käsitleva tööstusstrateegia, põllumajanduspoliitika, bioloogilise mitmekesisuse ja digiüleminekuuga seotud põhimeetmeid, peavoolustades kestlikkust Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava ja uuendatud kestliku rahastuse strateegia kaudu. See on mehhanismi oluline osa, mille eesmärk on kasutada kuni 2030. aastani 1 triljonit eurot era- ja avaliku sektori jätkusuutlikke investeeringuid ja võtta ühtlasi arvesse kaasnevat sotsiaalset mõju.

2.5. Õiglase ülemineku mehhanismi, sh õiglase ülemineku fondi⁽⁴⁾ – mis on üks põhielemente komisjoni ettepanekus järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohta – eesmärk on saavutada 2021.–2027. aastal 100 miljardi euro suuruses investeeringuid. See peaks aitama leevendada kliimaneutraalse ELi poole liikumise sotsiaal-majanduslikku, tööhõivele avalduvat ja keskkonnamõju piirkondlikul tasandil.

2.6. Samuti aitavad ELi üleminekul kliimaneutraalsusele innovatsiooni- ja moderniseerimisfondid, mida rahastatakse osaliselt saastekvootidest saadavatest tuludest (vähemalt 25 miljardit eurot järgmise kümnendi jooksul), kuid moderniseerimisfond mõjutab ainult 10 ELi liikmesriiki.

⁽⁴⁾ COM(2020) 22 final.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopas valitseb praegu koroonaviiruse pandeemiast põhjustatud tervise- ja majandusalane hädaolukord. Mõlemale probleemile peavad vajaliku aja jooksul reageerima kõik Euroopa institutsioonid.

3.2. Komitee toetab tervishoiu- ja majanduskriisiga toimetulekuks eraldatud märkimisväärseid vahendeid, mis aitavad liikmesriikidel suurendada investeeringuteks ette nähtud vahendeid, tagada ettevõtete likviidsuse, ^(?) säilitada töökohti ja kaitsta töötuid. Nendele asjakohastele sammudele peaks järgnema Euroopa töötuskindlustuse edasikindlustuskava heakskiitmine.

3.3. Selles valdkonnas edu saavutamine sõltub 20 miljoni Euroopa ettevõttest, kuid kaasatavate investeeringute maht peab olema kooskõlas probleemi ulatusega. Seetõttu on ülimalt tähtis, et liikmesriigid ja ELi institutsioonid oleksid valmis ületama oma lahkavumused.

3.4. Vahepeal tuleks ELi rahastamisallikad struktureerida nii, et ei oleks dubleerimist ja kattuvust, et võtta arvesse komisjoni ettepanekuid ⁽⁶⁾.

3.5. Komitee seab kahtluse alla mitmeaastast finantsraamistikku 2021–2027 käsitleva komisjoni ettepaneku tegeliku suutlikkuse täita Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava nõudeid. Kavas märgitakse küll, et 2030. aastaks vajatakse 2,6 triljoni euro väärtuses lisainvesteeringuid, kuid selles taotletav 1 triljonit eurot jääb selle eesmärgi saavutamisest väga kaugele. Mõne kavandatud mehhanismi ja programmi puuduliku täpsuse tõttu on selle tegeliku ulatust keeruline mõista.

3.6. Komitee soovib anda kestliku Euroopa investeerimiskava finantsraamistiku kohta täpsemat teavet. Näiteks sõltuvad õiglase ülemineku mehhanismi kõik kolm põhisammast väga nõudlikest tingimustest, nimelt õiglase ülemineku fondist endast ja Euroopa Investeerimispanka põhise vahendi eeldatavast võimendavast mõjust avalikule sektorile.

3.7. Komitee nõuab programmi „InvestEU“ jaoks esitatud rohelise kokkuleppe erikorra täpsemat kirjeldust.

3.8. Komitee hindab kõrgelt jõulisemate erainvesteeringute (nimelt roheliste võlakirjade) jaoks eeltingimuste ja lihtsustuste väljatöötamist. Empiiriline analüüs näitab selgelt, et võlakirjad on viimastel aastatel muutumas selgelt roheliseks. Roheliste võlakirjade kasutamine parandab emitendi mainet (teadlikkus kliimaküsimustest ja pühendumine kestlikkusele). Rohelised võlakirjad on saanud populaarseks paljude investorite seas – omamaiste, rahvusvaheliste ning keskkonnaalaste, sotsiaalsete ja äriühingu üldjuhtimisega seotud investorite seas. Peale selle näitavad suurimad investeerimispannad üles huvi üha ulatuslikuma roheliste võlakirjade emiteerimise vastu ning aitavad seeläbi levitada rohelist mõtteviisi.

3.9. Komitee kiidab heaks investeeringuid käsitlevad paindlikud riigiabi eeskirjad, sest need aitavad saavutada rohelise kokkuleppe eesmärgi, ning pooldab VKEdele rohkemate võimaluste andmist, et võimaldada üleminekut ringmajandusele. Koroonaviiruse kriisile järgneva taastumise ajal peaks EL kaaluma ajutise vahendina ka seda, mida võiks nimetada sotsiaalseks ja roheliseks kuldreeglis, mille kohaselt ei kohaldata eelarve-eeskirju investeeringute suhtes, mille otsene eesmärk on leevendada kliimamuutuste mõju ning vähendada sotsiaalset ebavõrdsust ja vaesust (mida finantskriisi tõttu ei ole siiani suurel määral käsitletud). See aitaks hoogustada väga vajalikke investeeringuid COVID-19 järgse majanduse elavdamise ajal ning vähendada ühel ajal nii kliimamuutuste mõju kui ka suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust ELis.

3.10. Komisjoni pühendumine keskkonnahoidliku rahastamise ja investeeringute toetamisele, tagades samal ajal mõjutatud sektorite ja piirkondade õiglase ülemineku, peaks tooma kasu igat liiki ettevõtjatele ning seda tuleks julgustada ja kasutada kui võimalust, mille abil kohalikud ametiasutused saaksid osaleda kogukonna algatustes, nagu taastuvenergia tootmise ühistud.

^(?) Panganduse usaldatavusnõuete kohandused, et maksimeerida krediidiandmist andma laenu ja katta saadud kahju, tagades ühtlasi nende jätkuva vastupanuvõime.

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 19. septembri 2018. aasta arvamus teemal „Mitmeaastane finantsraamistik pärast 2020. aastat“ (ELT C 440, 6.12.2018, lk 106).

3.11. Euroopa roheline kokkuleppe tegevuskava keskkonnaeesmärk ärgitada ELi partnereid tegutsema, tagades meetmete võrreldavuse, peaks toimuma kliima nimel tegutsevate riikide koalitsiooni vormis, kus Nobeli preemia pälvinud teadlaste Tirole (2017) ja Nordhausi (2018) soovitude alusel liigitatakse riigid atmosfääri paisatavate kasvuhoonegaaside alusel, et survestada Maaailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) kehtestama süsinikutariife. Süsinikdioksiidi hinna alammäära mehhanismi võiks rakendada kas ELi heitkogustega kauplemise süsteemi või energia maksustamise direktiivi kaudu, mille läbivaatamine on kavas on kavas Euroopa roheline kokkuleppe osana.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Eelarve tulemuslikkuse tagamine

4.1.1. Komitee hindab kõiki COVID-19 pandeemia leevendamiseks kavandatud meetmeid, mille eesmärk on pakkuda sektoritele ja ettevõtetele likviidsustoetust Euroopa Investeeringuspanga tagatisvahendite kaudu, mis võivad samuti soodustada selle muutumist ELi kliimapangaks.

4.1.2. Koroonaviiruse pandeemiaga kaasnevast erakordsest inim- ja majanduskriisist saadud ühe peamise õppetunnina on vaja tugevdada Euroopa investeeringute stabiliseerimise vahendit, mille abil suudetakse reageerida piisavate avaliku sektori investeeringutega iga riigi konkreetsetele probleemidele. Samuti on vaja meetmeid, mis aitaksid liikmesriikidel tõhustada oma maksusüsteemide kasutamist ja riiklikke poliitilisi stiimuleid (?) oma majanduse elavdamiseks.

4.1.3. Ühtlasi juhib komitee tähelepanu sellele, et kavandatav Euroopa stabiilsusmehhanismi asutamislepingu reform peaks käima käsikäes lähenemise ja konkurentsivõime eelarvelise toetusvahendi ning Euroopa hoiuste tagamise skeemiga. Arvestatavaid pingutusi on juba tehtud riskide vähendamiseks pangandussektoris (viivislaenude vähendamine, omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõuete väljatöötamine, maksejõuetuskord jne).

4.1.4. Komitee toetab täielikult Euroopa Investeeringuspanga kui liidu kliimapanga rolli ja peab väga oluliseks teiste finantseerimisasutustega tehtavat koostööd. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt on vaja tagada piisav likviidsus kõigile potentsiaalsetele pankadele, kes võiksid osaleda roheline kokkuleppe tingutes.

4.2. Selliste kavandatud instrumentide ja vahendite tulemuslikkuse optimeerimine, millega kujundatakse ümber Euroopa poolaasta protsess, et seada kestliku arengu eesmärgid ELi poliitikakujundamise ja meetmete aluseks

4.2.1. Vaja on keskkonnasäästliku tegevuse, sh sotsiaalsete aspektide usaldusväärset ja põhjalikku taksonoomiat ning tuleb luua koostoime ja kokkupuutepunktid ÜRO edusammudega kestliku arengu eesmärkide nõuetekohase integreerimise abil Euroopa poolaastasse. Otsused ELi taastefondi vahendite kasutamise kohta peaksid lähtuma kogu ELi hõlmavast keskkonnahoidliku rahastamise taksonoomiast, mille eesmärk on premeerida investeeringuid puhastesse tehnoloogiatesse.

4.2.2. Komitee nõuab üldsusele kättesaadavate statistiliste allikate põhjalikumalt ja paremat kasutamist ning suuremat Eurostati osatähtsust kestliku arenguga seonduva tulemuslikkuse kohta usaldusväärsete andmete esitamisel. Võimendada tuleb seost ÜRO kestliku arengu eesmärkide tulemusnäitajate ja Euroopa Investeeringuspanga sätetega.

4.2.3. Eri päritolu üksikasjalike andmete (sh georuumiline asukoht) kogumiseks ja riikidevahelise võrreldavuse saavutamiseks on vaja tehnoloogilisi lahendusi. Muu kui finantsteabe avalikustamist käsitleva direktiivi (2014/95/EL) läbivaatamine võib aidata kaasa standardiseeritud kvaliteetse teabe avalikustamisele, mis on tänu ühtlustatud meetodikale täielikum, asjakohasem ja paremini võrreldav, (8) võttes arvesse finantsstabiilsuse nõukogu kliimaga seotud finantsteabe avaldamise töörühma soovitusi.

(7) Et tegeleda positiivsete välismõjudega.

(8) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 17. oktoobri 2018. aasta arvamus komisjoni teatise „Tegevuskava: jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“ kohta (ELT C 62, 15.2.2019, lk 73).

4.2.3.1. VKEdele tuleks võimaldada muu kui finantsteabe avalikustamist, andes neile tehnilist abi hõlpsasti kättesaadavate põhiandmete kogumiseks (et kasutada neid peamiste tulemusnäitajate jaoks)⁽⁹⁾.

4.2.4. Keskkonnasäästliku tegevuse dünaamiline taksonoomia: hinnata ja integreerida tuleb turutavasid, millel on tugevad mõjunäitajad. Komitee rõhutab sobivate projektide valimisel turupõhisuse kontrollimise olulisust⁽¹⁰⁾.

4.2.4.1. Komitee rõhutab, et juhul kui on olemas täpsemad meetodikad, tuleb neid kindlasti kasutada, eesmärgiga arendada hindamissüsteeme, mis põhinevad äriühingute esitataval usaldusväärsel teabel, et tagada vastavus kõigile finantstoodete standarditele (märgised, rohelised võlakirjad ja kestlikkuse võrdlusalused), mida käsitletakse jätkusuutliku majanduskasvu rahastamise tegevuskavas.

4.2.4.2. Vaja on tagasisidet ÜRO redaktsioonirühmade koostatud mõjuarvutuste läbivaatamise protsessi kohta (eelkõige seoses CO₂-maksu ja heitkogustega kauplemisega, mis on usaldusväärsete kestlikkuse võrdlusaluste põhiaspekt).

4.2.5. Komitee kiidab heaks mõjuhindamise läbinud kava, millega suurendada ELi 2030. aasta kasvuhooonegaaside heite vähendamise eesmärke. Kava avaldatakse eeldatavasti 2020. aasta suvel ning see sisaldab investeerimisvajaduste analüüsi. Veel nõuab komitee tungivalt ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise edenemisega seotud mõju täpsustamist.

4.2.6. Kontrolliasutustel ja muudel avaliku sektori järelevalveasutustel, näiteks Euroopa Kontrollikojal, peaks samuti olema suurem roll eespool nimetatud vähendamiseeasmärkide sotsiaalse mõju jälgimisel.

4.2.7. Komitee rõhutab suurandmete ja tehisintellekti potentsiaali investorite eelistuste ja investeringute sihtkohtade kooskõlla viimisel. Samuti tuleks analüüsida masinõppe lahendusi, et suunata investeringute vood ümber konkreetsetesse sektoritesse või tegevustesse, kus võetakse arvesse keskkonnavalasid, sotsiaalseid ja äriühingu üldjuhtimisega seotud põhimõtteid.

4.3. Tehniline abi

4.3.1. Komisjoni ja Euroopa investeerimisnõustamise keskuse seni võetud suutlikkuse suurendamise meetmed on hea alus kestlike projektide loomiseks, kuid rakendada tuleb tõhusamaid meetodeid, mis võimaldavad rahavooge kindlamalt rohelise majanduse poole ümber orienteerida.

4.3.2. Komitee kiidab heaks ühtse kontaktpunkti loomise, et hõlbustada rahaliste vahendite kättesaadavust nii avaliku kui ka erasektori projektarendajate ja finantsvahendajate kaudu. VKEde puhul toetab komitee struktuurset koostööd nende esindusorganisatsioonidega.

4.4. Finantsharidus (koos tehnilise abiga)

4.4.1. Kodanikele alates eelkoolihariduse etapist: Euroopa kodanikud on üha enam huvitatud sellest, et nende säästud ja investeringud oleksid seotud sotsiaalsete ja keskkonnanäesmärkidega. Finantskirjaoskus (põhjalikumad teadmised finantsvaldkonna toimimisest) võib aidata avardada kodanike võimalusi ja lähendada neid kestliku rahanduse küsimustele, sh rahanduse asjakohase rolli määramisel ühiskonnas.

4.4.2. See on oluline kõigile rohelise kokkuleppe protsessi kaasatud tehnilistele asutustele ja asjaomastele kodanikuühiskonna organisatsioonidele.

⁽⁹⁾ Peamised tulemusnäitajad.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 17. oktoobri 2018. aasta arvamuse „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis kehtestab InvestEU programmi“ (ELT C 62, 15.2.2019, lk 131).

4.5. Ettevõtjate oskuste jätkusuutlikkus

4.5.1. Komitee rõhutab, et puhaste tehnoloogiate kasutuselevõtuks ja levitamiseks on vaja tehnoloogia rakendamise, kohandamise ja hooldamisega seotud oskusi. Oskused on samuti olulised majandusele ja ettevõtlusele, töötajatele ja ettevõtjatele, et kiiresti kohaneda keskkonnapoliitikast või kliimamuutustest tingitud muutustega. Õiged oskused keskkonnanahoidlike töökohtade jaoks on keskkonnanahoidlikumale majandusele ülemineku üks eeltingimus.

4.5.2. Komitee juhib tähelepanu sellele, et muutuvate töökohtade ja tööalaste nõuetega kohanemise peamine eesmärk on tagada töötajatele ajakohane teave keskkonnanahoidlikus majanduses vajalike uute oskuste kohta. Vaja on selget oskuste prognoosimise strateegiat ja oskuste tegevuskava, et muuta tööjõud tööstuse tulevastele vajadustele vastavaks ja hoida seda sellisena. Piirkondliku õiglase ülemineku jaoks peaks seega eelkõige investeerima haridusse ja koolitusse ning tugevdama elukestva õppe tava.

4.6. Sotsiaalselt vastutustundlikud riigihanked

4.6.1. Sotsiaalselt vastutustundlikud riigihanked on ökoloogilise ülemineku aluseks haldusasutustes ja korrupsiooni-vastases võitluses, sealhulgas vastutustundlike tavade edendamisel teenusepakkujate kaudu.

4.6.2. Komitee toetab riigihangete kohustuslikke keskkonnanahoidlikkuse miinimumkriteeriume või -eesmärke valdkondlikes algatustes, ELi rahastuses ja tootepõhistes õigusaktides, kasutades selleks keskkonnanäitajaid ning lähtudes ELi taksonoomia edenemisest. Sellega seoses on vaja terviklikumaid, läbipaistvamaid ja lihtsamaid keskkonnamärgistamise teabesüsteeme, mis näitaksid rangete jätkusuutlike eesmärkide järgimist.

4.7. Õiglase ülemineku mehhanism

4.7.1. Komitee väljendab heameelt õiglase ülemineku mehhanismi üle, millel on suur potentsiaal soodustada konkreetsetes sektorites ja piirkondades üleminekut keskkonnanahoidlikule majandusele. Komitee märgib, et mehhanism ei tohi piirduda üksnes CO₂ heite vähendamise protsessi rahastamisega ning seda tuleks rakendada koos ajutiste stabiilsusmehhanismidega, tuues kasu teistele sektoritele ja piirkondadele, kus valitseb halb majandusolukord ning mis vajavad struktuurireforme.

4.7.2. Õiglase ülemineku mehhanism on toetuste ja rahastamisvahendite tasakaalustatud kombinatsioon programmide vahel, mida hallatakse keskselt või ühiselt, eri liiki rahastamisallikate vahel, samuti erineva tasandi (liidu, riigi, piirkonna ja kohalik tasand) pädevus- ja vastutusvaldkondade vahel. Seetõttu vajab see ainulaadne kombinatsioon uut vastutus- ja haldustasandit.

4.7.3. Õiglase ülemineku mehhanism peab aitama luua mõjutatud piirkondades uusi töökohti. Komitee juhib tähelepanu sellele, et Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) peab oskuste puudumist peamiseks kitsaskohaks mitmes sektoris, nagu taastuvenergia, energia- ja ressursitõhusus, hoonete energiatõhusaks renoveerimine, nullenergiaehitus, keskkonnateenused ja tootmine.

4.7.4. Komitee nõuab tugevat sidusust kavandatud 2021. aasta sotsiaalrajanduse tegevuskava ja Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava vahel, et hõlmata sotsiaalrajanduse investeringud õiglase ülemineku mehhanismi rakendamisse.

4.7.5. Õiglase ülemineku mehhanism peab samuti arvestama iga riigi ja selle piirkondade⁽¹¹⁾ alates 1990. aastast tehtud jõupingutusi CO₂ heite vähendamisel, et ka neil oleks juurdepääs rahalistele vahenditele ning et neid ei karistataks nende varasema tööle hakkamise eest. Selleks peaks Eurostat parandama piirkondliku lähenemise ja kaugenemise näitajate (sh rahvastikukao ja vananemise näitajate) avaldamist, et ka need piirkonnad saaksid kasu.

⁽¹¹⁾ Piirkonnad, mida on mõjutanud ELi nõukogu otsuse 2010/787/EL alusel lõpetatud kaevandamistööd.

4.8. Üleilmsed jõupingutused rahvusvahelises koostöös

4.8.1. Komitee väljendab heameelt hiljuti loodud kestliku rahanduse rahvusvahelise platvormi üle,⁽¹²⁾ mille kaudu suurendatakse erasektori kapitali keskkonnasäästliku rahastamise tarvis üleilmsel tasandil. Seda foorumit tuleks kasutada ka heitkogustega kauplemise süsteemi rahvusvahelise kasutuselevõtmise ergutamiseks.

4.8.2. Komitee märgib ka vajadust keskkonna- ja kliimainvesteeringute järele, et toetada väljaspool ELi (eelkõige Aafrika strateegia raames) võetavaid meetmeid.

4.8.3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab kindlat toetust koronaviirusele ülemaailmse reageerimise raames toimuvale ülemaailmsele rahastamiskonverentsile, mille eesmärk on teha ülemaailmseid jõupingutusi rahaliste vahendite kogumiseks koroonaviirusega seotud diagnostikaks, raviks ja vaktsiinideks.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹²⁾ Kestliku rahanduse rahvusvahelise platvormi asutasid 18. oktoobril 2019. aastal Argentina, Kanada, Tšili, Hiina, India, Keenia, Maroko ja Euroopa Liidu riikide avaliku sektori asutused. Nende riikide heide moodustab ligi poole maailma kasvuhoonegaaside heitest.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 575/2013 ja (EL) 2019/876 seoses kohandustega COVID-19 pandeemia reageerimiseks“

(COM(2020) 310 final – 2020/0066 (COD))

(2020/C 311/10)

Pearaportöör: **Giuseppe GUERINI**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 6.5.2020 Euroopa Parlament, 13.5.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114 ja 304
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Juhatuse otsus	30.4.2020
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	208/2/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni ettepaneku üle, mille kohaselt muudetakse määrusi (EL) nr 575/2013 ja (EL) 2019/876 seoses kohandustega COVID-19 pandeemia reageerimiseks.

1.2. Kuna Euroopa Liit peab toime tulema enneolematu kriisiga, on vaja sellele sama erakorraliselt reageerida. Ettepanek tuleb võimalikult kiiresti vastu võtta, et eraldatud vahendeid saaks kasutada kõige tõhusamal viisil COVID-19 praeguse ja tulevase mõjuga tegelemiseks.

1.3. Komitee kiidab heaks Baseli komitee vastu võetud ja Euroopa Komisjoni heaks kiidetud otsuse BASEL III+ rakendamist edasi lükata. Siiski on ka oluline, et edasilükkamine ei oleks üksnes pelgalt kehtivate eeskirjade kinnitus. Seepärast näib olevat asjakohane direktiivid ja määrused läbi vaadata.

1.4. Komitee soovib lisaks, et enne rakendamisprotsessi taaskäivitamist on Euroopa reguleerimissüsteemi kohandamiseks väga oluline hinnata hoolikalt majandus- ja finantsasutustes sellel keerulisel ajajärgul toimuvaid muudatusi. Vajalikuks võivad osutada uued mõjuhinnangud.

1.5. Samuti väljendab komitee muret selle pärast, et kõnealuses etapis on tõenäoliselt võimatu kinni pidada muudest õigusaktidest sätestatud eelseisvatest tähtaegadest, arvestades operatiivprobleeme, millega pangad (ja ametiasutused) kokku puutuvad. Ilmselt kehtib see pangaportfelli intressiriski (kauplemisega mitteseotud tegevustest tulenev intressirisk) uue raamistiku puhul, mida tuleks rakendada alates 2021. aasta juunist, samas kui selle rakendamismääruseid ei ole veel valmis. Samuti kehtib see stabiilse netorahastamise kordaja puhul (mida tuleks rakendada alates 2021. aasta juunist).

1.6. Seetõttu oleks nimetatud küsimuse puhul vaja kehtestada kapitalinõuete määruse teises pakendis ja kapitalinõuete direktiivi viiendas pakendis ning samuti Euroopa Pangandusjärelevalve laenude päritolu ja järelevalvet käsitlevates suunistes ning makseviivituse uut määratlust käsitlevates suunistes mõistlik viivitus. Alternatiiv, nagu stabiilse netorahastamise kordaja puhul, on näha ette kolmeaastane ajavahemik meetmete järkjärguliseks käivitamiseks (sarnaselt likviidsuskatte-kordajaga), säilitades seadusandjate algse eesmärgi jätta pankadele alates vastuvõtmisest üks aasta aega uute eeskirjade täielikuks rakendamiseks.

1.7. Samuti tuleb järele mõelda, kuidas oleks võimalik täita Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2019/879 ja määruses (EL) 2019/877 (krediitiasutuste ja investeerimisühingute kahjumikatmis- ja rekapiitalseerimisvõime kohta) kehtestatud nõuetele vastavuse kohustust. Arvestades survet pankade laenuandmistegevusele ja samade järelevalveasutuste nõudeid kasutada laenukriisi ennetamiseks kapitalipuhvreid, oleks asjakohane vaadata läbi ja lükata edasi nimetatud direktiivis ja määruses kehtestatud tähtajad, et saavutada omavahendite ja rahastamiskõlblike kohustuste miinimumnõuete siduvad eesmärgid.

1.8. Komitee nõustub komisjoni ettepanekuga üleminekusätete kohandamise kohta, mis võimaldavad krediitiasutustel leevendada fondidele avalduvat proviseerimise ja krediidiriskiga korrigeerimise (oodatav krediidikahju) mõju rahvusvahelise finantsaruandlusstandardi 9 tähenduses. Komitee on siiski seisukohal, et ettepanek on üksnes esimene samm eesmärgi suunas leevendada majanduslanguse mõju, kuid see ei ole piisav ega tõhus selleks, et säilitada võrdsed võimalused Euroopa vahendajate vahel. Seetõttu leiab komitee, et ettepaneku võib lisada tingimusel, et rakendatakse järgmisi meetmeid:

- 1. jaanuari 2020. aasta seisuga arvatud uut dünaamilist komponenti laiendatakse laenule, mis alates 1. jaanuarist 2020 (või muu hilisem kuupäev, mida otstarbekaks peetakse ja mis on kooskõlas pandeemia puhkemise kuupäevaga) muutusid viivislaenudeks;
- mastaabitegurit ei asendataks 100 % riskikaaluga, mida kasutatakse jaekaubandusklientide rahastamisel. Sellise sekkumisega ei tunnustata tüüpiliste laenuvõtjate kategooriate erinevat olemuslikku riskitaset enamiku kommertspankade ja eriti olulisel määral kohalike pankade puhul. Siin mõeldakse konkreetselt kodumajapidamisi ja VKEid. Kõnealuse laenuvõtjate kategooriaga seotud riskipositsioonide suhtes rakendatakse usaldatavusnõuete erikäsitlemist. Samuti tekitaks mastaabiteguri asendamine 100 % riskikaaluga suuri (kui mitte ületamatuid) raskusi pankadele, kes rakendavad standardmeetodit ja kasutavad aruandluse eesmärgil protokollimist. Komisjoni pakutud meetme asemel võiks tegevuse lihtsustamise tõhusa meetmena kaaluda asjakohast sekkumist seonduvate maksude käsitlemisse, millele on osutatud sama lõike 7 punktis a, selle asemel et tühistada punkt b;
- meetmete järkjärgulise rakendamise ajavahemikku pikendatakse ka 1. jaanuaril 2018. aasta seisuga arvatud staatilise komponendi puhul, kuna kasutusele võetakse uus raamatupidamis põhimõte, rahvusvaheline finantsaruandlusstandard 9, mille kohaselt peavad kõik pangad pöörama eritähelpanu esmakordse kasutuselevõtu (*First Time Adoption*, FTA) mõjule. Sellel on tagajärjed ka viivislaenu müügistenaariumi hindamismeetoditele ning need kujutavad endast praegu FTA reservi kõige olulisemat osa.

1.9. Komitee peab vajalikuks pikendada praegu kehtivaid eeskirju, mida rakendatakse ametlike ekspordikrediitiasutuste käendatud või kindlustatud viivisnõuete ning COVID-19 pandeemia tagajärjel tekkivate viivisnõuete suhtes, mis on kaetud liikmesriikides kasutusele võetud mitmesuguste garantiiskeemidega. Samal ajal kui selle muudatuse eesmärk on tunnustada, et riigigarantiidel on samasugune riski maandav toime nagu ekspordikrediitiasutuste garantiidel, tuleks ka tähtajad ühtlustada. Kuid kui eesmärk on saavutada selliste garantiide käsitlemises täielik ühtlustamine, tuleb nimetatud tingimuste kohaldamiseks ette nähtud ja komisjoni pakutud seitsmeaastast tähtaega muuta.

1.10. Arvestades, et tuleb teha kõik võimalikud jõupingutused selleks, et ergutada panku tõhusamalt reaalmajanduse arengule kaasa aitama, toetab komitee ettepanekut tuua kapitalinõuete määruses ette nähtud, kuid mitte veel kohaldatavate korrektsemate kapitaliabsorptsiooni kohanduste rakendamise kuupäevad varasemaks. See hõlmab pensionide või palgaga tagatud teatud laenukategooriate käsitlemise eeskirju, toetuskoefitsiendi kasutuselevõttu VKEde jaoks või uue toetuskoefitsiendi kasutuselevõttu taristute rahastamiseks.

1.11. Taristute rahastamine muutub järgmisel rahastamisperioodil väga oluliseks, mistõttu peab komitee asjakohaseks lihtsustada kapitalinõuete määruse artiklis 501a sätestatud asjakohaste projektidega seotud keerulisi ja koormavaid kriteeriume, mis võimaldaks neid sellega seoses ette nähtud usaldatavusnõuete sooduskäsitluse rakendamiseks lihtsamini tunnustada (näiteks jättes välja lõike 1 punktides b, d, g, i, l ja lõike 2 punktis a osutatud nõuded).

1.12. Euroopa Liidu mitmeaastase eelarve läbivaatamise laiemas kontekstis kannab olulist rolli Euroopa Komisjoni esitatud uus taastamisstrateegia ja plaan „NextGenerationEU“, sest selles nähakse ette erakordselt ulatuslikud meetmed pandeemia põhjustatud kriisi lahendamiseks. Nimetatud strateegia peaks täiendama Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava, mis avaldati 2020. aasta esimeses kvartalis, toetamaks üleminekut Euroopa säästvale majandusele.

1.13. Seoses kapitalinõuete määruses osutatud toetuskoefitsientidega toetab komitee vajadust rakendada nn rohelist ja sotsiaalset toetuskoefitsienti, mis võimaldab vähendada kapitali absorptsiooni pankade pakutavate rahaliste vahendite puhul sotsiaalsetele ettevõtetele ja neile, kes on tõeliselt kaasatud kestliku ja kaasava arengu programmidesse.

1.14. Viivislaene käsitleva õigusraamistikuga seoses väärrib märkimist asjaolu, et COVID-19 mõjutab paratamatult ja mitmel viisil viivislaenu turgusid. Neil asjaoludel ja arvestades, et praegune hädaolukord mõjutab vältimatult turul kehtivat olukorda ning aeglustab võõrandamismenetlust, nõuab komitee, et ajutiselt muudetak Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/630 seoses viivisnõuete kahju miinimumkattega.

1.15. Äärmiselt oluline on kujundada välja viivislaenu eraõiguslikud turud, kus tegutseks võimalikult palju osalejaid ja ostjaid, selleks et vältida mis tahes rikkuse ülekandumist pangandussektorist fondide sektorisse (mille suhtes ei kohaldata samu eeskirju) ning kohaliku, riikliku ja Euroopa tasandi majandusest ettevõtjatele, kes on registreeritud ja maksukohustuslased mujal.

1.16. Komitee hinnangul on vaja võtta ajutiselt kasutusele juba Basel II raamistikus kehtestatud nn usaldatavusfilter, et kõrvaldada finantsaruannetes kajastatud realiseerimata kasum või kahjum. Nimelt on pandeemiast tagajärgede hulgas märgitud volatiilsuse suurenemist ka nende väärtpaperite puhul, mis on üldjuhul vähem tundlikud. Sellistes turutingimustes ja võttes arvesse märkimisväärset toetust, mida pakuvad pangad valitsemissektori võla katteks, on omavahendite stabiilsuse suurendamiseks vaja vähendada volatiilsuse mõju muudele kui kauplemisportelli kuuluvatele väärtpaperitele.

1.17. Komisjoni ettepanekut arvestades ja seoses tururiskiga peab kooskõlas Euroopa Keskpanga 16. aprilli suunistega 1. taseme raamistikku muutma, et kaotada olemasolevad seosed volatiilsuse ja pankade kapitali absorptsiooni vahel (VaR riskiväärtuse korrutustegur). See on vajalik, kuna COVID-19st tingituna on turul juba märgata volatiilsuse kõrget taset koos sellest tuleneva institutsioonide kapitali oluliselt suurenenud absorptsiooniga.

2. Üldised märkused

2.1. COVID-19 pandeemia tõsised tagajärjed nõuavad pakiliste meetmete võtmist, et toetada Euroopa majandust ja taastada majandustegevus Euroopa Liidu liikmesriikides. Selle taustal on äärmiselt oluline vältida olukorda, mille korral viib majanduslangus ilma nõuetekohase õiguskaitsepõhise sekkumiseta juba õõnestatud ELi pangandussektori mitmekesisuse kokkuvarisemiseni: eelkõige usub komitee, et kaitsta ja tugevdada tuleb kogukondlike ja piirkondlike pankade spetsiifilist funktsiooni – eeskätt nende puhul, millel on ühistupankadele tüüpiline tugev ja lai osalusbaas.

2.2. Euroopa Komisjon esitles 28. aprillil 2020. aastal pangandusmeetmete paketti, mille eesmärk on hõlbustada pankade ülesannete täitmist ettevõtjatele ja kodumajapidamistele rahaliste vahendite eraldamise edendamisel, mis on suunatud COVID-19st tingitud märkimisväärse majandusliku mõju leevendamiseks. Paketiga kinnitatakse hiljutisi avaldusi paindlikkuse kasutamise kohta raamatupidamisstandardites ja usaldatavusnõuetes, mille on koostatud rahvusvaheliste standardite asutused ja asjaomased Euroopa tasandi asutused. Samuti sisaldab see mõningaid panganduseeskirju muutvaid ettepanekuid, mis tuleks kiiresti ellu viia, et parandada pangandussüsteemi võimekust anda COVID-19 pandeemia ajal välja laene ja katta kahjusid, jäädes samal ajal usaldatavusnõuetega vastavusse.

2.3. Komitee väljendab heameelt, et asjaomased Euroopa tasandi asutused, nimelt Euroopa Pangandusjärelevalve, Euroopa Väärtpaperiturujärelevalve ja Euroopa Keskpanga/ühtne järelevalvemehhanism, on võtnud esimesed meetmed ja andnud esimesed suunised. Selliste otsuste ja suuniste abil, mille eesmärk on tagada kehtivas õigusraamistikus suurem paindlikkus, liigutakse õiges suunas, et tulla toime kõnealuse hädaolukorra esimese etapiga. Komitee nõustub komisjoni teatisega, millega soovitakse järelevalveasutuste Euroopa süsteemi moodustavate eri osalejate võetud meetmeid ühtselt tõlgendada ja rakendada. Ühtne tõlgendamine ja rakendamine tagavad kõnealuste meetmete suurema tõhususe.

2.4. Komitee leiab siiski, et väljapakutud meetmed ei ole pandeemia tekitatava majanduslanguse prognoose arvestades piisavad. COVID-19 puhul on tegemist erakorralise hädaolukorraga, millel on suur majanduslik ja sotsiaalne mõju. Kõik Euroopa institutsioonid peavad reageerima selleks, et vähendada selle toimet reaalmajandusele, seda ka julgete valikutega muuta varasemaid otsuseid.

2.5. Selles valdkonnas märgib komitee, et erilist tähelepanu saavad makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmed ja moratooriumi kehtestamist võimaldavad vahendid ning nende mõju võlgnike võimalikule ümberliigitamisele usaldatusnõuete ja rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite kohaste raamatupidamisstandardite tähenduses ning riigigarantiide ja viivislaenude käsitlemine.

2.6. Hädaolukorraga toimetulemise eesmärgil rõhutab komitee, et kõik Euroopa finantsasutused pakuvad erinevaid vahendeid reaalmajanduse toetamiseks. Pangad pakuvad muu hulgas moratooriumi kehtestamist võimaldavaid vahendeid, makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmeid, sularaha ettemakseid töötushüvitise katmiseks ja muud liiki erakorralist abi kapitaliühingutele, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, VKEdele ja kodumajapidamistele. Selline finantsabi põhineb riiklikel määrustel ja vabatahtlikel kavadel.

2.7. Arvestades pandeemiast tulenevat tõsist ja enneolematut mõju, kordab komitee sellegipoolest, et eespool nimetatud meetmed ei ole piisavad.

2.8. Eespool esitatud silmas pidades väljendab komitee heameelt ettepaneku üle, milles käsitletakse kohandusi COVID-19 pandeemiale reageerimiseks ja mille komisjon avalikustas 28. aprillil 2020.

2.9. Komitee toetab mõtet, et lisaks kehtivas raamistikus lubatud paindlikkuse täielikule ärakasutamisele tuleks teha mõningad väiksemad muudatused kapitalinõuete määruse spetsiifilistes aspektides, et suurendada krediitiasutuste võimet toetada majandust ja samal ajal katta COVID-19 pandeemiaga seotud kahjusid, tagades ühtlasi krediitiasutuste jätkuva vastupanuvõime. Lisaks on Baseli pangajärelevalve komitee rahvusvahelisel tasandil leppinud kokku Basel III raamistiku viimaste elementide rakendamise tähtaja edasilükkamises ühe aasta võrra, kusjuures mõned elemendid on juba kapitalinõuete määrusesse lisatud, ning suuremas paindlikkuses, et leevendada rahvusvahelise finantsaruandlusstandardi 9 kasutuselevõtu mõju omavahenditele. Nimetatud muudatused peavad kajastuma olemasolevates eeskirjades.

2.10. Pandeemia tagajärjed mõjutavad mitmel viisil viivislaenude turu eri aspekte. Näiteks kohtute töö on mitme nädala jooksul peatatud ja/või edasi lükatud ning seetõttu on viivislaenude tagasinõudemenetlused edasi lükatud. Ka kohtuväliseid tagasinõudemenetlusi on tulnud aeglustada.

2.11. Seega on ka viivislaenude võõrandamisprotsess olukorrast mõjutatud ning viivislaenude hindu alandav toime kestab vähemalt 24 kuud. See võib luua uue eelise pangavälisele, viivislaenudele spetsialiseerunud ostjatele, kelle suhtes ei kohaldata Euroopa usaldatusnõudeid. See seab ELi pangad oluliselt ebasoodsamasse olukorda ja kannab rikkuse pangandussektorilt üle reguleerimata üksustele ning seda just ajal, mil pangad peaksid toetama majanduse taastumist ja tühistatud on ka dividendide väljamaksmine.

2.12. Sellega seoses ja arvestades, et praegune hädaolukord mõjutab paratamatult turuseisundit ja aeglustab koondamiskorra kehtestamist, nõuab komitee viivislaenude kaitsemehhanismi käsitleva määruse ajutist muutmist, nagu eespool on kirjeldatud.

2.13. Kapitalinõuete määruse artiklis 473a on sätestatud üleminekukord, mis võimaldab krediitiasutustel jälle arvata oma põhiomavahendite hulka eraldiste mõjul põhineva osa, mis tuleneb rahvusvahelise finantsaruandlusstandardi 9 kohase eeldatava krediidikahju mudeli kasutuselevõtust. Vastuvõetud sätted võimaldavad esiteks osaliselt neutraliseerida eeldatava krediidikahju uue mudeli rakendamisest tulenenud mõjutusi riskipositsioonidele ja teiseks leevendada aeg-ajalt tuvastatud allahindamise täiendava suurendamise mõju.

2.14. Kõnealuse sättega liigutakse lähemale eesmärgile leevendada majanduslanguse ohtlikku mõju, kuid see ei ole piisav, et tagada Euroopa krediitiasutuste võrdsete võimaluste säilimine. Kuna üks kriisi peamistest tagajärgedest on väärtuse langus, tuleb kriisi mõju leevendamist vaid nõuetekohaselt teenindatavate nõuete osas laiendada laenudele, mis muutusid viivislaenudeks Euroopas pandeemia puhkemise (2020. aasta jaanuaris) järel.

2.15. Nagu juba märgitud, pannakse liidu sotsiaal-majanduslik süsteem tõsiselt proovile tulenevalt mõjust, mida pandeemia avaldab järgmiste kuude jooksul reaalmajandusele. Euroopa majanduse struktuur tuleb tingimata põhjalikult ümber mõelda. Seetõttu leiame, et see ennenägematu proovikivi võib olla võimalus kujundada Euroopa majandusmudel ümber keskkonnasäästvaks ja sotsiaalselt kaasavaks mudeliks. Selle stsenaariumi kohaselt võiksid igasuguses õiguslikus vormis kohalikud pangad (kas kapitalipangad, isikupõhised pangad või ühistupangad) tänu detsentraliseeritud

olemusele ja kogu territooriumi katvusele olla ja peaksid olema määrava tähtsusega osalejad stiimulite jaotamisel. Nad kohaneksid suurepäraselt rolliga toimida ahelana keskasutuste väärtuse levitamiseks kaugemate piirkondade kohalikesse asutustesse. Sellepärast tuleks kogukondlike pankade strateegilist tähtsust tunnustada ja tugevdada.

2.16. Pandeemia näitas ühelt poolt, et seal, kus on olemas sidus sotsiaalne struktuur ja sotsiaalmajanduse organisatsioonide märgatav kohalolek, toimis solidaarsusvastus (ka sotsiaalsete ettevõtete näol) olulise vastupanuvõime tegurina, ja teiselt poolt, et sotsiaalse ettevõtluse organisatsioonide olemasolu on äärmiselt oluline selleks, et taaselustada kaasav ja jätkusuutlik majandussüsteem ja vähendada tervete majandussektorite kokkukukkumise ohtu. Seetõttu toetab komitee vajadust lisada kapitalinõuete määrusesse nn roheline ja sotsiaalne toetuskoeffitsient, mis võimaldab vähendada kapitali absorptsiooni rahaliste vahendite puhul, mida pangad pakuvad sotsiaalsetele ettevõtetele.

2.17. Lisaks nähtub kapitalinõuete määruse II paketi artiklist 501c, et Euroopa Pangandusjärelevalve viib aastaks 2025 ellu põhjaliku uuringu, et kontrollida usaldatavusnõuete erikäsitlemise kasutuselevõtu põhjendatust selliste omadustega varade või tegevusega seotud riskipositsioonide korral.

2.18. Komitee peab vajalikuks võtta see toetuskoeffitsient kasutusele juba enne 2025. aastat, mis võib osutada liiga hiliseks ja saatuslikuks, et rakendada toetuskoeffitsienti, mis võimaldaks krediitiasutustel anda rohkem laene ja eraldada vahendeid praegu raskustes olevatele sektoritele.

2.19. Selles hädaolukorra etapis on ilmnunud näited, kui sotsiaalsed ettevõtted suudavad tagada kogukondades, kellele nad oma teenuseid pakuvad, suurema vastupanuvõime ning paljudel juhtudel isegi täiendada või asendada valitsemissektorit, kus ei suudeta laialdaselt vajadustele vastata. Komitee soovib seega oluliselt lühendada seadusandjate poolt Euroopa Pangandusjärelevalvele antud volituste tähtaega ja kiirendada nn jätkusuutlikkuse toetuskoeffitsiendi loomise protsessi. Mikrotasandil põhinevat usaldatavuse väljavaadet tuleks sel juhul nõuetekohaselt täiustada ja tasakaalustada, kasutades selleks süsteemset, makrotasandi usaldatavusel põhinevat ja ühtlasi sotsiaalset vaatenurka.

2.20. Komitee nõustub komisjoni seisukohaga, mille kohaselt kahe toetuskoeffitsiendi – teatavate tarkvaraga seotud varade ning teatavate pensioniga ja palgaga tagatud laenude soodsama usaldatavuskäsitluse – rakendamise tähtsaja edasilükkamine 1. juulile 2020 vabastaks asutuste omavahendeid, võimaldades neil suurendada vajalikke laene COVID-19 pandeemia ja selle tagajärgede ohjamil. Kui lükata toetuskoeffitsiendi⁽¹⁾ kasutuselevõtt sotsiaalmajanduses või rohelises majanduses edasi 1. jaanuarile 2021, oleks sel ilmselt samuti positiivne mõju.

2.21. Komisjoni muudatusettepanekutega ei muudeta olulisel määral usaldatavusnõudeid käsitlevat õigusraamistikku ning nendega hõlbustatakse kollektiivseid jõupingutusi pandeemia mõju leevendamiseks ja seega kiireks taastumiseks. Sellega seoses tuleb märkida, et oleks asjakohane praegused viivislaenudega seotud eraldiste kõverad 24 kuu võrra edasi lükata, et vastata vajadusele tagada piisav rahastamisvoog pandeemia mõju pärssimiseks. Ilma nimetatud sekkumiseta leiaksid pangad end olukorrast, kus nad peavad valima kahe omavahel vastuolulise, kuid reeglitele vastava stiimulisüsteemi vahel: ühelt poolt kõik need meetmed, mis püüavad vabastada pankade kapitali uue rahastamise tarbeks, või igal juhul vältida ülemäärast survet sellele kapitalile (näiteks rahvusvahelise finantsaruandlusstandardi 9 tähenduses üleminekusätete läbivaatamine), ja teiselt poolt nõuded, mille korral lõpptulemusena võib tekkida tohutu surve kapitalile või igal juhul kaduda pankade motiiv majanduskriisi kontekstis laenu anda, vältimaks negatiivset mõju kapitalile. Läbi vaatamata usaldatavusjärelevalve kaitsemehhanism võib endast kujutada sarnast nõuet, tekitades majandusliku stressi ja majanduslanguse olukorras negatiivseid stiimuleid. Kohandamine tuleks ellu viia nii garantiiga kui ka garantiita viivislaenude suhtes.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁾ Vt artikkel 501c – „Keskkonna- ja/või sotsiaalsete eesmärkidega seotud riskipositsioonide usaldatavusnõuete kohane käsitlemine“.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL, et tegeleda kiireloomulise vajadusega lükata COVID-19 pandeemia tõttu edasi teatavad maksustamisalase teabe esitamise ja vahetamise tähtajad“

(COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS))

ja teemal „Ettepanek: nõukogu otsus, millega muudetakse direktiive (EL) 2017/2455 ja (EL) 2019/1995 seoses nende ülevõtmise ja kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“

(COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS))

ning teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2454 seoses kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“

(COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS))

(2020/C 311/11)

Pearaportöör: **Petru Sorin DANDEA**

Konsulteerimistaotlus	nõukogu, 13.5.2020 ja 15.5.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 113 ja 115
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee presidendi otsus	14.5.2020
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	218/2/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Arvestades COVID-19 pandeemia põhjustatud kriisi ja liikmesriikide erakorralistest meetmetest tulenevaid tõsiseid häireid ettevõtluskeskkonnas, kiidab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee heaks Euroopa Komisjoni esitatud meetmete paketi, mille eesmärk on pikendada teatavaid tähtaegu maksustamisalase halduskoostöö direktiivi kohaldamiseks ja piiriülese e-kaubanduse käibemaksukorda reguleeriva paketi edasilükkamiseks.

1.2. Komisjoni hinnangute kohaselt tekitaks piiriülese e-kaubanduse käibemaksukorra kohaldamiseks kavandatud tähtaja edasilükkamine liikmesriikidele rahalist kahju ligikaudu 3 miljardi euro ulatuses. Samas osutab komisjon sellele, et käibemaksukord saab nõuetekohaselt toimida alles alates hetkest, mil kõik liikmesriigid on selleks valmis. Komitee soovib liikmesriikidel võtta kõik vajalikud meetmed tagamaks, et käibemaksukord hakkaks toimima kohe, kui praegune kriis on ületatud.

1.3. Maksustamisalase halduskoostöö direktiiv ja piiriülese e-kaubanduse käibemaksupakett on osa maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise vastast võitlust käsitlevatest ELi eeskirjadest. Komitee tunnustab komisjoni jõupingutusi kõnealuste negatiivsete nähtuste vastu võitlemisel, kuid juhib tähelepanu asjaolule, et üksnes parem koostöö liikmesriikide vahel võimaldab saavutada tõeliselt märkimisväärseid tulemusi. Komitee julgustab liikmesriike otsima võimalikult suurt üksmeelt võimalikult lühikese aja jooksul, et kõnealuseid meetmeid saaks kiiresti rakendada.

1.4. Komitee leiab, et Euroopa Komisjon peaks pakkuma abi ka töötajate koolitamisel, kes hakkavad kasutama uut IT-süsteemi, mis on vajalik piiriülese e-kaubanduse uue käibemaksukorra rakendamiseks.

2. Ettepaneku taust

2.1. Pärast seda, kui Maailma Terviseorganisatsioon liigitas COVID-19 epideemia pandeemiaks, on mitu liikmesriiki teatanud komisjonile, et riigi tasandil võetud erakorraliste meetmete tõttu ei ole neil võimalik kohaldada maksustamisalase halduskoostöö direktiivi teatavaid sätteid ega võtta üle e-kaubanduse käibemaksu paketi ettenähtud sätteid.

2.2. Komisjon on esitanud rea ettepanekuid, et toetada liikmesriike selles keerulises olukorras. Euroopa Komisjoni ettepanekute⁽¹⁾ eesmärk on lükata edasi teatavad maksustamisalast halduskoostööd käsitleva direktiivi, direktiivide (EL) 2017/2455 ja (EL) 2019/1995 ning piiriülese e-kaubanduse käibemaksukorda käsitleva määruse (EL) 2017/2454 sätete rakendamise või ülevõtmise tähtajad.

2.3. Seoses maksustamisalase halduskoostöö direktiiviga teeb komisjon ettepaneku lükata direktiivis 2014/107/EL ja direktiivis 2018/822/EL ettenähtud tähtajad kolme kuu võrra edasi. Täpsemalt öeldes hakkab neist kahest direktiivist tulenev teabevahetus, mis käsitleb vastavalt finantskontosid, mille puhul kasusaajad on teise liikmesriigi maksuresidendid, ja piiriüleseid maksuskeeme, toimuma pärast kuupäeva, milleni komisjon teeb ettepaneku tähtaeg edasi lükata. Juhul kui liikmesriigid on sunnitud pikendama erakorraliste meetmete kohaldamisega, teeb komisjon ettepaneku, et praeguses paketi sätetatud tähtaegu peaks saama pikendada delegeeritud õigusakti heakskiitmise kaudu.

2.4. Seoses e-kaubanduse käibemaksukorra paketi ülevõtmisega teeb komisjon ettepaneku lükata kohaldamise alguskuupäev edasi kuue kuu võrra. E-kaubanduse käibemaksukord vajab impordi ühtse kontaktpunkti mehhanismi osas täiesti uut IT-süsteemi.

2.5. Komisjoni algatus on kooskõlas muude praeguseks kehtestatud meetmetega ja vastab põhjendatud taotlustele, mille on esitanud mõned liikmesriigid, ent ka posti- ja kiirkulleriteenuseid osutavad ettevõtjad, kellel oli COVID-19 kriisi tõttu raskusi oma teenuste kohandamisel piiriülese e-kaubanduse uue käibemaksukorraga.

3. Üldised märkused

3.1. COVID-19-ga seotud tervishoiukriis on põhjustanud suuri sotsiaalseid ja majanduslikke häireid. Paljudes valdkondades on liikmesriigid seisnud silmitsi enneolematute probleemidega. Maksuhaldurid on juhtinud tähelepanu sellele, et selles keerulises kontekstis ei ole neil võimalik teatavaid eeskirju kohaldada. Komisjoni esitatud õigusaktide paketi pikendatakse teatavaid maksustamisalase halduskoostöö direktiivis ettenähtud tähtaegu, kuid ka piiriülese e-kaubanduse käibemaksukorra ülevõtmise tähtaega. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab tähtaegade pikendamist vajalikuks ja toetab komisjoni kavandatud meetmeid.

3.2. Arvestades tulude vähenemist, mis komisjoni hinnangul tekib liikmesriikidel piiriülese e-kaubanduse käibemaksukorras sätestatud tähtaegade edasilükkamise tõttu, soovib komitee liikmesriikidel võtta kõik vajalikud meetmed praegusest kriisist ülesaamiseks ja normaalse olukorra võimalikult kiireks taastamiseks.

3.3. Arvestades ebakindlust inimeste elu ja äritegevuse tavapäraseks muutumise aja suhtes, nõustub komitee sellega, et komisjonil peaks olema võimalik pikendada paketi sätetatud tähtaegu delegeeritud õigusaktide alusel.

3.4. Komisjon annab liikmesriikidele tehnilist abi piiriülese e-kaubanduse käibemaksukorra kohaldamiseks vajaliku IT-süsteemi kasutuselevõtuks. Komitee arvates peaks komisjon pakkuma abi ka uut süsteemi kasutavate töötajate koolitamiseks.

⁽¹⁾ COM(2020) 197 final – „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL, et tegeleda kiireloomulise vajadusega lükata COVID-19 pandeemia tõttu edasi teatavad maksustamisalase teabe esitamise ja vahetamise tähtajad“.
COM(2020) 198 final – „Ettepanek: nõukogu otsus, millega muudetakse direktiive (EL) 2017/2455 ja (EL) 2019/1995 seoses nende ülevõtmise ja kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“.
COM(2020) 201 final – „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2454 seoses kohaldamise kuupäevadega COVID-19 kriisi puhkemise tõttu“.

3.5. Maksustamisalase halduskoostöö direktiivi ja piiriülese e-kaubanduse käibemaksukorda reguleerivate sätete peamine eesmärk on võidelda maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise vastu. Komitee tunnustab komisjoni jõupingutusi kõnealuste negatiivsete nähtuste vastu võitlemisel, kuid juhib tähelepanu asjaolule, et üksnes parem koostöö liikmesriikide vahel võimaldab saavutada tõeliselt märkimisväärseid tulemusi. Komitee julgustab liikmesriike otsima võimalikult suurt üksmeelt võimalikult lühikese aja jooksul, et kõnealuseid meetmeid saaks kiiresti rakendada.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1305/2013 seoses erimeetmetega EAFRD raames erakorralise ajutise toetuse andmiseks COVID-19 puhangule reageerimiseks“

(COM(2020) 186 final – 2020/0075 (COD))

(2020/C 311/12)

Üksikraportöör: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 12.5.2020 Euroopa Parlament, 13.5.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 42 ja artikli 43 lõige 2
Vastutav seksioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	27.5.2020
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	208/1/4

1. Järeldused ja soovitused

1.1. COVID-19 pandeemia mõjutab väga negatiivselt ELi põllumajandussektorit ja põllumajanduslikku toidutööstust. Seepärast väljendab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee heameelt Euroopa Komisjoni pakutud uue meetme üle ja peab seda väga vajalikuks ning palub Euroopa Liidu institutsioonidel see kiiresti vastu võtta.

1.2. Kriis toob esile põllumajandusliku toidutööstuse geostrateegilise olemuse ja vajaduse säilitada Euroopa Liidus toiduainetega isevarustamine. Seega on põllumajandusettevõtete ja põllumajandusliku toidutööstuse VKEde likviidsuse toetamise meetmed hädavajalikud, et tagada nende majanduslik püsijäämine praegusel kriisiperioodil, iseäranis ebasoodsate tingimustega või eraldatud piirkondades, eelkõige saartel ja mägiapiirkondades.

1.3. Ent kuna mõned ELi liikmesriigid on oma EAFRD vahendid juba ammendanud või kohustusega sidunud, leiab komitee, et Euroopa Komisjon peaks looma erakorralise fondi väljaspool ühise põllumajanduspoliitika eelarvet ja rahastama seda taastekava vahenditest, et võimaldada kõnealuse meetme rakendamist ilma vajaduseta piirata EAFRD vahendeid. Vastasel juhul tuleks komitee arvates EAFRD asjaomase seadusandliku ettepaneku abil paindlikumaks muuta. Seepärast kutsub komitee komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles võtma arvesse käesolevas arvamuses esitatud üldisi märkusi.

2. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

2.1. Euroopa Komisjon teeb ettepaneku muuta EAFRD määrust, et võimaldada korraldusasutustel võtta kuni 1 % 2014.–2020. aasta eelarvest kasutusele uue, artiklis 39b osutatud meetme „Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ning põllumajandustoodete töötlemise, turustamise ja/või arendamisega tegelevatele VKEdele, keda COVID-19 pandeemia on eriti mõjutanud“ jaoks.

2.2. Kavandatud meede hõlmab kindlasummalist toetust kuni 5 000 eurot põllumajandusettevõtte ja kuni 50 000 eurot VKE kohta, mis jaotatakse objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel ja mis tuleb välja maksta enne 31. detsembrit 2020.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee väljendab heameelt määruse ettepaneku ja kiiruse üle, millega Euroopa Komisjon reageeris, et leevendada COVID-19 pandeemia tagajärjel rahalistes raskustes olevate ettevõtete likviidsusprobleeme.

3.2. Komitee nõustub kavandatud meetmega ja peab väga oluliseks, et Euroopa Liidu institutsioonid võtaksid selle võimalikult kiiresti vastu.

3.3. Komitee leiab siiski, et teatavaid aspekte võiks parandada:

3.3.1. Tuleks teha ettepanek luua täiendav erifond selle meetme rahastamiseks. Fondi tuleks rahastada tulevase taastekava vahenditest, et vältida EAFRD vahendite piiramist.

3.3.2. 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku viimasel aastal on liikmesriikidel EAFRD raames kasutada väga erinevas ulatuses vahendeid. Kavandatud ülemmäär 1 % rahastamispaketist on vajalik ja tagab Euroopa tasandil ühtlustamise, mida komitee on alati pooldanud.

3.3.3. See ülemmäär tuleks siiski vabastada määruse (EL) nr 1305/2013 eelarvepiirangutest, et võimaldada liikmesriikidel selleni jõuda. Seega peab liikmesriikidel olema võimalus kasutada olemasolevaid vahendeid ja saada selleks vabastus määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 59 lõikest 5, sõltumata vahendite päritolust, vältides samas sihtotstarbeliste kriteeriumide abil ülemäärast hüvitamist.

Brüssel, 11. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv maksustamisalase halduskoostöö kohta (kodifitseeritud tekst)“

(COM(2020) 49 final – 2020/0022 (CNS))

(2020/C 311/13)

Nõukogu konsulteerimistaotlus	25.2.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 113 ja 115
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	221/1/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning on oma seisukohta kõnealusel teemal juba väljendanud varasemates arvamustes „Ettepanek: nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010 seoses meetmetega halduskoostöö tugevdamiseks, et võidelda käibemaksupettuste vastu“, mis võeti vastu 15. mail 2019, ⁽¹⁾ „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas avalikustatavate piiriüleste skeemide puhul“, mis võeti vastu 18. jaanuaril 2018, ⁽²⁾ „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas“ ning „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega nähakse ette otseselt siseturu toimimist mõjutava maksustamise vältimise vastased eeskirjad“, mis võeti vastu 28. aprillil 2016, ⁽³⁾ „Majandus- ja rahaliidu lõpuleviimine – maksupoliitika roll“, miks võeti vastu 10. detsembril 2014, ⁽⁴⁾ ning „Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EÜ seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas“, mis võeti vastu 16. oktoobril 2013, ⁽⁵⁾ otsustas komitee täiskogu 552. istungjärgul 10. ja 11. juunil 2020 (10. juuni istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse ning viidata eelnimetatud dokumentides väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 221, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 3.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

⁽¹⁾ ELT C 240, 16.7.2019, lk 29.
⁽²⁾ ELT C 197, 8.6.2018, lk 29.
⁽³⁾ ELT C 264, 20.7.2016, lk 93.
⁽⁴⁾ ELT C 230, 14.7. 2015, lk 24.
⁽⁵⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 68.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 223/2014 seoses erimeetmete kehtestamisega, et reageerida COVID-19 kriisile“

(COM(2020) 223 final – 2020/0105 (COD))

(2020/C 311/14)

Konsulteerimistaotlus	European Parliament, 17.6.2020 Euroopa Liidu Nõukogu, 8.6.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 175 lõige 3
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	225/2/3

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga täielikult ning on kõnealuses küsimuses oma vaateid juba väljendanud kirjalikus seisukohas SOC/651 „Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks/ COVID-19 kriis“ (EESC-2020-01741-00-01-PAC-TRA-EN), mis saadeti 15. aprillil 2020 nõukogule ja Euroopa Parlamendile, otsustas komitee täiskogu 552. istungjärgul 10.–11. juunil 2020 esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse ja viidata eelnimetatud dokumendis väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 225, vastu oli 2 ja erapooletuks jäi 3.

Brüssel, 10. juuni 2020

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER*

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse eelnõu teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 seoses noorte tööhõive algatuse jaoks ette nähtud sihtotstarbelise eraldise vahenditega“

(COM(2020) 206 final – 2020/0086 (COD))

(2020/C 311/15)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 27.5.2020
	Euroopa Liidu Nõukogu, 2.6.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 177 lõige 1
Vastutav seksioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	10.6.2020
Täiskogu istungjärk nr	552
Hääletuse tulemus	219/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga, otsustas komitee täiskogu 552. istungjärgul 10.–11. juunil 2020 (10. juuni 2020. aasta istungil) esitada kõnealust ettepanekut pooldava arvamuse. Poolt hääletas 219, vastu hääletas 0 ja erapooletuks jäi 2.

Brüssel, 10. juuni 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET